

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
AKADEMİK MÜZİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Cilt III / Sayı 5 / Ocak 2017
ISSN: 2149-4304

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
ACADEMIC MUSIC RESEARCH JOURNAL
Volume III / Issue 5 / January 2017

- Canan ÇEŞİT Müzik Öğretmenliği Lisans Programı Öğrencilerinin Sosyal Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi
- Safiye YAĞCI Din Görevlilerinin Eğitim Durumlarına Göre Dini Türk Müziğinde Kadının Rolüne İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İli Örneği)
- Aslı YILDIRIM Profesyonel Müzik Eğitiminde Müzik Arşivciliğinin Yeri ve Önemi
- Seçil SOYTOK Müzik Eğitimi Anabilim Dallarındaki Flütlü Oda Müziği Gruplarında Karşılaşılan Sorunlar
- Gonca GÖRSEV Cihat Aşkın ve Küçük Arkadaşları 2016 ve 2017 Yılı Çalışmaları Üzerine Değerlendirme “Editöre Mektup”

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
AKADEMİK MÜZİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Cilt III / Sayı 5 / Haziran 2016
ISSN: 2149-4304

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
ACADEMIC MUSIC RESEARCH JOURNAL
Volume III / Issue 5 January 2017

Sahibi / Owner

Afyon Kocatepe Üniversitesi adına Devlet Konservatuvarı Müdürü
Doç. Dr. Uğur TÜRKMEN

Editörler / Editors

Doç. Dr. Uğur TÜRKMEN
Yrd. Doç. Dr. Duygu SÖKEZOĞLU ATILGAN

Yardımcı Editörler / Co-Editorials

Yrd. Doç. Çağhan ADAR
Arş. Grv. Safiye YAĞCI
Öğr. Elm. Filiz YILDIZ

Yayın Kurulu / Editorial Board

Doç. Dr. Uğur TÜRKMEN
Doç. Dr. Emel Funda TÜRKMEN
Yrd. Doç. Dr. Duygu SÖKEZOĞLU ATILGAN
Yrd. Doç. Dr. Sevgi TAŞ
Yrd. Doç. Çağhan ADAR
Yrd. Doç. Yavuz TUTUŞ
Yrd. Doç. Servet YAŞAR

İLETİŞİM

Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi
Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
ANS Kampüsü, Gazlıgöl Yolu, Afyonkarahisar
Tel: 0 272 216 58 96-15902- **Fax:** 0 272 216 33 07
Web: <http://amader.aku.edu.tr/>

Ocak ve Haziran olmak üzere yılda iki kez yayınlanan AKÜ
Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi, alanında uluslararası indeksler
tarafından taranan hakemli, akademik bir dergidir.

Editörlerden;

Üniversitemiz Senatosunun 24 Temmuz 2014 tarihli toplantısında “Hakemli-Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi” yayınlanması kararı alınmıştır. Ocak ve Haziran aylarında yılda iki kez yayınlanacak derginin ülkemiz müzik bilimine katkıda bulunması en büyük temennimizdir.

“Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi” ile müzik alanında eğitimci, araştırmacı, besteci ve icracı akademisyenlerin bilimsel araştırma ve çalışmalarını yayımlayabilecekleri bir dergi amaçlanmıştır. Dergi ayrıca ulusal ve uluslararası niteliklere sahip çalışmaları yayımlayarak müzik bilimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Dergiye gönderilen çalışmalar, hakemlerin ve yazarların birbirini bilmediği bir sistemle üç hakem tarafından değerlendirilmektedir. Çalışmalarını göndermek isteyen yazarlar her türlü bilgiyi dergimiz web adresinden (www.amader.aku.edu.tr) temin edebilirler.

Dergiye göstereceğiniz ilgi daha verimli ve nitelikli çalışmaların gerçekleşmesi için destek olacak, çalışmalarımıza güç verecektir. Desteğiniz için şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Doç. Dr. Uğur TÜRKMEN

Yrd. Doç. Dr. Duygu SÖKEZOĞLU ATILGAN

BU SAYININ HAKEMLERİ / REFEREES OF THIS ISSUE

Dr. Ayla ULUDERE	Mimar Sinan Üniversitesi
Dr. Mehtap AYDINER UYGUN	Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Gülnihal GÜL	Uludağ Üniversitesi
Dr. Uğur TÜRKMEN	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Dr. Oğuz KARAKAYA	Selçuk Üniversitesi
Dr. Emel Funda TÜRKMEN	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Dr. Duygu S. ATILGAN	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Sy. Çağhan ADAR	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Dr. Gözde ÇOLAKOĞLU SARI	İstanbul Teknik Üniversitesi
Dr. İlknur ÖZAL GÖNCÜ	Gazi Üniversitesi
Dr. Serenat İSTANBULLU	Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Sevgi TAŞ	Afyon Kocatepe Üniversitesi

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Canan ÇEŞİT	Müzik Öğretmenliği Lisans Programı Öğrencilerinin Sosyal Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi <i>Inverstigation Of Social Problem Solving Skills Of Undergraduate Students Who Take Vocational Music Training</i>	1
Safiye YAĞCI	Din Görevlilerinin Eğitim Durumlarına Göre Dini Türk Müziğinde Kadının Rolüne İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İli Örneği) <i>Opinions Of Religious Officials According To Their Education Ragarding the Role Of Women In Turkish Religious Music (Sample Of Afyonkarahisar)</i>	23
Aslı YILDIRIM	Profesyonel Müzik Eğitiminde Müzik Arşivciliğinin Yeri ve Önemi <i>The Place and The Importance of The Musical Record Keeping in Professional Music Education</i>	53
Seçil SOYTOK	Müzik Eğitimi Anabilim Dallarındaki Flütlü Oda Müziği Gruplarında Karşılaşılan Sorunlar <i>The Problems In Chamber Mucis Groups Including Flute In Departments Of Music Education</i>	78
Gonca GÖRSEV	Cihat Aşkın ve Küçük Arkadaşları 2016 ve 2017 Yılı Çalıştayları Üzerine Değerlendirme “Editöre Mektup” <i>An Evaluation on Cihat Askin and Little Friends Workshops in 2016 and 2017 “Letter to the Editor”</i>	94

**MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI
ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL PROBLEM ÇÖZME
BECERİLERİNİN İNCELENMESİ**

**Investigation of Social Problem Solving Skills of Undergraduate
Students in Vocational Music Training**

DOI NO: 10.5578/amrj.32184

Canan ÇEŞİT¹

Özet

Araştırmada mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerini incelemek amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılan araştırmanın çalışma grubunu 162 Müzik Öğretmenliği Programı öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ile D'Zurilla ve ark. tarafından geliştirilen Sosyal Problem Çözme Envanteri-Kısa Formu (Social Problem Solving Inventor-Short Form) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerin probleme olumlu yönelimlerinin olumsuz yönelimlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Rasyonel Problem Çözme düzeylerinin Dikkatsiz ve Kaçınan Tarz'a göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf düzeyi değişkenine göre Kaçınan Tarz alt ölçeğinde üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamalarının ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mezun olunan lise türüne göre ise Genel Lise mezunu öğrencilerin probleme karşı olumsuz yönelimlerinin, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi mezunu öğrencilerin probleme karşı olumsuz yönelimlerinden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Mesleki müzik eğitimi, Problem Çözme Becerisi, Sosyal Problem Çözme Becerisi.

Abstract

The objective of the present study is to investigate social problem solving skills of undergraduate students in vocational music training. Scanning model was used in the study and 162 music education program students were included in the study group. Data collection tools utilized in the study were the "Personal Information Form" developed by the author and Social Problem Solving Inventory – Short Form developed by D'Zurilla et al. Study findings demonstrated that positive orientation of the students were higher than their

---

¹ Arş. Grv., Adıyaman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı.

negative orientation on the problem. Furthermore, it was found that their “rational problem solving” levels were higher than “inattentive and avoidant type.” It was also found that scores of the junior students were lower than sophomores in “avoidant type” subscale based on the grade level variable. And based on the type of high school graduated, it was determined that negative orientation of general high school graduate students were lower than that of the students who graduated from fine arts and sports high schools.

Key Words: *Music Education, Vocational Music Education, Problem Solving Skills, Social Problem Solving Skills.*

GİRİŞ

Problem çözme becerisi bilişsel süreçlerin yanı sıra farklı boyutları olduğu düşünülen, duyuşsal, davranışsal, kişilik özellikleriyle ilgili olarak çalışılan bir konudur. Bu sebeple bu becerinin, bireysel gelişim üzerinde fikir sağladığı söylenebilir. Problem çözme becerisi, bireyin amaçlarına ulaşmasını sağlayan en önemli özelliklerinden biri olarak gösterilebilir.

“Problem çözme, halihazırda ulaşılmaz durumda olan bir hedefe ulaşmamıza yarayacak olan bir kural, plan ya da stratejinin aranmasını gerektirir”. (Plotnik, 2009: 308) Sorun çözme “iyi düşünmek” olarak ifade edilmektedir. (Binbaşıoğlu, 1983: 116) Karakelle (2012: 240)’ye göre, son yıllarda iş veya ev gibi gündelik ortamlarda çözülen problemler üzerinde çalışılmasının, özgün insan problem çözme sürecini daha iyi temsil edeceğine ilişkin görüşler bulunmaktadır. D’Zurilla ve Nezu (1990)’ya göre sosyal problem çözme, bireyin günlük hayatta karşılaştığı sorunlarla başa çıkmaya çalışırken duygusal, bilişsel ve davranışsal süreçleri etkili olarak kullanarak problemini çözmesidir. (Akt: Sargın, 2008: 29) Sosyal ifadesi sadece bir bireyin gerçek hayata adapte olmasını etkileyen problem çözme ile ilgilenildiğinin altını çizmek için kullanılmıştır. (Arslan, 2009: 2)

Problem çözmenin hedeflere ulaşma açısından ihtiyaç duyulan bir beceri olması, eğitim programları ile öğrencilere kazandırılmasına ve geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu becerinin kazandırılması ve geliştirilmesi yolu ile öğrencilerin gelişimlerini olumlu yönde etkilemek mümkün hale gelmektedir. Öğrencilerde problem çözme becerisini geliştirmek amacıyla problem çözme sürecinin nasıl oluştuğu dikkate alınarak değerlendirme yapılabilir. Problem çözme sürecinin tam olarak nasıl oluştuğunun açıklanamadığını belirten araştırmacılar (Basmacı, 1998:

4) bulunmasına rağmen bilişsel, duyuşsal, davranışsal özelliklerle ilişkilendirildiği gözlenmektedir. Bu durum dikkate alındığında, gelişim üzerinde etkileri olabilecek her türlü etkinliğin problem çözme becerisinin kazandırılmasında ve geliştirilmesinde etkileri olabileceği söylenebilir.

Sanat eğitimi dallarından biri olan müzik eğitimi ve etkinlikleri yoluyla öğrencilerin problem çözme becerilerinin gelişmesi sağlanabilir. Zamanını enstrüman öğrenmek üzere harcayan çocukların, kendilerini iyi hissetmeleri üzerinde olumlu etkileri olduğunu gözleyen çalışmalar bulunmaktadır. (Rose, Heaton ve Bartoli, 2015) Akademik sınavlarda öğrencilerde stres azaltmak üzerinde müzik eğitiminin etkisini inceleyen bir çalışmada (Laohawattanakun ve ark., 2011) olumlu yönde etkiler gözlenmiştir. Birçok bilişsel alanda öğrenme ve performans üzerinde etkileri olan beynin yürütücü işlevlerle ilgili bölümü üzerinde müzik eğitiminin etkileri olduğu gözlenmiştir. (Trainor ve ark., 2009)

Çuhadar (2006: 495-496), diğer zekâ alanlarındaki başarıları da olumlu olarak etkilediği saptanan müzik alanının, bu alanı kendine meslek veya uğraşı alanı seçmiş kişilere, kendilerini geliştirebilecekleri sonsuz anlatım olanakları ile ifade edebilecekleri zihinsel ve sanatsal bir ortam hazırlamakta olduğunu belirtmektedir. Müzik eğitiminin etkilerinin uygulanan eğitim programının türüne göre değişiklik gösterebileceği düşünülmektedir. Müzik eğitimi; genel müzik eğitimi, özengen müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitimi olarak üç ana türe ayrılmaktadır. (Uçan, 1997:30-33) Müzik bölümlerinde okuyan öğrenciler mesleki müzik eğitimi almaktadırlar. Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin yoğun bir müzik eğitimi aldığı söylenebilir. İçerik ve süre bakımından yoğun bir müzik eğitimi almakta olan müzik bölümü öğrencilerinde müzik eğitiminin etkileri üzerine inceleme yapılabilir.

Problem Durumu

Ülkemizde problem çözme becerisi ile farklı bireysel özellikler üzerine yapılan çalışmalarda; üniversite döneminde kişiler arası problem çözmenin sürekli öfke ve öfkeyi ifade etme biçimlerini anlamlı düzeyde açıkladığı (Arslan, 2010), olumsuz benlik algısı, kendini suçlama, çaresizlik, umutsuzluk ve yaşamı tehlikeli görmeye dayalı bilişsel çarpıtmalar artış gösterdikçe öğrencilerin problemleri çözme konusundaki kendilerine olan güven düzeylerinin de düşüş gösterdiği (Ağır, 2007), yaratıcılık seviyeleri ile problem çözme becerileri arasında orta derecede pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptandığı

(Zeytun, 2010), eleştirel düşünme becerileri arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığı (Kantek, Öztürk ve Gezer, 2010), kişilerin duygusal zeka düzeyi arttıkça problem çözme becerilerinde de artış gözlemlendiği (Tetik ve Açıkgöz, 2013), problem çözme ve öz-yeterlik inanç arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu (Altunçekiç, Yaman ve Koray, 2005) gözlenmiştir. Bu çalışmalar göz önüne alınarak, benzer konularda müzik eğitimi alan öğrenciler üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir.

Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin oldukça yüksek bir benlik saygısı düzeyine sahip olduklarını (Özmenteş, 2014), müzik öğretmeni adaylarının katılımcı ve sosyal olduklarını (Çevik ve Perkmen, 2010), sanat eğitimi alan ergenlerin almayan ergenlere göre özellikle müzik bölümünde olanların yaratıcı düşünme puanlarının yüksek olduğunu (Aral, 1999) saptayan çalışmalar ile müzik algısını bilişsel psikolojinin bir konusu olarak (Aslan, 2007), müziğin zihinsel algıya açık bir bilim dalı olarak değerlendirildiğini ve kişisel, bilişsel, davranışsal özellikleri geliştiren ortak bir beceri alanı olarak görüldüğünü (Köksoy, 2009: 48) belirten çalışmalar gözlenmiştir.

Problem çözme ile ilişkilendirilen bazı beceriler üzerinde müzik eğitiminin etkilerinin gözlenmesi, müzik eğitiminin bireylerin problem çözme becerilerini etkileyebileceği düşüncesini ortaya çıkarmaktadır. Bu düşünce ile araştırmada, mesleki müzik eğitimi alanların sosyal problem çözme becerisi üzerinde etki durumunu incelemek gerekli görülmüştür. Araştırmaya lisans dönemi öğrencileri dahil edilmiştir. Üniversite dönemi, öğrencilerin gelişimleri açısından düşünce yapılarının değişmeye başladığı, ergenlik döneminin ardından yeni bir çevreye uyum sağlama gibi tecrübeler edindikleri bir dönemdir. Bu sebeple bu dönemdeki öğrencilerin sosyal problem çözme konusundaki başarılarının, dengeli ve uyumlu bir yaşam sürdürebilmeleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmada mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerini incelemek amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin sosyal problem çözme becerileri düzeyi nedir?
- 2) Sınıf değişkeni açısından öğrencilerin sosyal problem çözme becerileri arasında bir fark var mı?
- 3) Mezun olunan lise türü değişkeni açısından öğrencilerin sosyal problem çözme becerileri arasında bir fark var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Araştırma, önemli bir beceri olarak görülen sosyal problem çözme becerisi üzerinde müzik eğitiminin etkisinin incelenmesi bakımından önem taşımaktadır. Problem çözme becerisi gibi müzik eğitiminin gelişim üzerinde etkilerini gösterebilecek konular, yerli literatürde son yıllarda tamamlanan çalışmalardan oluşmaktadır. Araştırma, müzik eğitiminin önemi ve gerekliliği üzerine benzer konularda yapılacak yeni çalışmalar için kaynak niteliği taşıması bakımından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Araştırma, mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin incelendiği tarama modelinde bir çalışmadır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır”. (Karasar, 2009: 77)

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2014 Güz Dönemi'nde öğrenim gören 162 Müzik Öğretmenliği Programı öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ait demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları

Değişken	f	%
Cinsiyet		
Kız	98	60,5
Erkek	64	39,5
Sınıf		
1	54	33,3
2	35	21,6
3	42	25,9
4	31	19,1
Lise türü		
GSSL	105	66,5
Genel lise	53	33,5

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %60,5'inin kız, %39,5'inin ise erkek öğrenci olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %33,3'ü 1. sınıf, %21,6'sı 2. sınıf, %25,9'u 3. sınıf ve %19,1'i 4. sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %66,5'i Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, %33,5'i ise Genel Lise mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin cinsiyetini, sınıf düzeyini ve mezun olduğu lise türünü öğrenmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Sosyal problem çözme becerileri ile ilgili verileri toplamak amacıyla D' Zurilla ve ark. (2002) tarafından geliştirilen 25 maddelik Sosyal Problem Çözme Envanteri-Kısa Formu (Social Problem Solving-Inventor-Short Form) kullanılmıştır. Türkçe'ye uyarlaması ve bazı geçerlik güvenirlik analizleri Çekici (2009) tarafından yapılmıştır.

Sosyal Problem Çözme Envanteri-Kısa Form (SPÇE-KF)'u “Problem Yönelimi” ve “Problem Çözme Tarzları” olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Problem Yönelimi boyutunda, Probleme Olumlu Yönelim ve Probleme Olumsuz Yönelim olmak üzere iki alt ölçek yer almaktadır. Problem Çözme Tarzı boyutu ise, Rasyonel Problem Çözme, Dikkatsiz/Dürtüsel Tarz, Kaçınan Tarz olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçme aracı toplamda 5 alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçekte toplam 25 madde yer almaktadır. Maddeler 0 (hiç uygun değil) ile 4 (tamamen uygun) arasında olmak üzere beşli olarak derecelendirilmektedir. Her bir alt ölçeğe ait toplam puan elde edilebildiği gibi ölçekten genel toplam puan da elde edilebilmektedir. Ölçekten alınan en düşük puan 0, en yüksek puan ise 100' dür. Yüksek puan sosyal problem çözme becerisinin “iyi düzeyde olduğunu” gösterirken düşük puanlar ise sosyal problem çözme becerisinin düşük düzeyde olduğunu gösterir. (Çekici, 2009: 85)

Verilerin Analizi

Araştırmada sosyal problem çözme kısa formundan elde edilen puanların lise türüne göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem için t testi; sınıf değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı ise tek yönlü ANOVA ile incelenmiştir. Anlamli çıkan farklılıkların hangi gruptan kaynaklandığı post hoc testlerinden Bonferroni ile incelenmiştir. Anlamlılık düzeyi ,05'tir.

Bu istatistiklerin varsayımı olan normallik varsayımı çarpıklık ve basıklık değerleri ile incelenmiştir. Tüm alt boyutlara ait çarpıklık ve basıklık değerleri -1 - +1 aralığında yer aldığı için veri setlerinin normal dağıldığı kabul edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Birinci Alt Problem: Mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin sosyal problem çözme becerileri düzeyi nedir?

Tablo 2. Sosyal problem çözme kısa formuna ait betimsel istatistikler

Ölçekler	N	X	SS
Probleme Olumlu Yönelim	162	17,43	4,10
Probleme Olumsuz Yönelim	162	12,69	4,06
Rasyonel Problem Çözme	162	18,08	3,94
Dikkatsiz/Dürtüsel Tarz	162	12,01	3,83
Kaçınan Tarz	162	10,12	3,86

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin Probleme Olumlu Yönelim alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan 17,43; Probleme Olumsuz Yönelim alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan 12,69; Rasyonel Problem Çözme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan 18,08; Dikkatsiz/Dürtüsel tarz alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan 12,01 ve Kaçınan Tarz alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan 10,12 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlere bakıldığında öğrencilerin Probleme Olumlu Yönelimleri, Probleme Olumsuz Yönelime göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Rasyonel Problem Çözme düzeylerinin Dikkatsiz ve Kaçınan Tarza göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci Alt Problem: Sınıf değişkeni açısından öğrencilerin sosyal problem çözme becerileri arasında bir fark var mı?

Tablo 3. Sosyal problem çözme kısa formundan elde edilen puanların sınıf değişkenine göre incelenmesi

Değişken	Sınıf	N	X	SS	F	P	Anlamlı Farklılık
Probleme Olumlu Yönelim	1	54	17,69	4,48	0,79	,502	-
	2	35	18,06	3,75			
	3	42	17,14	4,24			
	4	31	16,65	3,59			
Probleme Olumsuz Yönelim	1	54	12,80	4,44	0,29	,836	-
	2	35	12,14	4,12			
	3	42	12,76	3,92			
	4	31	13,00	3,56			
Rasyonel Problem Çözme	1	54	18,52	3,70	0,34	,794	-
	2	35	17,97	4,04			
	3	42	17,81	4,00			
	4	31	17,81	4,28			
Dikkatsiz/ Dürtüsel Tarz	1	54	12,06	4,08	0,07	,976	-
	2	35	12,20	3,65			
	3	42	11,81	4,09			
	4	31	11,97	3,39			
Kaçınan Tarz	1	54	9,52	4,07	3,13	,027	2-3
	2	35	9,11	2,79			
	3	42	11,45	4,14			
	4	31	10,52	3,72			

Tablo 3 incelendiğinde, Kaçınan Tarz alt ölçeğinden elde edilen puan ortalamalarının sınıf değişkenine göre ,05 düzeyinde istatistiksel anlamda farklılaştığı belirlenmiştir. Yapılan Bonferroni testi bulgularına göre, üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamaları ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerden daha düşüktür. Diğer alt ölçeklerde sınıf değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılaşma olmadığı görülmektedir. Probleme Olumlu Yönelim alt ölçeğinde en yüksek puan ortalamasına ikinci sınıf öğrencilerinin, en düşük puan ortalamasına ise dördüncü sınıf öğrencilerinin; Probleme Olumsuz Yönelim alt ölçeğinde en yüksek puan ortalamasına

dördüncü sınıf öğrencilerinin, en düşük puan ortalamasına ise ikinci sınıf öğrencilerinin; Rasyonel Problem Çözme alt ölçeğinde en yüksek puan ortalamasına birinci sınıf öğrencilerinin, en düşük puan ortalamasına ise üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin ve Dikkatsiz/Dürtüsel Tarz alt ölçeğinde en yüksek puan ortalamasına ikinci sınıf öğrencilerinin, en düşük puan ortalamasına ise üçüncü sınıf öğrencilerinin sahip olduğu belirlenmiştir. Problem çözme tarzlarından Kaçınan Tarza bakıldığında ikinci sınıf öğrencilerinin problem çözmeye üçüncü sınıf öğrencilerine göre daha az Kaçınan Tarz sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Üçüncü Alt Problem: Mezun olunan lise türü değişkeni açısından öğrencilerin sosyal problem çözme becerileri arasında bir fark var mıdır?

Tablo 4. Sosyal problem çözme kısa formundan elde edilen puanların lise türüne göre incelenmesi

Değişken	Grup	N	X	SS	T	Sd	P
Probleme	GSSL	105	17,64	4,04			
Olumlu	Genel	53	17,17	4,27			
Yönelim					0,67	156	,501
Probleme	GSSL	105	13,21	4,18			
Olumsuz	Genel	53	11,85	3,65			
Yönelim					2,01	156	,046
Rasyonel	GSSL	105	18,10	3,81			
Problem	Genel	53	18,13	4,23			
Çözme					0,06	156	,956
Dikkatsiz/	GSSL	105	12,19	3,99			
Dürtüsel	Genel	53	11,83	3,48			
Tarz					0,56	156	,577
Kaçınan	GSSL	105	10,49	4,04			
Tarz	Genel	53	9,45	3,04			
					1,64	156	,103

Tablo 4 incelendiğinde, Probleme Olumsuz Yönelim alt ölçeğinden elde edilen puan ortalamalarının lise türüne göre,05 düzeyinde istatistiksel anlamda farklılaştığı belirlenmiştir. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi (GSSL) mezunu öğrencilerin puan ortalamaları

Genel Lise (GL) mezunu öğrencilerden daha yüksektir. Probleme Olumlu Yönelim, Dikkatsiz/Dürtüsel Tarz ve Kaçınan Tarz alt ölçeklerinde ise mezun olunan lise türüne göre istatistiksel anlamda farklılık olmamakla birlikte, GSSL mezunu öğrencilerin puan ortalamalarının Genel Lise mezunu öğrencilerin puanlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Rasyonel Problem Çözme alt ölçeğinde ise GSSL mezunu öğrencilerin puan ortalamalarının Genel Lise mezunu öğrencilerinden daha düşük olduğu belirlenmiştir. Genel Lise mezunu öğrencilerin Probleme Karşı Olumsuz yönelimleri, GSSL mezunu öğrencilerin Probleme Karşı Olumsuz Yönelimlerinden daha düşüktür. GSSL mezunu öğrencilerin problemlere karşı daha yüksek düzeyde olumsuz yönelim sergilediği sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Müzik eğitiminin öğrenciler üzerindeki etkilerinin, uygulanan eğitim programının türüne göre değişiklik gösterebileceği düşünülmektedir. Bu araştırmaya mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencileri dahil edilmiştir. Uygulanan programın süre olarak bir etkisinin olma durumunu belirlemek amacıyla sınıf düzeyi incelenmiştir. Ayrıca mezun olunan lise türü, lise dönemindeki müzik eğitimlerinin mesleki müzik eğitimi olma durumu açısından değerlendirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; öğrencilerin Probleme Olumlu Yönelimleri, Probleme Olumsuz Yönelime göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca Rasyonel Problem Çözme düzeylerinin Dikkatsiz ve Kaçınan Tarz'a göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Çalışma grubunu oluşturan mesleki müzik eğitimi almakta olan lisans öğrencilerinin, gündelik yaşamda karşılaşılabilecek her türlü problemi içeren sosyal problem çözme becerisi konusunda olumlu bir sonuca ulaşılmış, öğrencilerin sosyal problem çözme konusunda İşlevsel Yaklaşım sergiledikleri saptanmıştır. Benzer konuda yapılan başka bir çalışmada (Küçük, 2012), bu araştırmadan elde edilen sonucun aksine öğrencilerin problem çözme becerilerinin düşük düzeyde olduğu saptanırken, başka bir çalışmada ise (Yıldız ve Kurtuldu, 2014) öğrencilerin problem çözme becerilerinin ortalamının üzerinde olduğu saptanmıştır. Araştırmalarda farklı ölçme araçları kullanılması farklı sonuçlara ulaşılmasının nedeni olabilir.

Sınıf değişkeni açısından elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; problem çözme tarzlarından Kaçınan Tarz'a bakıldığında, ikinci sınıf öğrencilerinin problem çözmeye üçüncü sınıf

öğrencilerine göre daha az Kaçınan Tarz sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Diğer alt ölçeklerde sınıf değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılaşma olmamakla birlikte genel olarak değerlendirildiğinde, üst sınıflardaki öğrencilerin puanlarının alt sınıflardaki öğrencilerin puanlarına göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Sınıf seviyesi ile beraber müzik eğitimi alma süresinin artma durumu düşünüldüğünde, puanlarda artış olmaması veya alt sınıfların puanlarının üst sınıflara göre daha yüksek olması, müzik eğitiminin gelişime etkileri açısından beklenen bir sonuç değildir. Üst sınıflardaki öğrencilerin mezuniyet, iş bulma gibi ilerleyen yaşla beraber farklı kaygılar taşımaya başlamaları, alt sınıflardaki öğrencilerin sosyal problem çözme becerileri açısından daha işlevsel bir yaklaşıma sahip olmalarının nedeni olabilir. Benzer konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde; 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerilerinin birbirinden farklı olmadığını (Otacıoğlu, 2008), 4.sınıf öğrencilerinin puanlarının yüksek, 1.sınıf öğrencilerinin puanlarının düşük olduğunu (Çevik, 2011) saptayan çalışmalar gözlenmiştir. Yıldız ve Kurtuldu (2014)'nin çalışmasında ise sınıf düzeyi açısından bir farklılık bulunmadığı ve bu çalışmada olduğu gibi sınıf düzeyinin artması ile doğru orantılı bir durum oluşmadığı belirtilmiştir. Araştırmalardan elde edilen farklı sonuçların nedeninin; çalışma grubu özelliğinden, ölçme aracı niteliğinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Mezun olunan lise türü değişkenine göre elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; Genel Lise (GL) mezunu öğrencilerin Probleme Karşı Olumsuz Yönelimlerinin, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi (GSSL) mezunu olan öğrencilerin Probleme Karşı Olumsuz Yönelimlerinden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. GSSL mezunu öğrencilerin problemlere karşı daha yüksek düzeyde olumsuz yönelim sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Probleme Olumlu Yönelim, Dikkatsiz/Dürtüsel Tarz ve Kaçınan Tarz alt ölçeklerinde ise mezun olunan lise türüne göre istatistiksel anlamda farklılık olmamakla birlikte, GSSL mezunu öğrencilerin puan ortalamalarının Genel Lise mezunu öğrencilerin puanlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Rasyonel Problem Çözme alt ölçeğinde ise GSSL mezunu öğrencilerin puan ortalamalarının Genel Lise mezunu öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu gözlenmiştir. GSSL mezunu öğrenciler, lisans eğitimlerinden önce mesleki müzik eğitimi almaya başlamaktadırlar. Bu yüzden daha uzun süre mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerdir. GL mezunu öğrencilere göre daha düşük puanlar elde edilmesi mesleki müzik eğitiminin gelişime etkisi açısından beklenen bir sonuç değildir.

Benzer konuda yapılan başka bir çalışmada (Çevik, 2011) istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

GL mezunu öğrencilerin GSSL mezunu öğrencilere göre daha yüksek puanlara sahip olmasının nedeni GSSL eğitim niteliğinden kaynaklanıyor olabilir. Müzik eğitiminin niteliği, program türü ve süresi gibi faktörlerin yanı sıra öğretmen ve öğrencilerin kişilik özellikleri gibi birçok faktörün etkilerine göre değerlendirilebilir. Yurt dışında yapılan iki farklı çalışmada (Wink, 1967; Venesile, 1992), müzik öğretimi üzerinde öğretmenlerin kişilik özelliklerinin öğrenci başarısı üzerinde etkisi olabileceği üzerine çalışılmış ve beklenen yönde sonuçlara ulaşıldığı gözlenmiştir. Müzik öğrencilerinin özyeterlik algısı üzerine yapılan çalışmada, özyeterlik üzerinde ustalık deneyimi başta olmak üzere, öğrenci teşviği, geri bildirim gibi kaynakların etkili olmasını (Hendricks, 2009), müzikal yetenek ve ilerleme arasında öğrencilerin kendilerini dinleme ve değerlendirmelerinin etkili olmasını (Zimmerman, 2005) gösteren çalışmalar, müzik eğitiminin niteliği üzerinde öğretmen ve öğrencilerin kişilik özelliklerinin etkilerini gözleyen çalışmalar olarak değerlendirilebilir.

Müziğin uzman olanlar ve olmayanlar tarafından nasıl organize edildiği, klasik batı müziği ile bellek arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada (Knecht, 2003), batı müziği açısından uzmanların lehine bir fark bulunurken, tesadüfi seçilen müzik yönünden az bir fark bulunmuştur. Çalışmada uzmanların daha yüksek puanlar elde etmeleri müzik eğitimi süresinin öğrenci gelişimi üzerinde etkisi olarak yorumlanabilir. Ayrıca batı müziğinde farkın daha belirgin olması müzik türünün gelişime etkisi olarak yorumlanabileceği gibi kültürel açıdan müzik eğitiminin öğrenciler üzerinde etkisini gösteriyor olabilir. İşitsel hafıza üzerine yapılan bir çalışmada (Kamiyama ve ark., 2010), müzik programına enstrüman çalma gibi aktif katılımın, dinleme boyutunda katılıma göre daha etkili olduğunun, ancak bu etkinin müzik becerisi fazla olan öğrencilerde belirgin olduğunun gözlenmesi, müzik eğitiminin öğrenci gelişimine etkisinde öğrencilerin müziksel yatkınlık düzeyinin de önemli bir etken olduğunu göstermektedir.

Müzik ve spatial süreçler üzerine yapılan meta analiz çalışmasında (Hetland, 2000), yetişkinlerde müzik dinleme üzerine yapılan incelemede geçici artan bir etki olduğu ancak mekanizmanın belirsiz olduğu belirtilmiştir. Çocuklarda aktif katılımı gerçekleştiren müzik eğitiminde ise büyük ve istikrarlı bir etki saptanmıştır. Beklentilerin tersine piyano programlarının diğer müzik programlarından daha etkili olmadığı ancak nota öğreniminin etki gücünü artırdığı saptanmıştır. Çalışmada etki saptanmış olsa bile

mekanizmanın nasıl oluştuğunun belli olmadığı, etki süresinin ne kadar olduğunun açık olmadığı, spatial süreçler üzerinde etkili olmasının okul başarısını etkilemeyebileceği de belirtilmektedir.

Benzer konularda ulaşılan sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde; müzik eğitiminin öğrenci gelişimine etkisi varsa bunun sürekliliğinin sağlanması ve okul başarısı gibi farklı alanlarda etkilerinden yararlanılabilmesi için müzik eğitiminin tek başına yeterli olmayabileceği düşüncesi ortaya çıkmaktadır. Lise döneminde mesleki sanat eğitimi alan öğrenciler (Müzik-resim) üzerine benzer konuda yapılan başka bir çalışmada (Çeşit, Ece ve Kafadar, 2012) mesleki sanat eğitimi alan GSSL öğrencileri ile GL öğrencileri arasında bir fark bulunmamıştır. Küçük ve Uzun (2013)'un çalışmasında ise GL mezunu öğrencilerin GSSL mezunu öğrencilere göre daha yüksek eleştirel düşünme eğiliminde oldukları saptanmıştır. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri üzerine yapılan bir çalışmada (Topoğlu ve Öney, 2013), öğrencilerin eleştirel düşünme becerisine ve eğilimine sahip olabilmeleri için sadece sanat eğitiminin bu becerileri geliştiremeyeceği, bu derslerin içeriklerinin de, işlenişlerinin de eleştirel düşünme beceri ve eğilimini artıracak şekilde yapılandırılması gerektiği belirtilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda; müzik eğitiminin öğrenci gelişimine etkilerinin gözlenebilmesinde; program türü, öğretmen ve öğrenci özelliklerine bağlı olarak eğitim niteliklerinin önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Müzik eğitiminin mesleki boyutta olmasının öğrenci gelişimi üzerindeki etkilerini incelemeyi güçleştirdiği söylenebilir. Özellikle hızlı bir gelişim dönemi yaşanan lise döneminde müzik eğitiminin mesleki boyutta olmasının, genel kültür derslerindeki (Türkçe-Matematik gibi diğer alanlarda) eğitimlerinin eksik kalmasına neden olabileceği düşünülmektedir.

Müzik eğitiminin gelişime etkileriyle ilgili konularda, müzik dinlemenin yanı sıra özellikle nota öğrenimi, enstrüman çalma gibi aktif olarak dahil olunan müzik programlarının daha fazla etkiye sahip olabileceği gözlenmiştir. Ancak yapılan bazı araştırmalarda, olumlu yönde etkiler gözlenmesine rağmen bu etkilerin nasıl oluştuğu ve etki süresinin ne kadar olduğu konusunda belirsizlik bulunduğu belirtilmesi de önemli sonuçlardır. Benzer konularda deneysel desenli çalışmalar ile daha güvenilir sonuçlara ulaşılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağır, M. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Çarpıtma Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Altunçekiç, A., Yaman, S. ve Koray, Ö. (2005). "Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği)" *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1), ss. 93-102.
- Aral, N. (1999). "Sanat Eğitimi-Yaratıcılık Etkileşimi" *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, ss. 11-17.
- Arslan, C. (2010). "Öfke ve Öfkeyi İfade Etme Biçimlerinin, Stresle Başa Çıkma ve Kişiler Arası Problem Çözme Açısından İncelenmesi" *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10 (1) Kış, ss. 7-43.
- Arslan, Y. (2009). *Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek ile Sosyal Problem Çözme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Aslan, A. (2007). "Bilişsel Psikolojinin bir Konusu Olarak Müzik Algısı" *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 8 (2), ss. 117-127.
- Basmacı, S. K. (1998). *Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerini Algılamalarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Binbaşoğlu, C. (1983). *Genel Öğretim Bilgisi*, (3.basım). Ankara: Binbaşoğlu Yayınoğlu.
- Çeşit, C., Ece, A. S. ve Kafadar, H. (2012). "Sanat Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ve Benlik Saygı Düzeylerinin İncelenmesi (Bolu İli Örneği)" *International Online Journal of Educational Sciences*, 4 (3). 706-726.
- Çekici, F. (2009). *Problem Çözme Terapisine Dayalı Beceri Geliştirme Grubunun Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Problem Çözme Becerileri, Öfkeyle İlişkili Davranış ve Düşünceler ile Sürekli Kaygı Düzeylerine Etkisi*. (Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.

- Çevik, D.B. (2011). "Müzik Öğretmeni Adaylarının Çeşitli Değişkenlere Göre Problem Çözme Becerileri" *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 1003-1012.
- Çevik, D.B. ve Perkmen, S. (2010). "Holland'ın Kariyer Teorisine Göre Müzik Öğretmeni Adaylarının Kişiliği" *İCONTE*, Antalya, ss. 24-28.
- Çuhadar, H. (2006). "Müziksel Zeka" *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ss. 486-497.
- Hendricks, K.S. (2009). *Relationships Between The Sources of Self-Efficacy and Changes in Competence Perceptions of Music Students During An All-State Orchestra Event*. (The Degree of Doctor of Philosophy in Music Education). The University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Hetland, L. (2000). *The Relationship Between Music and Spatial Processes: A Meta-Analysis*. (The Degree of Doctor of Education). Harvard University.
- Kamiyama, K., Katahira, K., Abla, D., Hori, K. ve Okanoya, K. (2010). "Music Playing and Memory Trace: Evidence from Event-Related Potentials" *Neuroscience Research* 67, 334-340.
- Kantek, F. Öztürk, N. ve Gezer, N. (2010). "Bir Sağlık Yüksekokulunda Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi" *İCONTE*, Antalya, ss. 186-190.
- Karakelle, S. (2012). "Üst Bilişsel Farkındalık, Zekâ, Problem Çözme Algısı ve Düşünme İhtiyacı Arasındaki Bağlantılar" *Eğitim ve Bilim*, 37 (164), ss. 237-250.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: kavramlar-ilkeler-teknikler*. Ankara: Nobel Yayın.
- Knecht, M.G. (2003). "Music Expertise and Memory: The Relationship Between Music Expertise and Memory of Music Patterns, within Various Degrees of Contextual Constraint" *Music Education Research*, 5(3).
- Köksoy, A. (2009). *Müzik Psikolojisi Üzerine Bir Araştırma (Müziğin Duygulanımlar Üzerindeki Etkileri)*. (Yüksek Lisan Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

- Küçük, D.P. (2012). "Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğrencilerinin İletişim ve Problem Çözme Becerileri" *GEFAD / GÜJGEF*, 32 (1): 33-54.
- Küçük, D.P. ve Uzun, Y.B. (2013). "Müzik Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri" *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 14(1), ss. 327-345.
- Laohawattanakun, J., Chearskul, S., Dumrongphol, H., Jutapakdeegul, N. ve Nipaporn, J.Y. (2011). "Influence of Music Training on Academic Examination-Induced Stress in Thai Adolescents" *Neuroscience Letters* 487, 310–312.
- Otacıoğlu, Gürşen, S. (2008). "Müzik Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Problem Çözme, Özgüven Düzeyleri ile Çalgı Başarılarının Karşılaştırılması" *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, ss. 143 -154.
- Özmenteş, G. (2014). "Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Müzik Özyeterlikleri, Benlik Saygıları ve Bireysel Özellikleri Arasındaki İlişkiler" *Eğitim ve Bilim*, 39 (171), ss.138-152.
- Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye Giriş*. (çev. Tamer Geniş). Kaknüs Yayıncılık.
- Rose, D., Heaton, P. ve Jones-Bartoli, A. (2015). "Changes in The Well-being of Children Starting to Play Musical Instruments" *Assessment & Development Matters*, 7 (1).
- Sargın, Y.A. (2008). *Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Saldırgan Davranışları İle Öfke ve Sosyal Problem Çözme*. (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Tetik, S. ve Açıkgöz, A. (2013). "Duygusal Zeka Düzeyinin Problem Çözme Becerisi Üzerindeki Etkisi: Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama" *Electronic Journal of Vocational Colleges* Aralık UMYOS Özel Sayı, ss. 87-97.
- Trainor, L. J., Shahin, A.J. ve Roberts, L.E. (2009). "Understanding the Benefits of Musical Training-Effects on Oscillatory Brain Activity" *Annals of the New York Academy of Sciences* 1169: 133–142.
- Topoğlu, O. ve E.Ü. Öney (2013). "Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenlerle İlişkinin İncelenmesi"

International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/8 p. 1301-1312.

- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi: temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Venesile, J.A. (1992). *The Relationship Among Personality Characteristics, Self-Esteem, And Music Teaching Behaviors in Prospective Elementary Classroom Teachers*. (The Degree of Doctor of Philosophy). Western Reserve University.
- Wink, R.L. (1967). *Relationship of Self-Concept and Selected Personality Variables to Achievement in Music Student Teaching*. (PhD). The Ohio State University.
- Yıldız Y. ve Kurtuldu, M. (2014). "Müzik Öğretmeni Adaylarının Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere İncelenmesi: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği" *The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 28, s. 525-535.
- Zeytun, S. (2010). *Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcılık ve Problem Çözme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Zimmerman, J.R. (2005). *The Effects of Periodic Self-Recording, Self-Listening And Self Evaluation on The Motivation And Music Self-Concept of High School Instrumentalists*. (The Degree of Doctor of Philosophy). The University of Minnesota.

**DİN GÖREVLİLERİNİN EĞİTİM DURUMLARINA GÖRE
DİNİ TÜRK MÜZİĞİNDE KADININ ROLÜNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

(Afyonkarahisar İli Örneği)*

**Opinions Of Religious Officials According To Their Education
Regarding the Role Of Women In Turkish Religious Music
(Sample Of Afyonkarahisar)**

DOI NO: 10.5578/amrj.46484

Safiye YAĞCI¹

Özet

İnsan yaşamında etkin bir rol oynadığı düşünülen müzik, bağlantılı olduğu her alanla etkileşimini ortaya koymak açısından incelenmesi ve araştırılması gereken bir sanat dalı olarak görülmektedir. İnsanın yaşama şeklini, kültürünü, inancını belirleyen din kavramı da araştırılmaya değer bir konu olarak görülmektedir.

Bu araştırma, din görevlilerinin, kadın ve müzik algılarının değerlendirilerek eğitim durumlarına göre görüşlerindeki farklılıkları ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Araştırma, Afyonkarahisar ili müftülüğüne bağlı din görevlileri ve görüşmeye istekli konusunda uzman kişilerle sınırlandırılmış, tarama modelini esas alan nitel ve nicel yöntemlerin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır.

Araştırma sonucunda alt problemlere göre elde edilen veriler işlenmiş, din görevlilerinin eğitim durumlarına göre farklılık gösteren görüşler yorumlanarak önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın alana katkı sağlayacağı, konuya yönelik yeni araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Dini Türk Müziği, Kadın.

Abstract

Music thought to play an effective role in human life is seen as a form of art that should be investigated linked to demonstrate the interaction with each field. The notion of religion is also seen as a subject of worth investigating because it determines human social life, culture and faith.

This research is important putting forth evaluation of religious officials' opinions according to their educations on women and music perception. This is a descriptive study which is restricted with religious officials working at Afyonkarahisar religious institution and experts who are

---

¹ Arş. Grv. Sy., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Devlet Konservatuarı.

(*) Bu makale, 2015 yılında tamamlanan “Din Görevlilerinin Dini Türk Müziğinde Kadının Rolüne İlişkin Görüşleri (Afyonkarahisar İli Örneği)” adlı Sanatta Yeterlik tezinden yararlanılarak yazılmıştır.

volunteer for interview and qualitative and quantitative methods were used based on survey model.

As a result of this study data arranged according to sub-problems were processed, commented opinions vary according to the religion officials' their educations and suggestions were made.

It is considered that the study will contribute to the field of research and lead new researchs.

Key Words: *Music, Turkish Religious Music, Women.*

Giriş

Müzik, sanat dalları arasında pek çok alanla doğrudan bağlantılı olan, her insanın yaşamında etkin bir rolü olan ve yaşamının her boyutunda var olan bir sanat dalıdır. Bu durum onu diğer dallarla bağlantılı olarak incelemeyi ve araştırmayı, ilişkili olduğu her alanla olan etkileşimini ortaya koymayı gerekli kılmaktadır. Bireyden topluma, psikolojiden edebiyata, eğitimden sağlığa pek çok alanla olan etkileşimi bu sanatı daha farklı ve özel bir yere taşımakta, bu alanlar arasında özellikle din alanındaki işlevi dikkate değer bir önem kazanmaktadır.

İnsanoğlunun en önemli ihtiyaçları arasında din de vardır ve varlığındaki güçsüzlüklerden, doğa karşısındaki korunmasızlığından, çeşitli durumlar karşısındaki acizliklerinden, bir Yaradan'a sığınarak kurtulmayı ister. Yardımını ister ve sığınır. Bu sığınma, tapınma anlarında sözlerden ve seslerden yararlanır, Tanrısına ulaşmada müziği de bir araç olarak kullanır. Hemen her dinde insanların Tanrı ile olan iletişim kurma, ulaşma, yaşamlarıyla ilgili pek çok şeyi paylaşma arzuları vardır. Huzur duygusunu yaşamayı sağlayan bu anlarda müzik etkili bir araç olarak işlev görür ve insanların Tanrılarına yaklaşımlarına vesile olur.

Bu yanıyla müzik, bireylerin yaşamında çok özel bir yere sahip olmaktadır ve sosyolojik alanlardaki araştırmalarda bir sanat alanı olmaktan çok bir bilim dalı gibi ele alınmayı gerektirmektedir. Din alanında da müziğin etkileri bilinmektedir. Bununla birlikte din ve müzik konusunda pek çok konu hala tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Özellikle din kadın ve müzik konusu tartışılan konular arasındadır.

Araştırma; konusu ve içeriği açısından hem dini görüşlerin müzik üzerindeki etkisini hem de kadın kimliğini bu bağlamda ele alması açısından önemli ve çeşitli güçlükleri içerisinde barındıran bir değerlendirme çalışmasıdır. İslam dini içerisinde kadın başlı başına bir tartışma konusudur ve müzik de aynı ölçüde tartışmalara yol açan bir

konudur. Bu açıdan alana katkı sağlayacağı, din görevlilerinin görüşlerinin nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmada literatür taramasıyla müzik ve din, İslamiyet açısından müziğin değerlendirilmesi, İslamiyet'te kadın kimliğinin değerlendirilmesi, Türk müziği geleneğinde kadın ve dini Türk müziği gibi başlıklar altında bazı kaynaklardan elde edilen bilgilere yer verilmiş, anket yöntemiyle din görevlilerinin konuya ilişkin görüşleri alınarak yorumlanmıştır.

Müzik ve Din

Müzik, insanlık tarihinin en eski olgularından biri olarak bilinmektedir ve insanın içinde yaşadığı toplumun kültürel zenginliklerine bağlı olarak gelişim göstermiştir. Bu bağlamda müziğin toplumla etkileşim içerisinde olduğu görülür ve topluma dair ipuçları barındırması açısından büyük önem taşır.

İnsanoğlunun, kendi sesini kullanabilmeyi, nesnelere birbirine vurup ses oluşturabilmeyi ve bir hayvan kemiğine üfleyip ses üretmeye başladığında müziğin de tarihini yazmaya başladığı söylenmektedir (İlyasoğlu, 2003: 1-2). Müziğin tarihsel serüveni içerisinde insanların birbirleriyle ve doğayla iç içe olmasının yanı sıra farklı kültürlerle olan etkileşiminin de müziğe olumlu veya olumsuz katkıları olabileceği de göz ardı edilmemelidir. Toplumun yaşayış tarzı, evreni algılayışı, eğitim düzeyi gibi faktörler müziğin gelişimi açısından olumlu veya olumsuz etkiler gösterebilmektedir. Toplamların müziklerini karşılaştırmak, ürettikleri müziği ve etkileşim içinde oldukları toplumları anlamaya çalışmak, kültürleri tanımayı kolaylaştırmaktadır (Çetinkaya, 1999: 58). Toplum ile sürekli etkileşim halinde bulunan müzik, tarihin eski dönemlerinde haberleşmek, eğlenmek ve tedavi amacıyla kullanılmasının yanı sıra dini törenler arasında yer alarak kutsal bir kimlik de kazanmıştır. Müziğin dini törenlerde yer alması dinin yaygınlaşması ve kabul görmesine hizmet etmiştir. Kutsal dinlerin tümü müziği ifade gücü olarak kullanmışlar, müziği ibadetlerine güç katan bir araç olarak görmüşlerdir. Müziğin kullanılmadığı veya ibadetlerinde müziğin yer almadığı bir din yok gibidir. İnsanoğlu var olduğu günden bu yana bir şeye inanma ihtiyacını sürekli hissetmiştir. İlk zamanlarda doğada olağanüstü bir güç olarak gördükleri güneşe, aya, ateşe, toprağa vs. inanan insanoğlu semavi dinlerin doğuşuyla bu inanışını daha sistemli bir hale getirmiştir. Tarihi ve sosyolojik araştırmalar inanma isteğinin insanlıkla beraber doğduğunu söylemektedir. İslam bilginlerine göre, akıl

sahiplerini kendi hür iradeleriyle en iyiye ve en güzele ulaştıran ilahi kanunlar manzumesi olarak tanımlanan din (Şentürk ve Yazıcı, 2001: 11), her toplulukta kendine yer edinebilmiştir. Tarihin hiçbir devrinde dinden habersiz bir topluluğa rastlanmayıp yanlış veya doğru bir şekilde inanç ve ibadet şekli görülmüş (Gürtaş, 2000: 3), zayıf ve güçsüz kaldığı durumlarda inandığı varlık veya varlıklara sığınarak kendini korumak istemiştir. Bu öylesine güçlü bir duygu olarak karşımıza çıkmaktadır ki toplumu ayakta tutan temel unsurların başında din ve inançların olduğu görülmektedir. İnsanda ruh ve beden birleşmiş olduğundan, maddi ve manevi iki yön insanın ihtiyaçlarını belirleyici bir nitelik taşımaktadır. Bedenin ihtiyaçlarını karşılamak yaşamın bir gereğidir ve ruhun ihtiyaçlarını karşılamak da insanın manevi varlığının devamı içindir. Din ise bu yapıda önemli bir manevi destek ve iyilik kaynağı olarak belirir (Günay ve Küçük, 2009: 19). Din, toplumların gelişimine bağlı olarak, toplumun ihtiyaçlarına, gelişmişlik düzeyine ve içinde bulunduğu duruma göre şekil almıştır. Yani din, toplumların kendi ihtiyaçları doğrultusunda kendi ürettikleri inanışları olarak nitelendirilebilir.

Dini müzik, inananları ilahi inanca götüren ve ortak maneviyatta birleşmesini sağlayan, insanların Allah'a veya inançlarındaki Tanrılara olan sevgilerini, dualarını ses, ritim ve melodi zenginliğiyle ifade edebildikleri bir müzik türü olarak tanımlanabilir. En ilkel topluluklarda bile müzik dini inançlarla kaynaşmış bir halde görülmektedir. Totemizm, Şamanizm gibi dinlerde melodiler eşliğinde söylenen metinler bunu kanıtlar niteliktedir. İlkel toplumların, müziğin ibadet olduğuna ve müzik sayesinde Tanrılara yaklaştıklarına ve kendilerine verilen sesin Tanrı tarafından kendilerine hediye olarak verildiğine inandıkları görüşü mevcuttur (Keklik, 2006: 32).

Müziğin inanç alanında kullanılması, dini törenlerin yapılmasında müziğin disiplin edici yönünden yararlanılması ve kişinin Yaradan'a olan duygularını ifade etmede müzikten yararlanması çok eski çağlara dayanmaktadır.

İslamiyet Açısından Müziğin Değerlendirilmesi

İslamiyet ve müzik üzerine yapılan araştırmalar müzik için Kur'an-ı Kerim'de açık bir ifadeyle aleyhte veya lehte ayetler bulunmadığını göstermektedir. Ancak hadis-i şerifler ve bazı İslam âlimlerinin Kur'an-ı Kerim ayetlerini yorumlamaları doğrultusunda İslamiyet'te müzik ve kadın sesi üzerine bu konuya açıklık getirmek

mümkün olacaktır. Müziğin İslami görüşlere göre mubah olduğu bazı kaynaklarda belirtilmiştir. Ancak günah olan müzik ile günah olmayan müzik arasında herkesin kabul edebileceği bir sınır çizmek mümkün değildir. Müzikle ilgili görüşleri bulunan İslam âlimleri müziğin hükmünün açık bir şekilde ifade edilmesinin güçlüğüne “*fhitafsilün*” tabiriyle belirtmişlerdir. Yani incelemeye ve araştırmaya gerek görülen bir konu olarak görmüşlerdir (Uludağ, 1976: 18).

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın İslam İlmihalinde müziğe karşı yanlış değerlendirmeler aşağıdaki ifadelerle belirtilmiştir:

“Müziğin bir tedavi aracı olduğunu keşfetmiş bir kültürün vârisleri olarak, yeterli delil ve gerekçe olmadığı halde, vaktiyle birtakım sosyolojik gerekçe ve amaçlarla verilen hükümleri içeriğinden mahrum bir şekilde günümüze taşımak veya yanlış değerlendirmelerde bulunmak suretiyle bu doğal ilaçtan insanları mahrum etmek isabetli bir bakış açısı olarak gözüküyor” (Diyanet İşleri Başkanlığı İslam İlmihali, 2006: 111).

İslamiyette Kadın Kimliğinin Değerlendirilmesi

İslam, aile yapısını önemsemiş ve anne ve eş vasfıyla ailenin önemli unsuru olan kadına haklar tanımıştır. İslamiyet'ten önce Türklerin dini inançlarında ve sosyal yaşantılarında kadınlar erkeklerle beraber eşit haklara sahip olmuştur. Türklerin İslamiyet'i kabulü silah zoruyla olmadığı için ve İslamiyet'in görüşleri kendi kültürleriyle uyduğu için kendi örf ve adetlerini terk etmemişlerdir. Dolayısıyla sosyal ve kültürel hayatta Türklerin kadına bakış açısı da aynı hoşgörü ve saygı çerçevesinde devam etmiştir. İslam dinini benimseyen diğer topluluklarda İslamiyet kadına haklarını kazandırmış ve cahiliye devrinde yaşadığı sıkıntıları gidererek verilen haklarla onu şerefli bir varlık olarak kabul etmiştir. İslamiyet'e göre kadın toplumun kaderini çocuk terbiyesi ile belirleyen, kendisinin ve ailesinin namusunu koruyan bir varlıktır (Sercan, 1979: 21).

Kadının müzikle olan bağlantısına gelinecek olursa; kadınların müzikle uğraşmalarına engel teşkil edebilecek sebeplerin olduğu görülmektedir. Kadının toplumsal yaşam içerisinde üstlendiği görevler bu engellerin oluşmasında önemli bir etken olarak sunulmaktadır. Kapsamlı araştırmalar, kadınların besteciliklerine engel olan sebepler arasında buldukları sosyal ortamın müzik yapmak için gereken şartlarla uyummadığını göstermektedir. Tarih boyunca müzik yeteneği

olan birçok kadının profesyonel kariyer sahibi olmalarını sağlayacak olan eğitim hakkı engellenmiştir. Ayrıca kadınlar ailelerine karşı olan sorumluluklarında özgür davranamamış, müzikal yaratıcılığa ulaşmalarını sağlayacak olan ekonomik bağımsızlığı sağlayamamış ve sosyal baskıya maruz kalmışlardır (Özkişi, 2013: 458).

Din açısından kadının sanatsal üreticiliğine bakılacak olursa; İslamiyet'in bütün emir ve yasaklarında cinsiyet ayrımı yapmaksızın temel düzeyde hak ve imkânları erkeklere olduğu kadar kadınlara da sunduğu bilinmektedir. Kadının sosyal hayattaki özgürlük alanını kısıtlayan unsurların fıkıh kitaplarından çok onlara zemin hazırlayan gelenek ve törelere bağlı kaldığı söylenebilir. Dinle ilgisi olmadığı kadar çoğu zaman dine zıt düşen pek çok düşünce ve gelenek, İslami kılıfta sunulup buna karşı çıkmak İslamiyet'i reddetmekle bir tutulmaktadır (Tuğrul, 2005: 2). Bu durum, kadının müzikteki yerinin aslında gelenek ve törelerle şekil aldığı göstermektedir. Fakat İslamiyet'in bu durumu uygun bulmamasından dolayı kadının müzikle olan ilişkisine karşı olumsuz tavır sergilemesine neden olduğu söylenebilir.

Türk Müziği Geleneğinde Kadın

İslamiyet öncesi Türk toplumlarında kadınların sosyal statü ve yetişme tarzı bakımından erkeklerle benzer şartlara sahip olduğu, sosyal yaşam içinde de aktif roller üstlendiği ve devlet yönetiminde dahi yer aldığı bilinmektedir (Akyılmaz, 2000: 11). İslamiyet sonrasında sınırlamalar olsa da kadının sosyal hayat içinde diğer İslam toplumlarına göre daha aktif olarak yer aldığı söylenebilir. Buna bağlı olarak kadın, müzik başta olmak üzere birçok sanat dalında faaliyet göstermiş ve eserler meydana getirmiştir (Çevik ve Kaltakçı: 2011: 610).

Diğer taraftan Beşiroğlu (2006: 6), kadının müzik alanındaki üretkenliği konusunda, Türk müziğinin Osmanlı dönemindeki temel kaynakları (yazılı belgeler, minyatürler, litografiler, gravürler, 17. yy çarşı ressamalarının tasvirleri, son dönem görsel kaynaklar) doğrultusunda şehir hayatında, saray çevresinde ve haremde kadınların hanende, sazende ve bestekâr olarak önemli bir yere sahip olduğu görüşünü belirtmektedir. Müzik haremdeki kadınların günlük yaşamlarının önemli bir parçası olan eğlence meclislerinin, düğün ve nişanların en önemli unsuru olarak görülmektedir (Beşiroğlu, 2003: 69).

Türk kültüründe İslamiyet öncesi dönemde kadın daha sosyal bir kimlik sergileyip yönetimde söz sahibi olurken; İslamiyet sonrasında Arap geleneklerinin de etkisiyle Türk kadını daha içe dönük bir karakter kazanmıştır (Türkmen, 2012: 184). Osmanlı toplumunun ataerkil yapısı itibarıyla Osmanlı sanatlarında da erkek egemenliği hâkim olmuş ve diğer bütün sanatlarda olduğu gibi bu durum müziğe de yansımıştır (Beşiroğlu, 2006: 5). Fakat Cumhuriyet döneminde bu durum politik nedenler, iş ve eğitim alanına atılma gerekliliği ile değişiklik göstermiş ve kadın daha fazla etkinlikte söz sahibi olmuştur (Türkmen, 2012: 184).

Dini Türk Müziği

Türklerin İslamiyet'ten önce din adamlarının yönettiği dini törenlerde müzik, Kamların Tanrı ile iletişime geçmelerinde bir araç olarak görülmüştür. Türklerin İslamiyet'i IX. yüzyılın sonlarına doğru resmen kabul etmesiyle, ibadetleri ve dini törenleri de değişiklik göstermiştir. Daha sonra yeni mezheplerin ve tarikatların da ortaya çıkmasıyla beraber müziğin ibadetteki yeri tartışmaya açık bir konu haline gelmiştir. Ortaya çıkan mezhep ve tarikatların şekil değişikliklerine de bağlı olarak ibadet şekilleri değişmiş; müziğe de ibadette daha çok yer verilir olmuştur. Dolayısıyla yeni beste şekilleri ortaya çıkmıştır (Özalp, 2000: 106).

Dini müzik camilerde, dergâhlarda, ibadet esnasında hatip, müezzin, zâkirler ve bazen de orada hazır bulunan topluluğun katılımıyla okunan belirli müzik parçalarından meydana gelmektedir. Dini müzik, müzik sanatının en önemli alanlarından birisi olmasının yanı sıra, Türk milletinin hayatında doğumundan ölümüne kadar çok büyük bir yer edinerek Türk milletiyle bütünleşmiş ve milli birliğin kurulmasında sağlam bir harç görevi görerek büyük katkılar sağlamıştır (Güney, 1997: 1-2). 1925 yılında tekke ve zaviyelerin kapatılmasıyla dini Türk müziğinde özgün bir yere sahip olan tekkelerdeki müzik pratiği eskisi kadar sık icra edilmemeye başlamıştır. Türk müziğinin önemli bir boyutunu oluşturan bu dini müzik, çeşitli formları ve kendine özgü yapısıyla korunmaya ve geliştirilmeye devam etmektedir.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesini, “Afyonkarahisar ilindeki müftülüğe bağlı din görevlilerinin eğitim durumlarına göre Dini Türk

Müziğinde kadının rolüne ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır.

Bu problem cümlesinden yola çıkarak; “Din görevlilerinin eğitim düzeylerinin yüksek olması dini Türk müziğinde kadının rolüne ilişkin görüşlerini etkilemekte midir?” sorusu araştırmanın alt problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırma, Dini Türk Müziğinde kadın konusunu sorgulamak, kadın kimliğini müzik kültürü açısından irdelemek, din görevlilerinin kadın müzisyenlere bakış açısını incelemek ve değerlendirmek amacını taşımaktadır. Günümüzün demokratik ortamı farklı kültürel yapılara daha anlayışlı gibi gözükmeyle birlikte, kadının müzik alanındaki durumu ve bu alan içerisinde edindiği yer ile kadının bu müzik ortamı çerçevesindeki gerçek yapısı çözümlenmiş olmaktan uzaktır. Ayrıca, toplumun bakış açısı, tarihsel olaylar toplumda yaşayan bireylerin bakış açılarını değiştirebilmekte ve yeniden şekillenmesine neden olabilmektedir. Bu bakış açısı değişimleri pozitif yönde olabileceği gibi negatif yönde de olabilmekte, oluşan bu farklı yönelimlerin zaman zaman tespit edilerek nedenleri üzerinde durulması sağlıklı bir toplumun gelişmesine imkân vermektedir. Din görevlilerinin bakış açılarının tespit edilmesi, toplum üzerinde etkili oldukları düşünüldüğü için gerekli görülmektedir. Kadın kimliği ve müzik üzerindeki görüşlerinin ise, gerek kadın gerekse müzik sanatının İslam dini açısından (hatta bütün semavi dinler açısından) üzerinde sıkça tartışılan konular olması nedeniyle, müzik sanatına olan bakış açıları ile değerlendirildiğinde daha açık verilerin elde edilmesine olanak tanıyacağı, tarihsel süreçte gelişen değişimlerin toplumsal bakış açısına da etki edebileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada kadın ve müzik bağlamında bu bakış açılarının irdelenerek daha objektif bir durum değerlendirmesi yapılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, din görevlilerinin kadın ve müzik algısını değerlendirmesi, kadın ve müzik konusunda din görevlilerinin çeşitli değişkenlere göre herhangi bir bakış açısı değişiminin var olup olmadığını sorgulaması ve bu değişimi ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Bir toplumun gelişiminde ve yeni değerleri benimsemesinde kadının rolü oldukça büyüktür. Kadının toplumsal,

sanatsal vb. yaşamdaki etkinliği, özellikle anne olma gerekçesiyle, gelecek kuşaklar üzerinde de etkin bir eğitimci görevi üstlenmiş olması nedeniyle dikkat edilmesi ve göz önünde bulundurulması gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradan yola çıkılarak kadının sanatın bir kolu olan müzikteki durumu ve din görevlilerinin kadın ve müzik algısını değerlendirmesi önemli bir durum olarak gözükmektedir. Ayrıca eğitim durumlarının din görevlilerinin kadın ve müzik konusundaki görüşlerini ne derece etkilediğini ortaya koyan bir araştırmaya rastlanmamıştır ve bu konulara ilişkin, din görevlilerinin görüşlerinin, büyük çoğunluğu İslam dinine mensup bireylerden oluşan ülkemiz için önemli veriler sağladığı düşünülmektedir. Elde edilen veriler ışığında müzik sanatının özellikle eğitime yönelik ne tür çalışmalar yapılmasının yararlı olacağı konusunda da görüşler ortaya konmuştur. Bu yönüyle araştırmanın hem bir durum tespiti gerçekleştirdiği hem de sunduğu önerilerle dini müzik alanında çalışanlara yol gösterecek bir çalışma olduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma, betimsel ve çözümsel araştırma yöntemlerine dayalı olarak yürütülmüş nitel bir araştırmadır. Toplumun din görevlilerinden oluşan bir grubu üzerinde yürütüldüğünden sosyal betimleme yöntemi olarak nitelendirilebilir. Araştırmadan elde edilen verilerin zaman içerisinde pek çok etkene bağlı olarak değişebileceği, bu nedenle genellenemeyeceği anlaşılmıştır. Din görevlilerinin hazırlanan ölçeğe verdikleri yanıtlar ise nicel yöntemlerle ve istatistik çalışmalarıyla betimlenmiştir. Araştırmada tarama modeli esas alınmış, toplumun bir kesimi üzerinde betimleme yöntemleri içerisinde ele alınan anket tekniği uygulanmıştır. Bu modelin izlenmesi sırasında kaynak tarama aşamasında elde edilen kaynaklar din, kadın ve müzik açısından taranmış, din görevlilerinin görüşlerine kaynaklık edecek veya etkileyecek düşünceler birbirleriyle bağlantılı olarak giriş bölümünde açıklanmaya çalışılmıştır. Kaynak tarama aşamasını anket geliştirme aşaması izlemiş, din görevlilerinin, kadın kimliği ve müzik konusundaki görüşlerini etkileyen faktörler belirlenmiş, bu görüşleri saptayıcı sorular oluşturulmaya çalışılmıştır. Oluşturulan anket bir istatistik uzmanı tarafından değerlendirilerek geçerlik ve güvenilirliği sınanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmadan elde edilen veriler araştırmaya katılan din görevlilerinin eğitim durumları göz önüne alınarak değerlendirmeye alınmış; sayı ve yüzdelerle tablolarda gösterilerek yorumlanmıştır. 18 orta öğretim, 125 yüksek okul, 63 lisans, 3 yüksek lisans ve üzeri mezunu olmak üzere toplam 209 din görevlisinin, araştırmayla ilgili katıldıkları anket sonucunda bazı bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 1. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin DTM'de Yer Alan Kadın Sanatçı Sayısını Yeterli Bulmalarına İlişkin Görüşleri

		Soru 1: Dini Türk Müziğinde yer alan kadın sanatçı sayısını yeterli buluyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	5	27,7	1	5,5	7	38,8	4	22,2	1	5,5	18	100
	Yüksek okul	20	16	19	15,2	41	32,8	39	31,2	6	4,8	125	100
	Lisans	14	22,2	4	6,3	17	26,9	23	36,5	5	7,9	63	100
	Y.Lisans ve +	0	0	1	33,3	1	33,3	1	33,3	0	0	3	100
Toplam		39	18,6	25	11,9	66	31,5	67	32	12	5,7	209	100

Tablo 1 incelendiğinde; din görevlilerinin büyük çoğunluğunun kısmen ve çok az yeterli buldukları, kadın sanatçı sayısı konusunda lisans mezunu olanların belirgin olarak çok az seçeneğinde toplandıkları anlaşılmaktadır. Buradan lisans ve yüksek lisans mezunlarının dini Türk müziği korolarında yer alan kadın sayısını az bulmada daha öne çıktıkları söylenebilir.

Tablo 2. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin DTM’de Yer Alan Kadınların Teşvik Edilmesinin Dini Türk Müziğinin Gelişmesine Katkı Sağlayacağına İlişkin Görüşleri

		Soru 2: Dini Türk Müziğinde yer alan kadınların teşvik edilmesinin Dini Türk Müziğinin gelişmesine katkı sağlayacağını düşünüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	1	5,5	6	33,3	5	27,7	1	5,5	5	27,7	18	100
	Yüksek okul	13	10,4	32	25,6	31	24,8	19	15,2	30	24	125	100
	Lisans	6	9,5	11	17,4	17	26,9	12	19	17	26,9	63	100
	Y.Lisans ve +	0	0	1	33,3	1	33,3	1	33,3	0	0	3	100
Toplam		20	9,5	50	23,9	54	25,8	33	15,7	52	24,8	209	100

Tablo 2’ye genel olarak bakıldığında görüşlerin bütün seçeneklere dağıldığı ve bir tek seçenekte toplanmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, yüksekokul mezunlarının kadınların teşvik edilmesinin dini Türk müziğinin gelişmesine katkı sağlayacağı konusunda daha olumlu bir görüş içerisinde oldukları söylenebilir. Lisans mezunları arasında olumsuz düşünceye sahip olanların daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Kadınların DTM'de Yer Almasının Türk Kültür ve Sanatının Gelişmesine Katkı Sağlayacağına İlişkin Görüşleri

		Soru 3: Kadınların Dini Türk Müziğinde yer almasının Türk kültür ve sanatının gelişmesine katkı sağlayacağını düşünüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç		f	%
		F	%	f	%	f	%	f	%	F	%		
Eğitim Durumu	Orta öğretim	5	27,7	1	5,5	6	33,3	3	16,6	3	16,6	18	100
	Yüksek okul	20	16	28	22,4	29	23,2	28	22,4	20	16	125	100
	Lisans	8	12,6	10	15,8	20	31,7	14	22,2	11	17,4	63	100
	Y.Lisans ve +	1	33,3	1	33,3	0	0	1	33,3	0	0	3	100
Toplam		34	16,2	40	19,1	55	26,3	46	22	34	16,2	209	100

Tablo 3 incelendiğinde; lisansüstü mezunlarının konuyla ilgili olarak daha olumlu bir yaklaşım sergiledikleri görülmektedir. Buna göre din görevlilerinin kadınların dini Türk müziğinde yer almasının Türk kültür ve sanatına katkı sağlayacakları konusunda daha olumlu bir yaklaşım içerisinde oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Müzikle İlgilenen Kadınları Teşvik Amacıyla DTM Korolarının Kurulmasına İlişkin Görüşleri

		Soru 4: Müzikle ilgilenen kadınları teşvik amacıyla Dini Türk Müziği korolarının kurulmasını olumlu karşılıyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		F	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	2	11,1	3	16,6	6	33,3	2	11,1	5	27,7	18	100
	Yüksek okul	24	19,2	23	18,4	33	26,4	12	9,6	33	26,4	125	100
	Lisans	10	15,8	9	14,2	18	14,4	10	15,8	16	25,3	63	100
	Y.Lisans ve +	1	33,3	1	33,3	0	0	1	33,3	0	0	3	100
Toplam		37	17,7	36	17,2	57	27,2	25	11,9	54	25,8	209	100

Tablo 4 incelendiğinde; lisansüstü mezunlarının daha olumlu bir görüş ortaya koymakla birlikte olumsuz görüş belirtenlerin de aralarında olduğu görülmektedir. Genel olarak din görevlilerinin kadınları teşvik amacıyla dini Türk müziği koroları kurulmasını olumlu karşılamadıkları anlaşılmakla birlikte, olumlu görüş belirtenlerin oranı da az değildir. Burada eğitim durumunun kadınların teşvik edilmesi amacıyla koroların kurulması konusundaki görüşlerine çok büyük bir etkisinin olmadığı düşünülmektedir.

Tablo 5. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Müzikle İlgilenen Kadınların Dini Müzik Yapan Kadın Korolarında Görev Almasını İslami Açıdan Uygun Bulmalarına İlişkin Görüşleri

		Soru 5: Müzikle ilgilenen kadınların dini müzik yapan kadın korolarında görev almasını İslami açıdan uygun buluyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	2	11,1	2	11,1	3	16,6	4	22,2	7	38,8	18	100
	Yüksek okul	9	7,2	9	7,2	36	28,8	21	16,8	50	40	125	100
	Lisans	7	11,1	2	3,1	18	28,5	10	15,8	26	41,2	63	100
	Y.Lisans ve +	0	0	1	33,3	1	33,3	1	33,3	0	0	3	100
Toplam		18	8,6	14	6,6	58	27,7	36	17,2	83	39,7	209	100

Tablo 5 incelendiğinde; din görevlilerinin eğitim durumları yükseldikçe daha olumsuz bir görüş içerisine girdikleri görülmektedir.

Tablo 6. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Müzikle İlgilenen Kadınların Karma Korolarda Görev Almasını İslami Açıdan Uygun Bulmalarına İlişkin Görüşleri

		Soru 6: Müzikle ilgilenen kadınların karma korolarda görev almasını İslami açıdan uygun buluyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	0	0	2	11,1	4	22,2	2	11,1	10	55,5	18	100
	Yüksek okul	1	0,8	2	1,6	19	15,2	17	13,6	86	68,8	125	100
	Lisans	0	0	5	7,9	3	4,7	2	3,1	53	84,1	63	100
	Y.Lisans ve +	0	0	1	33,3	0	0	1	33,3	1	33,3	3	100
Toplam		1	0,4	10	4,7	26	12,4	22	10,5	150	71,7	209	100

Tablo 6 incelendiğinde; din görevlilerinin kadının karma korolarda görev almasını İslami açıdan hiç uygun bulmadıklarını belirttikleri görülmüş ve eğitim durumunun görüş farklılığına neden olmadığı, din görevlilerinin büyük çoğunluğunun İslami açıdan kadınların karma korolarda yer almalarını uygun bulmadıkları anlaşılmıştır.

Tablo 7. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Müzikle İlgilenen Kadınların Korolarda ve Dini Müzik Yapan Topluluklarda Görev Almasını Şahsi Fikirleri Doğrultusunda Uygun Bulmalarına İlişkin Görüşleri

		Soru 7: Müzikle ilgilenen kadınların korolarda ve dini müzik yapan topluluklarda görev almasını şahsi fikirleriniz doğrultusunda uygun buluyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	2	11,1	1	5,5	4	22,2	2	11,1	9	50	18	100
	Yüksek okul	2	1,6	9	7,2	32	25,6	25	20	57	45,6	125	100
	Lisans	1	1,5	7	11,1	11	17,4	14	22,2	30	47,6	63	100
	Y.Lisans ve +	0	0	1	33,3	0	0	1	33,3	1	33,3	3	100
Toplam		5	2,3	18	8,6	47	22,4	42	20	97	46,4	209	100

Tablo 7 incelendiğinde; daha olumlu tutum sergiledikleri görülmektedir. Buna göre din görevlilerinin şahsi fikirleri ile İslam dininin görüşü olduğunu düşündükleri görüşler arasında farklılık olduğu göze çarpmaktadır. Burada İslam dininin görüşü olarak benimsedikleri görüşlerin kendilerinin İslam dinini yorumlamalarında farklılık gösterdiği açıkça ortaya çıkmaktadır. Din görevlilerinin kendi şahsi fikirlerinin kadınların korolarda yer alması konusunda daha olumlu bir tutumu benimsediklerini göstermektedir. Eğitim seviyesi yüksek olan insanın bilgi birikiminden dolayı kendisine olan özgüveninin yüksek olması sebebiyle toplumla daha fazla iletişim içerisinde olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla sosyal yapıya, kültürel ve sanatsal olaylara bakış açısı etkileşim içerisinde olduğu insanlarla ve gruplarla olumlu yönde gelişmektedir. Önyargılarından uzakta sanatsal bakış açısıyla olayları irdeleyebilmektedir. Dolayısıyla İslam dininin benimsediği kurallar doğrultusunda bu durumu uygun bulmazken toplumla iletişim halinde olan birey olarak konuya değişik açılardan bakabildikleri düşünülebilir.

Tablo 8. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Türk-İslam Kültüründe Kadına Verilen Değerin Dönem Dönem Değiştiğine İlişkin Görüşleri

		Soru 8: Türk-İslam kültüründe kadına verilen değer dönem dönem değiştiğini düşünüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	F	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	0	0	7	38,8	4	22,2	4	22,2	3	16,6	18	100
	Yüksek okul	21	16,8	31	24,8	37	29,6	25	20	11	8,8	125	100
	Lisans	10	15,8	15	23,8	18	28,5	9	14,2	11	17,4	63	100
	Y.Lisans ve +	1	33,3	1	33,3	0	0	1	33,3	0	0	3	100
Toplam		32	15,3	54	25,8	59	28,2	39	18,6	25	11,9	209	100

Tablo 8 incelendiğinde, din görevlilerinin eğitim durumunun Türk-İslam kültüründe kadına verilen değer dönem dönem değiştiğini düşüncelerinde önemli bir etken olduğu görülmektedir ve eğitim düzeyi yükseldikçe değişimlerin olduğunu belirtenlerin oranı arttığı gözlemlenmektedir.

Tablo 9. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Türk-İslam Kültüründe Kadının Değerinin Arttığı Dönemlerde Müzikal Çalışmalarının da Arttığına İlişkin Görüşleri

		Soru 9: Türk-İslam kültüründe kadının değerinin arttığı dönemlerde müzikal çalışmalarının da arttığını düşünüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	1	5,5	2	11,1	9	50	4	22,2	2	11,1	18	100
	Yüksek okul	6	4,8	17	13,6	33	26,4	36	28,8	33	26,4	125	100
	Lisans	3	4,7	20	31,7	11	17,4	13	20,6	16	25,3	63	100
	Y.Lisans ve +	1	33,3	1	33,3	0	0	0	0	1	33,3	3	100
Toplam		11	5,2	40	19,1	53	25,3	53	25,3	52	24,8	209	100

Tablo 9 incelendiğinde; eğitim düzeyi yüksek olan din adamlarının Türk-İslam kültüründe kadının değerinin arttığı dönemlerde müzikal çalışmalarının da arttığını düşünüyor oldukları söylenebilir. Buradan eğitim düzeyi yüksek olan din görevlilerinin Türk-İslam kültürüyle ve Türk-İslam kültüründeki kadın kimliğiyle ilgili bilgi sahibi olmaları nedeniyle bu konuda olumlu görüş bildirdikleri söylenebilir.

Tablo 10. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Din ve İnanç Alanında Müziğin Etkin Bir Rol Üstlendiğine İlişkin Görüşleri

		Soru 10: Din ve inanç alanında müziğin etkin bir rol üstlendiğini düşünüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	5	27,7	3	16,6	7	38,8	1	5,5	2	11,1	18	100
	Yüksek okul	21	16,8	28	22,4	44	35,2	10	8	22	17,6	125	100
	Lisans	11	17,4	20	31,7	15	23,8	8	12,6	9	14,2	63	100
	Y.Lisans ve +	2	66,6	0	0	0	0	1	33,3	0	0	3	100
Toplam		39	18,6	51	24,4	66	31,5	20	9,5	33	15,7	209	100

Tablo 10 incelendiğinde; din görevlilerinin eğitim durumunun, din ve inanç alanında müziğin etkin bir rol üstlenmesi konusunda, olumlu görüş belirtmelerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 11. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin DTM'de Kadının Yer Almasının İslam Dini İçerisinde Yer Alan Farklı Cemaatlerce Farklı Biçimde Ele Alındığına İlişkin Görüşleri

		Soru 11: Dini Türk Müziğinde kadının yer almasının İslam dini içerisinde yer alan farklı cemaatlerce farklı biçimde ele alındığını düşünüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	0	0	3	16,6	5	27,7	8	44,4	2	11,1	18	100
	Yüksek okul	15	12	34	27,2	28	22,4	22	17,6	26	20,8	125	100
	Lisans	12	19	10	15,8	18	28,5	15	23,8	8	12,6	63	100
	Y.Lisans ve +	0	0	1	33,3	1	33,3	0	0	1	33,3	3	100
Toplam		27	12,9	48	22,9	52	24,8	45	21,5	37	17,7	209	100

Tablo 11 incelendiğinde; din görevlilerinin eğitim durumlarının konuyla ilgili görüşleri etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 12. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin DTM'ne Önem Veren Cemaatlerin Dini Duyguları Pekiştirmede Müziği Bir Araç Olarak Gördüklerine İlişkin Görüşleri

		Soru 12: Dini Türk Müziğine önem veren cemaatlerin dini duyguları pekiştirmede müziği bir araç olarak gördüklerini düşünüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	0	0	4	22,2	4	22,2	5	27,7	5	27,7	18	100
	Yükseko kul	11	8,8	31	24,8	35	28	23	18,4	25	20	125	100
	Lisans	7	11,1	18	28,5	21	33,3	6	9,5	11	17,4	63	100
	Y.Lisans ve +	2	66,6	0	0	0	0	1	33,3	0	0	3	100
Toplam		20	9,5	53	25,3	60	28,7	35	16,7	41	19,6	209	100

Tablo 12 incelendiğinde; eğitim durumunun, din görevlilerinin dini Türk Müziğine önem veren cemaatlerin dini duyguları pekiştirmede müziği bir araç olarak gördüklerini düşünmelerinde etkili

olduğu ve eğitim düzeyi yükseldikçe Türk müziğine önem veren cemaatlerin dini duyguları pekiştirmede müziği bir araç olarak kullandıklarını daha fazla düşünüyor oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 13. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Müziği Dini Duyguları Pekiştirmenin Yanı Sıra Toplumsal İlişkileri Güçlendirmede Kullanılması Gereken Bir Araç Olarak Görmelerine İlişkin Görüşleri

		Soru 13: Müziği dini duyguları pekiştirmenin yanı sıra toplumsal ilişkileri güçlendirmede kullanılması gereken bir araç olarak görüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	5	27,7	4	22,2	4	22,2	2	11,1	3	16,6	18	100
	Yüksek okul	21	16,8	31	24,8	32	25,6	23	18,4	18	14,4	125	100
	Lisans	10	15,8	23	36,5	14	22,2	9	14,2	7	11,1	63	100
	Y.Lisans ve +	1	33,3	1	33,3	1	33,3	0	0	0	0	3	100
Toplam		37	17,7	59	28,2	51	24,4	34	16,2	28	13,3	209	100

Tablo 13 incelendiğinde; eğitim düzeyi yükseldikçe olumlu seçeneklerde yoğunlaşan din görevlilerinin olması dikkat çekmektedir. Bu verilerden din görevlilerinin dini duyguları pekiştirmenin yanı sıra toplumsal ilişkileri de güçlendirmede müziğin kullanılması gereken bir araç olduğunu düşündükleri söylenebilir. Eğitim düzeyi yüksek olan din görevlilerinin toplumdaki kültürel ve sanatsal olaylarda daha çok yer almaları ve müziğe eğlence amaçlı değil sanatsal olarak bakmaları onların olumlu görüş sergilemelerinde rol oynadığı söylenebilir.

Tablo 14. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Kadınların Sosyal Yaşamda Daha Sık Yer Almaları Konusunda Müziğin Etkin Bir Yol Olarak Görmelerine İlişkin Görüşleri

		Soru 14: Kadınların sosyal yaşamda daha sık yer almaları konusunda müziğin etkin bir yol olduğunu düşünüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	1	5,5	2	11,1	7	38,8	3	16,6	5	27,7	18	100
	Yüksek okul	3	2,4	19	15,2	42	33,6	29	23,2	32	25,6	125	100
	Lisans	5	7,9	12	19	16	25,3	15	23,8	15	23,8	63	100
	Y.Lisans ve +	0	0	1	33,3	1	33,3	0	0	1	33,3	3	100
Toplam		9	4,3	34	16,2	66	31,5	47	22,4	53	25,3	209	100

Tablo 14 incelendiğinde; din görevlilerinin eğitim durumlarının kadınların sosyal yaşamda daha sık yer almalarında müziğin etkin bir yol olduğu düşüncesine etki etmediği anlaşılmıştır. Buradan eğitim durumu ne olursa olsun din görevlilerinin kadınların sosyal yaşamda daha sık yer almaları konusunda müziğin etkin bir yol olduğunu pek düşünmedikleri söylenebilir. Buradan din görevlilerinin kadınların sosyal yaşamda yer almaları konusunda müziğin tek başına etkin bir rol üstlenmediğini düşündükleri görülebilmektedir.

Tablo 15. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Türk Kültürü ve Arap Kültürünün Kadın Kimliği Konusunda Farklılıklar Taşıdığına İlişkin Görüşleri

		Soru 15: Türk kültürü ve Arap kültürünün kadın kimliği konusunda farklılıklar taşıdığını düşünüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	1	5,5	6	33,3	5	27,7	3	16,6	3	16,6	18	100
	Yüksek okul	26	20,8	39	31,2	34	27,2	15	12	11	8,8	125	100
	Lisans	19	30,1	18	28,5	14	22,2	9	14,2	3	4,7	63	100
	Y.Lisans ve +	1	33,3	1	33,3	1	33,3	0	0	0	0	3	100
Toplam		47	22,4	64	30,6	54	25,8	27	12,9	17	8,1	209	100

Tablo 15 incelendiğinde; din görevlilerinin eğitim durumları yükseldikçe, Türk kültürü ve Arap kültürünün kadın kimliği konusunda daha fazla farklılıklar taşıdığını düşündükleri anlaşılmıştır. Bu durum din görevlilerinin eğitim aldıkça iki kültür arasındaki farklılıkları daha iyi gözlemleyebildikleri ile açıklanabilir.

Tablo 16. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Türk-İslam Kültüründeki Kadın Kimliğinin Müzik Sanatı İle Daha İç İçe Olduğuna İlişkin Görüşleri

		Soru 16: Türk-İslam kültüründeki kadın kimliğinin müzik sanatı ile daha iç içe olduğunu düşünüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		F	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	1	5,5	5	27,7	2	11,1	6	33,3	4	22,2	18	100
	Yüksek okul	5	4	14	11,2	31	24,8	46	36,8	29	23,2	125	100
	Lisans	4	6,3	8	12,6	18	28,5	19	30,1	14	22,2	63	100
	Y.Lisans ve +	1	33,3	1	33,3	1	33,3	0	0	0	0	3	100
Toplam		11	5,2	28	13,3	52	24,8	71	33,9	47	22,4	209	100

Tablo 16 incelendiğinde; eğitim durumunun çok belirgin olmamakla birlikte etkili olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi burada yine yüksekliği oranında kadın kimliğine karşı olumlu bir yaklaşımı sergilemektedir.

Tablo 17. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Arap-İslam Kültüründeki Kadın Kimliğinin Müzik Sanatı ile Daha İç İçe Olduğuna İlişkin Görüşleri

		Soru 17: Arap-İslam kültüründeki kadın kimliğinin müzik sanatı ile daha iç içe olduğunu düşünüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	1	5,5	1	5,5	5	27,7	6	33,3	5	27,7	18	100
	Yüksek okul	2	1,6	12	9,6	35	28	38	30,4	38	30,4	125	100
	Lisans	3	4,7	4	6,3	13	20,6	19	30,1	24	38	63	100
	Y.Lisans ve +	0	0	1	33,3	0	0	2	66,6	0	0	3	100
Toplam		6	2,8	18	8,6	53	25,3	65	31,1	67	32	209	100

Tablo 17 incelendiğinde; belirgin bir biçimde daha olumsuz bir yaklaşımı tercih ettikleri ve bu olumsuz yaklaşımda eğitim durumlarının bir etkisinin olmadığı açıkça görülmektedir. Bu durum Arap-İslam kültüründeki kadın kimliğinin müzik sanatı ile iç içe olmak konusunda Türk kadınından daha olumsuz bir durumda olduğu işaretini vermektedir.

Tablo 18. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Kadınların Müzikle İlgilenmelerini Önemli Bir Zaman Kaybı Olarak Görmelerine İlişkin Görüşleri

		Soru 18: Kadınların müzikle ilgilenmelerini önemli bir zaman kaybı olarak görüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	2	11,1	3	16,6	4	22,2	5	27,7	4	22,2	18	100
	Yüksek okul	18	14,4	11	8,8	25	20	39	31,2	32	25,6	125	100
	Lisans	10	15,8	8	12,6	18	28,5	14	22,2	13	20,6	63	100
	Y.Lisans ve +	1	33,3	0	0	1	33,3	1	33,3	0	0	3	100
Toplam		31	14,8	22	10,5	48	22,9	59	28,2	49	23,4	209	100

Tablo 18 incelendiğinde; eğitim durumunun kadınların müzikle ilgilenmelerini önemli bir zaman kaybı olarak görmelerinde ters bir ilişki olduğu kanısı uyanmış olmakla birlikte bu eğilimin dikkate değer olmaktan uzak bir ilişki biçiminde görülmesi gerektiği düşünülmektedir. Çünkü lisansüstü mezunlarının sayısının burada yeterli bir veri sunmadığı, lisans mezunlarının yanıtlarının birbirine yakın değerlerde dağıldığı görülmektedir. Yükseköğretim ve ortaöğretim mezunlarının yanıtlarında ise daha kesin yargılara götürecek sonuçlar gözlenmektedir. Din görevlilerinin kötü alışkanlıklar yerine müziğin tercih edilmesini daha iyi buldukları ve vurguladıkları da açık uçlu sorularda desteklenen bir bulgudur. Din görevlilerinin, eğitim seviyesine bakılmaksızın kadınların aile içindeki ve toplumdaki bireysel sorumluluklarına dayanarak kadınların müzikle ilgilenmesini bir uğraş olarak görmemeleri bir etken olarak düşünülebilir.

Tablo 19. Eğitim Düzeyine Göre Din Görevlilerinin Müzik Alanında Kadınların Etkin Bir Rol Üstlenmesi Gerektiğine İlişkin Görüşleri

		Soru 19: Müzik alanında kadınların etkin bir rol üstlenmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?										Toplam	
		Tamamen		Oldukça		Kısmen		Çok az		Hiç			
		f	%	F	%	f	%	f	%	F	%	f	%
Eğitim Durumu	Orta öğretim	2	11,1	2	11,1	7	38,8	1	5,5	6	33,3	18	100
	Yüksek okul	8	6,4	7	5,6	38	30,4	34	27,2	38	30,4	125	100
	Lisans	6	9,5	4	6,3	14	22,2	20	31,7	19	30,1	63	100
	Y.Lisans ve +	0	0	2	66,6	0	0	0	0	1	33,3	3	100
Toplam		16	7,6	15	7,1	59	28,2	55	26,3	64	30,6	209	100

Tablo 19 incelendiğinde; Lisansüstü eğitim düzeyinde anlamlı bir fark ve olumlu bir yaklaşım benimsenmiş olmakla birlikte, diğer eğitim düzeylerinin burada ortaya konan görüşleri etkileyen bir role sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Buradan, kadınların müzik alanında etkin bir rol üstlenmeleri gerektiği konusunda din görevlilerinin eğitim durumlarının etkili olmadığı söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın problem cümlesini oluşturan eğitim durumuna göre din görevlilerinin Dini Türk Müziğinde kadının rolüne ilişkin görüşlerine ait elde edilen bulgulardan, genel olarak eğitim düzeyi yüksek olan din görevlileriyle eğitim düzeyi daha düşük olan din görevlilerinin şahsi fikirlerinin birbirlerinden farklı olduğu; özellikle eğitim düzeyi yüksek olan din görevlilerinin kadının DTM'deki yerine ilişkin daha olumlu görüş sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Türk-İslam kültüründe kadına verilen değer döneme döneme değişmesi ve bu değişimin müzikal çalışmaları etkilemesi, müziğin din ve inanç alanında etkin bir rol oynaması, müziğin dini duyguları pekiştirmesi ve toplumsal ilişkileri güçlendirmede bir araç olarak görülmesi konularında görüşlerin eğitim düzeyine göre değişim gösterdiği; eğitim düzeyi yüksek din görevlilerinin müziğe karşı daha olumlu baktıkları ve din görevlilerinin olayları değerlendirmesinde eğitim düzeyinin belirgin faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim düzeyi yüksek olan din görevlilerinin olaylara daha bilimsel ve sanatsal yaklaşımları, eğitim durumlarının yaklaşımlarını

etkileyen bir unsur olduğu sonucuna götürmesi ve hoşgörülü olmalarına katkı sağlaması, aldıkları eğitimin çeşitli durum, olay veya konuları yorumlamada daha çok yönlü ve ayrıntılı düşüncelerine yol açmakta, objektif ve akla dayalı bir görüş ortaya koymalarını sağladığı sanılmaktadır. Eğitim düzeyi düşük olan din görevlilerinin kadınların müzik icra etmesini ve bu konuda teşvik edilmesine karşı sergiledikleri olumsuz tavırlar onların kadını cazibe odağı olarak görüp bulunulan ortamda erkeği tahrik edecek unsurları ön plana çıkarma durumu olacağını düşüncelerinden kaynaklanabilir. Bu doğrultuda eğitim düzeyi düşük olan din görevlileri iletişim kurdukları çevreden de etkilenerek kendi görüşlerini çevreyle ilişkilendirmiş ve duruma müzik icrası olarak değil, daha dar bir görüşle kadının cazip bir şekilde karma izleyici kitlesine müzik icra etmesi olarak düşündükleri söylenebilir. Ayrıca, daha az eğitim aldığı görülen bu din görevlilerinin, aldıkları eğitimin dinle ilgili çeşitli konuları yorumlamalarına yetmediği ve kendi görüşlerini açık bir şekilde ortaya koymalarını sağlamadığı açıktır. Daha az din eğitimi almış olan bu din görevlilerinin buldukları konumda toplumu derinden etkiledikleri de dikkate alınması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmakta, kendi başlarına yorumlayamadıkları ve başkalarının etkisinde kaldıkları pek çok konuda çevrelerini yönlendirdikleri unutulmamalıdır. Özellikle kadınla ilgili çeşitli durumlarda almış oldukları eğitimin yetersizliğinin olumsuz görüş ortaya koymalarına neden olabileceği ve kadın kimliğinin toplumsal yapı içerisinde olumsuz yaklaşımlarından etkilenebileceği sanılmakta, eğitim durumlarının yükseltilmesinin ve yorumlama güçlerinin geliştirilmesinin gereği anlaşılmaktadır.

Araştırmadan elde edilen veri ve sonuçlar ışığında, İslam dininde kadın ve müzik konularının çok tartışmaya açık konular olduğu anlaşılmış, kadın ve müziğe olan bakış açılarının cinsiyet, yaş, eğitim ve müzik eğitimi alma durumuna bağlı olarak değişebileceği görülmüştür. Sanat, insan yaşamına zarafet ve incelik katan önemli bir alandır. Kadınların müzik kültür ve beğenilerinin yükselmesinin, yaşamlarındaki her konuya olan bakış açılarını etkileyeceği düşünülmektedir. Dini Türk müziğinin gelişmesinde ve daha gelişmiş güzel örneklerin ortaya konmasında ve yaygınlaşmasında da kadınların önemli bir rol üstlenebileceği, bu sanatın gelişmesiyle, kadınların Yaradan'a olan duyguları ve inançlarını güçlendirmede daha etkin olabileceği düşünülmektedir.

Günümüz yaşam koşulları dikkate alındığında, toplum içerisinde kadınlara daha fazla görev düştüğü ve karmaşık bir toplum yapısı içerisinde kadınların kültürel ve toplumsal gelişimlerine daha az fırsat buldukları söylenebilir. Sanat, bu yapı içerisinde bireylerin soluk

almalarını, yenilenmelerini sağlayan ruhsal rahatlama ve arınma ortamları sunmaktadır. Bu nedenle özellikle dini müzik alanında günümüzde sıkça radyolarda rastlanan ve yeşil pop olarak adlandırılan niteliksiz dini müzikler yerine, kadınların bizzat içerisinde bulunarak, sanatı ve müziği yaşamlarının doğal bir parçası haline getirecek ortamlara ihtiyaç vardır. Bu ortamlar bilinçli ellerce oluşturulmadığında ise, gerek İslami açıdan uygun bulunmayacak gerekse toplumsal kültürü olumsuz yönde etkileyecek sonuçların ortaya çıkması kaçınılmaz gözükmektedir. Dini Türk Müziğinin gelişmesinin bu açılardan önemli olduğu, kadın kimliğinin Dini Türk Müziğinde önemli bir rol üstlenebileceği düşünülmektedir.

Din görevlileri, toplumun İslami kurallar konusunda bilinçlenmesi, aydınlanması yolunda önemli rehberler olarak düşünülecek olursa, İslamiyet'in çeşitli sosyolojik konulara yaklaşımının ele alındığı, aralarında kıyaslama yapılarak yorumlama gücünü ortaya çıkarmak adına çeşitli İslam âlimlerinin görüşlerinin yer aldığı ve tartışıldığı, Türk-İslam kültüründe ve karşılaştırma yapmak adına diğer kültürlerde kadın kimliği konularının yer aldığı seminerlerin il müftülüğünce düzenli aralıklarla verilmesi,

Toplumun dini konularda bilgi sahibi olmasını sağlayacak diğer sosyal yapıların toplumun yaşam biçimini İslâm kültürüne uygun biçimde nasıl yaşayacaklarını ve hangi düzen ve tertip içinde uygulayacaklarını öğretmesi açısından, başlıca dini eğitim veren kurumlar tarafından İslamiyet ve kadın, İslamiyet'te müzik, müzik ve kadın gibi konuları da ele alan dini eğitime yönelik seminer, kongre, sempozyum gibi bilimsel çalışmaların yapılması,

Karma koroların toplumsal iletişimi güçlendirmeye, müzikal çalışmaların gelişmesine olumlu etkisi olsa da korolarda yer alan kadınlar açısından olumsuz etki yaratan durumların başlıca nedeninin cinsiyet farklılığından kaynaklı ve etkinlik amacının dışında ortaya çıkan durumların olabileceği göz ardı edilmemelidir. Psikolojik olarak kadınları toplumda etkin bir rol almaktan uzaklaştırabilir. Bu durumun engellenebilmesi açısından kadınlara, müzik etkinliğinin bir başarı, kültür aktarımı ve müzikal olarak gelişmeyi hedefleyen amaçlarının olduğunu vurgulayacak ve bu yoldaki başarılarını destekleyecek mesleği müzik olan eğitimci veya sanatçı bireylerin karma topluluklarda yer almasının olumsuz etkilerin azaltılmasına yardımcı olabileceği düşüncesinden yola çıkarak bu tür girişimlerin yapılması,

Kadının öncelikle anne ve eş; daha sonra toplumda değişik sosyal sorumlulukları olan bir varlık olduğu kabul edilirse, kadının hem

çocuklarına, ailesine ve çevresine daha duyarlı olabilmesi açısından hem de onu yorucu ortamlardan uzaklaştırıp kendini daha rahat hissedebileceği müzik toplulukları gibi sosyal etkinliklerde yer alması için sanat ortamlarının oluşturulması,

Elde edilen sonuçlar itibariyle, genel olarak din görevlilerinin gerek kendi görüşleri gerekse İslami kurallar çerçevesinde kadının karma topluluklarda müzik yapması uygun bulunmadığından, kadının çalıştığı ortamlarda 'kadın müzik toplulukları' oluşturulması,

Din ve müzik ekseninde kadına yönelik geniş kapsamlı çalışmaların yapılması,

Dini müzik çerçevesinde yer alan popüler müziklerin incelenmesi ve niteliklerinin çeşitli açılardan değerlendirilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akyılmaz, G. (2000). *İslam ve Osmanlı Hukukunda Kadının Statüsü*, Konya: Göksu Matbaası.
- Beşiroğlu Ş. Ş. (2003). *Osmanlı'da Musiki, Raks ve Kadın*, İstanbul Dergisi, S.45, s. 69-72.
- Beşiroğlu Ş. Ş. (2006). *İstanbul'un Kadınları ve Müzikal Kimlikleri*, İTÜ Sosyal Bilimler Dergisi, c.3, s. 2.
- Çetinkaya, Y. (1999). *Müzik Yazıları*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Çevik, A. E. ve Kaltakçı, M. Y. (2011). *Türk Musiki Geleneğinde Kadın ve Kadın Bestekarlar*, s. 609-638, Türkiyat Araştırmaları Dergisi.
- DİB İslam İlmihali (2006). *İslam ve Toplum*, c.II., Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Günay, T. ve Küçük, A. (2009). *Dinler Tarihi*, Ankara: Berikan Yayınevi.
- Güney, A. (1997). *Halvetilerde Musiki*, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Gürtaş, A. (2000). *Atatürk ve Din Eğitimi*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

- İlyasoğlu, E. (2003). *Zaman İçinde Müzik Başlangıcından Günümüze Örneklerle Batı Müziğinin Evrimi*, İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Keklik, S. (2006). *Din ve Müzik Etkileşimi (Şanlıurfa Müziği Örneği)*, (Yüksek Lisans Tezi). Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Özalp, M. N. (2000). *Türk Müsikîsi Tarihi*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özkişi, Z. G. (2013). *Kadın Besteci Sorunu: Cinsiyet Rollerine ve Kadınların Yaratıcılıklarına İlişkin Yargılar*, Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkish Volume 8/3.
- Sercan, F. (1979). *İslam 'ın Kadına ve Aileye Kazandırdıkları*, İstanbul: Temel Neşriyat.
- Şentürk, L. ve Yazıcı, S. (2001). *İslam İlmihali*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Tuğrul, B. (2005). *Şarkı ve Türkülerde Kadın Sesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Türkmen, E. F. (2012). *Lavignac'ın "Musiki Terbiyesinde" Kadın ve Müzik Algısı*, s.181-190, KTÜ 1. Uluslar arası Müzik Araştırmaları Sempozyumu Ekim 2012 Trabzon.
- Uludağ, S. (1976). *İslam Açısından Musiki ve Sema*, İstanbul: İrfan Yayınevi

**PROFESYONEL MÜZİK EĞİTİMİNDE MÜZİK
ARŞİVCİLİĞİNİN
YERİ VE ÖNEMİ (*)**

**The Place and The Importance of The Musical Record Keeping in
Professional Music Education**

DOI NO: 10.5578/amrj.46476

Aslı YILDIRIM¹

Özet

Genel müzik eğitiminde; ilkokul, ortaokul ve lise müzik dersi program içeriklerinde müzik kültürü öğrenme alanı yer alır. Müzik öğretmeni özel alan yeterliliklerinde de müzik kültürü önemli bir beklentidir. Müziği meslek olarak seçen geleceğin öğretmen adaylarının öncelikle içinde yaşadığı sonrasında ise dünya kültürünü ve müzik kültürünü özümsemesi, tanınması ve tanıtılması müzik eğitiminin niteliği açısından önemlidir. Böylece öğretmen; farklı toplumlara ait müziksel tınıları, eserleri öğrencilerine tanıtabilecek ve kültürel gelişimlerini sağlayabilecektir. Bu gelişimde koleksiyonların, müzeler ve müzik arşivciliğinin katkısı olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada, farklı ülkelerden enstrümanların ve müzik objelerinin yer aldığı ülkemizin en büyük müzik müzesi ele alınacak, öğrencilerin ve eğitimcilerin “ mesleki müzik eğitiminde müzik arşivciliğinin yeri ve önemi” ne yönelik tutum ve davranışları belirlenmeye çalışılacaktır. Öğretmenliği meslek olarak seçen konservatuvar öğrencileri ve eğitimcileri çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Veriler, odak grup görüşmesi ile toplanmış, nitel araştırma tekniklerine göre çözümlenmiştir.

Araştırmanın profesyonel müzik eğitiminde müzik arşivciliği ve koleksiyonerliğinin önemi üzerinde durması, alana katkı sağlayacak olması bakımlarından özgün olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Öğrenme Alanı, Arşivcilik.

Abstract

In traditional music education, musical culture learning domain takes part in the music syllabus of the primary, secondary and high schools. Musical culture is also a substantial expectation in the field qualification of a maestro. In terms of qualification of the music education, it is really important for prospective teachers of the future choosing music as an occupation to adopt primarily the culture living in then the world and musical cultures and to not only know but also introduce them. The teacher, in this way, may be able to

---

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı

(*) Bu çalışma; Müzed 2. Uluslararası Müzik Konferansında, (6-8 Mayıs 2016 Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

introduce different tones from different cultures to the students and able to contribute to their cultural development. It is thought that there is a contribution of collections, museums and music record keeping in this progress.

In this study, the biggest music museum of our country including instruments and musical objects from different countries will be handled and it will be tried to determine attitudes and behaviors of both students and educators towards the place and the importance of the musical record keeping in professional music education. Conservatory students and educators choosing teaching as an occupation are selected as study group. Data have been collected through focus group discussion and analyzed according to qualitative research techniques. As the study focuses on the importance of musical record keeping and collecting in professional music education it is regarded as genuine in respect to its possible contribution to the field.

Key Words: Culture, Learning Domain, Record Keeping.

GİRİŞ

Ülkemizde müzik kültürümüzün zenginliği bilinmektedir. Somut olan ve olmayan halleriyle bu zenginliğin korunması, yaşatılması, gelecek kuşaklara aktarılması yolunda çalışmalar yapılmaktadır. Bununla birlikte bu çalışmaların arzu edilen düzeyde olmadığı da yine gerek bu işe gönül verenlerce gerekse müzik bilimci ve eğitimcilerince dile getirilmektedir.

Müzik müzeciliği ve arşivliği içinde emek harcayan birey, kurum ve kuruluşlar bireylerin ve toplumların kültürlenmeleri ve kültürleşmelerinde önemli roller üstlenmektedir. Bununla birlikte; bu zorlu yolda yürüyen ve bir misyon üstlenen birey veya kurumlara yol gösterecek, bir muhatap bulunamamaktadır. Ülkemizde; müzik alanına yönelik müze ve arşiv oluşturma işinde sorunların en başında alanında uzman ve yetkin araştırmacı, eğitimci ve kurumların olmamasıdır. Müzecilik ve arşivciliğin felsefesi, elde edilen araç ve gereçlerin kaynağının doğru ve ehil ellerce teyit edilmesi, bağışların toplanma sürecindeki sıkıntılar, bürokratik engeller, eserlerin kaydı, korunması, medya ve teknolojik kurulum ve donanım sıkıntılarının aşılması, yer temini, bütçe bulma, koruma, yaşatma, uzman yetiştirme ve benzeri bir çok konuda eksikliklerimiz vardır.

Müze veya arşiv oluşturma sürecindeki en önemli sorun “müzenin” hiç kuşkusuz sürdürülebilir ve yaşayan bir yer halini almasıdır. Esas amaç; geleneği olan, sürdürülebilir ve herkese açık, ulaşılabilir bir kuruma dönüşebilmek olmalıdır.

3-18 Kasım 2015 tarihlerinde Paris'te UNESCO 38.Genel Konferansı kapsamında gerçekleştirilen Kültür Komisyonu'nda Müze ve Koleksiyonların Çeşitlilikleri ve Toplumdaki Görevlerinin Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin Tavsiye Kararı kabul edilmiştir.

Tavsiye kararında; müze ifadesi, kar amacı gütmeyen, insanlığın somut ve somut olmayan mirasını ve çevresini eğitim, araştırma ve eğlence amacıyla muhafaza eden, irdeleyen ve sergileyen halka açık, toplumun hizmeti ve gelişiminde kalıcı kurum” olarak tanımlanır. Tavsiye kararında koleksiyon ifadesi ise “doğal ve kültürel varlıkların, somut ve somut olmayanının, geçmişin ve günümüzün bir arada alanlar” olarak tanımlanır.

Tavsiye kararında müzelerin işlevleri; muhafaza etme, araştırma, iletişim, eğitim olarak belirlenmiştir.

Müzelerin sorunları konusunda şu başlıklara yer verilir: Küreselleşme, müzelerin ekonomi ve yaşam kalitesi ile ilişkisi, toplumsal rol, müzeler ve bilgi-iletişim teknolojileri. Taraf devletlerin bu konularda çalışmalar yapması ve sürece katkıda bulunması sorunlara yönelik çözüm bulması ve yapılan çalışmaları desteklemesi yine tavsiye kararlarında önerilmektedir. <http://www.yok.gov.tr/documents/>

Bu çalışmada; müzik müzeciliği ve arşivciliği özelinde; kültür ve müzik eğitimi, müzik eğitimi türleri, müzik kültürü öğrenme alanı, müzik öğretmenleri müzik kültürü alan yeterliliği, çalışmaya ilişkin genel müzik eğitimi ders programları analizi ve yorumlar, ülkemizde ve dünyada müzecilik ve önemi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Koleksiyonu ve Arşivi konularına değinilmiş, araştırmaya destek olmak amacıyla öğretmen adayı konservatuvar öğrencileri ve konservatuvar eğitimcilerinin “müzik müzeciliği ve arşivciliğine” yönelik görüşleri alınmıştır.

Kültür ve Müzik Eğitimi

Bugün, bilgi hızla yayılmakta ve paylaşılmaktadır. Bilgiye ulaşmak eskisinden çok daha kolaydır. Değişmeyen ise bilgiye ulaşmaktan çok onu doğru ve yerinde kullanabilmektir. Formal yollardan bilginin aktarıldığı okullar artık daha fazla informal yaklaşımlara yönelmiş, eğitim ve öğretim faaliyetlerini daha çok alanda veya gerçek hayatta aktarmayı tercih etmeye başlamışlardır. Bireyin ya da öğrencinin kişisel doyumunu bu sayede gerçekleştirebilecektir. Eğitimin her türünde olduğu gibi özellikle müzik eğitiminde “her yerde eğitim anlayışı” bireyde ve öğrencide istenilen hedeflerin gerçekleşmesinde

etkili olacaktır. “Günümüzdeki eğitim anlayışı; bireyi onun ilgi ve yeteneklerine uygun olarak seçilmiş bir uzmanlık alanında kapasitesinin sonuna dek yetiştirmeye çalışırken, ona aynı zamanda, meslek dışı gereksinimlerini doyurucu bilgiler, becerileri uğraşlar kazandırmaktır. Müzik uğraşısı burada hem bir meslek hem de meslek dışı zamanlarını mutlulukla doyurabileceği bir uğraş olarak düşünülmektedir” (Günay, 2011: 91). Müzik müzeleri, koleksiyonları ve arşivleri bir yönüyle bireyin diğer yönüyle toplumun geliştirilmesi amaçlarına hizmet eder. Kültür bireylerin ve toplumların yaşantılarına etki eder. Gelenek ve göreneklerin bilinçli ya da bilinçsiz, dolaylı ya da dolaysız aktarımında, bireylerin etkileşiminde, iletişiminde, sosyal ve beşeri ilişkilerinde kültür önemli bir etkidir. Eğitim ise bu kültürel akışkanlıkta bilinçli ve önemli roller üstlenir. Çünkü eğitimin en etkin ve önemli tanımları arasında bireyi kültürlenme ve kültürel yönden değiştirme vardır. Eğitimde birey merkeze alınsa da, değişen ve kültürlenmiş bireyin içinde yaşadığı toplumu etkilemesi, değiştirme, kültürlenmesi beklenir. Kültür değişir, gelişir, aktarılır. Toplumdan topluma farklılık gösterdiği gibi, toplumlar arasında kültürel geçişlere de rastlanabilir. Kültür öğrenilebilir, öğretilir. Birçok etken (aile, devlet, din vb) kültüre etki eder. İnsanoğlu farklı kültürel değerlere sahip olsa da, kültürel değerlerin bazıları bir toplumda görülürken diğerinde görülmeyebilir. Müzik kültürü ise hemen her toplumda yer edinmiştir. Günay müzik kültürünü; toplumun bir üyesi olarak insanoğlunun, genel kültürünün yanında kazandığı müzik sanatına ilişkin bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile müzik ortamlarında geçerli ahlak kuralları, gelenekler ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür” (2011: 99) diye tanımlar.

Müzik müzeleri, koleksiyonları ve arşivleri; bireye ve topluma gerek kendi kültürlerini gerekse dünya üzerindeki tüm kültürleri müzik yoluyla anlama ve anlamlandırma fırsatları sunacaktır.

Ülkemiz eğitimine yön veren Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK gibi kurumlarda “kültür” önemsenmiş, hedefler konmuş ve süreç ciddi olarak takip edilmiştir.

YÖK Mevzuatında kültüre göndermeler yapılmıştır (YÖK, 2006: 18-19).

Madde 4-b ve c bentlerinde şu ifadeler yer alır.

b) Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak, refah ve mutluluğunu artırmak amacıyla; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak programlar

uygulayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,

c) Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır.

Madde 5-b bendi ise kültürün önemi vurgulanır.

b) Milli Kültürümüz, örf ve adetlerimize bağlı, kendimize has şekil ve özellikleri ile evrensel kültür içinde korunarak geliştirilir ve öğrencilere, milli birlik ve beraberliği kuvvetlendirici ruh ve irade gücü kazandırılır.

YÖK Mevzuatına göre üniversitelerin görevleri arasında kültür önemli bir yer edinir. Madde 12- e bendi (YÖK, 2006: 28).

e. Ülkenin bilimsel, kültürel, sosyal ve ekonomik yönlerden ilerlemesini ve gelişmesini ilgilendiren sorunlarını, diğer kuruluşlarla işbirliği yaparak, kamu kuruluşlarına önerilerde bulunmak suretiyle öğretim ve araştırma konusu yapmak, sonuçlarını toplumun yararına sunmak ve kamu kuruluşlarınca istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini ve önerilerini bildirmek,

Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatında da birçok yerde kültüre yer verilmiştir. Çalışmamızla ilgili 17. Madde ise oldukça dikkate değerdir. Bu madde de eğitimde önemli bir unsur vurgulanır. (www.mevzuat.meb.gov.tr)

“Her yerde eğitim” Bu maddeye göre “Milli eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.”

Müzik müzeleri, koleksiyonları ve arşivleri bu amacın gerçekleşmesinde önemli bir yer edinirler.

Müzik Eğitimi Türleri

Ülkemizde müzik eğitimi üç ana türde sürdürülmektedir. Genel Müzik Eğitimi profesyonel ve amatör müzik eğitimi ile iç içe geçen yapılarıyla dikkat çekmekte, ülkemizde hemen her bireyin almak durumunda olma özelliğini taşımaktadır. İlkokul, ortaokul ve lise müzik dersleri hedefleri; uzak, genel ve ders hedefleri düşünülerek hazırlanmış, planlanmış ve uygulamaya konmuştur. İlk uygulamaya konulan müzik dersi programından bugüne kadar ki süreçte birçok değişiklik olsa da; öğrencilerde müziksel değişim ve dönüşümün yaşanması en önemli hedeflerden biri olarak görülmüştür. Kültürlenme, kültürleşme ve kültürleme bu derslerde amaç edinilen diğer hususlardır. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde de görüleceği ilkökul, ortaokul ve lise müfredatlarında “kültür ve müzik kültürü” önemli bir öğrenme alanı, hedef olarak belirlenmiştir.

Müzik Kültürü Öğrenme Alanı

Türkmen müzik kültürü öğrenme alanını önemser ve öğrenme alanları arasında ihmal edilmemesi her derste bir kaç dakika ayrılması gereken bir alan olduğunu belirtir. Ona göre, kültür bir toplumu bir arada tutan en önemli öğelerdendir. Her toplumun kendine özgü bir müziği ve müzik kültürü vardır. Bu kültür öylesine topluma mal olmuştur ki asırlar geçse de, başka kültürlerle etkileşse bile özünü büyük oranda yitirmez ve varlığını devam ettirebilir. Türkmen müzik kültürü öğrenme alanı eğitiminde, çeşitli toplumlara veya öğrencinin içinde bulunduğu topluma ait müzikal ürünlerin tanıtılması, kendi kültürlerini oluşturan sanatsal eserlerin çalınması, dinletilmesi, seslendirilmesi çalışmalarını kapsadığını ve bu amaç doğrultusunda, CD, bilgisayar, video oynatıcı gibi araçlardan çeşitli eserler dinletilmesi, konserlere götürülmesi, müzelerin gezilmesi, çeşitli belgesel vb çalışmaların derslerde izletilmesi gibi etkinliklerin yapılabileceğini belirtir (2016: 30-31).

Dün olduğu gibi bugünde eğitimin sadece sınıf içerisinde sürmesi eleştirilmiştir. Amatör, genel ve profesyonel müzik eğitiminde her şarttan yararlanarak bireyi gerçek hayata hazırlamak önemli bir amaçtır. Küçükahmet konuya dikkat çeker ve gözlem gezilerinin önemine vurgu yapar. “Eğitime yapılan en eski eleştirilerden biri, kapalı kapılar arkasında ve gerçek öğrenemeye yer vermemesidir. Gözlem gezisi bu eleştirileri bir ölçüde karşılamaktadır. Çünkü bu yöntemle öğrencilere “Gerçek dünyayı görme” imkânı sağlamaktadır. Öğrenciler öğretim materyallerinin olduğu yere giderek, gözlem yapma ve bu

materyalleri doğal yerleşimlerinde çalışma imkânına sahip olurlar. Gözlem gezisi eğitim açısından ilginç yerlere örneğin fabrika, müze, kütüphane, sanat galerisi, kamu kuruluşları gibi düzenleneceği gibi öğrencinin üzerinde çalışmakta olduğu ya da yakın gelecekte çalışacağı konulara örnekler toplayabileceği ya da örneklerini görebileceği yerlere de akıntı, gölcük, dağlık, ormanlık gibi düzenlenebilir. (2006:65) Müzik müzeleri, koleksiyonları ve arşivlerinin mesleki müzik eğitimi veren kurumlar içerisinde yer alması Küçükahmet'in belirttiği yönlerden de önem arz eder.

Müzik Öğretmenleri Müzik Kültürü Alan Yeterliliği

Genel müzik eğitimini yürütecek olan eğitimcilerinin eğitimleri süresince ve sonunda kendilerinden beklentiler “yeterlilikleri” adıyla tanımlanmıştır. Öğretmen genel ve özel yeterliliklerinde de kültür ve müzik kültürü önemli bir yer edinir. Müziği meslek olarak seçen geleceğin öğretmen adaylarının öncelikle içinde yaşadığı sonrasında ise dünya kültürünü ve müzik kültürünü özümsemesi, tanınması ve tanıtması müzik eğitiminin niteliği açısından önemlidir. Böylece öğretmen; farklı toplumlara ait müziksel tınıları, eserleri öğrencilerine tanıtabilecek ve kültürel gelişimlerini sağlayabilecektir. Bu hedeflerin gerçekleşmesinde öğretmen adaylarının aldıkları eğitim yanında, gerek devlet gerekse özel kurum ve kuruluşların çabalarıyla oluşturulan, müzeler, sergiler, koleksiyonlar vb unsurlar yardımcı olacaktır.

Öğretmenlik Yeterlilik Alanları

- Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim
- Öğrenciyi Tanıma
- Öğrenme ve Öğretme Süreci
- Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme
- Okul-Aile ve Toplum İlişkileri
- Program ve İçerik Bilgisi

Müzik Öğretmeni Özel Alan yeterlilikleri ise;

- Planlama ve Düzenleme
- Kuramsal-Uygulamalı Bilgi ve Beceriler
- Müzik Kültürü

-İzleme ve Değerlendirme

-Okul-Aile-Toplum ve Disiplinler Arası İş Birliği Yapma

-Mesleki Gelişimi Sağlama olarak belirlenmiştir.

Müzik öğretmenlerinden de müzik kültürü alanında yeterli olmaları beklenir. Müzik öğretmeni şu amaçları yerine getirebilmelidir.

-Öğrencilerin ulusal ve uluslararası müziği tanımalarını sağlayabilme,

-Öğrencilerin bulunduğu çevrenin müziğini tanıma ve müziksel çevresinden yararlanmasına öncülük edebilme,

-Müzikte kaliteyi sezdirerek öğrencilerde dinleme kültürü oluşturabilme,

-Atatürk'ün sanata ve Türk müziğinin gelişmesine verdiği önemi vurgulayan uygulamalar yapabilme,

-Atatürk'ü konu alan şarkı, türkü ve marşları tanıma, öğretme, ilgili haftalarda ve öğretim yılı boyunca yeri geldikçe seslendirme,

-Müzik kültüründe özel gereksinim ve özel eğitime gereksinim duyan öğrencileri dikkate alan çalışmalar yapabilme.

Müzik müzesi, koleksiyonları ve arşivleri müzik öğretmenin için “müzik kültürü” alan yeterliliklerinde etkin ve yetkin olması için önemli fırsatlar verecektir.

Çalışmaya İlişkin Ders Programları Analizi ve Yorumlar

Çalışmaya destek olması ve konuyu daha ayrıntılı açıklayabilmek amacıyla, bazı ders programlarının analizi yapılmıştır. Yapılan incelemeler sonunda görülmüştür ki genel müzik eğitiminde (1-8. Sınıflar, 9-12. Sınıflar) ve Güzel Sanatlar Liseleri eğitiminde verilmekte olan derslerde “müzik kültürü” önemsenmiştir. Derslerin genel amaçları, temel bilgi ve beceriler, öğrenme alanları, etkinlikler başlıkları altında yapılan incelemelerde çalışmaya ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir. Çalışmayla doğrudan ilgisi olmayan maddeler ise kapsam dışında tutulmuştur. Ders içerikleri ve programları Milli Eğitim Bakanlığının web sitesinden elde edilmiştir. (ttkb.meb.gov.tr/programlar)

1-8. Sınıflar Müzik Dersi

Çalışmaya İlişkin Genel Amaçlar

-Müzik yoluyla estetik yönünü geliştirmek, yaratıcılık ve yeteneklerini müzik üretme yoluyla geliştirmek, yerel, bölgesel, ulusal, uluslararası müzik kültürlerini tanımak. Müzik yoluyla bireysel ve toplumsal ilişkilerini geliştirmek, müziksel algı ve bilgilerini geliştirmek.

Çalışmaya İlişkin Temel Beceriler ve Değerler

-Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, müziksel algılama ve bilgilenme, kişisel ve sosyal değerlere önem verme, müzik okuryazarlığı edinebilme, estetik duyarlılığa sahip olma.

Öğrenme Alanları

- Dinleme - Söyleme - Çalma
- Müziksel Algı ve Bilgilenme
- Müziksel Yaratıcılık
- Müzik Kültürü

Etkinlikler

-Öğrencilere, çevrelerinde kullanılan vurmali çalgıların neler olduğu ve bu çalgıları nerelerde ve ne zaman gördükleri sorulur. Sonra, bu çalgıların nasıl kullanıldığı üzerinde durulur.

-Öğrencilere, bilinen ya da sınıfta tanıştıkları veya çevrelerinde gördükleri çalgıların kullanım biçimlerine göre nasıl isimlendirildiği konusunda açıklamalar yapılır. Daha sonra, sesi duyurulan çalgının hangi sınıflaya girdiği oyunlaştırma yoluyla sorgulanır.

- Öğrencilere özellikle yakın çevrelerinde ve bölgelerinde dinlenen geleneksel müziklerimize ilişkin örnekleri araştırmaları ve dinlemelerine ilişkin yönlendirmeler yapılır. Bunun dışında, pop müzik, klasik müzik vb. müzik türlerinden seçkin örneklerin yer aldığı dinletiler de düzenlenebilir.

9-12. Sınıflar Müzik Dersi

Çalışmaya İlişkin Genel Amaçlar

Anlama, anlatma ve yaratma gücünü geliştirmeleri, entelektüel merakını geliştirmeleri, müziğe yönelik olumlu tutum sergileyerek özgüvenini ve yaratıcılığını geliştirmeleri, araştırma yapma, bilgi üretmeve bilgiyi kullanma gücünü geliştirmeleri, müziksel bilgi, görgü, ilgi, istek ve yeteneğini geliştirmeleri, müzik terminolojisini ve dilini doğru kullanmaları, müziğin diğer sanat dallarıyla ilişkisini kurarak estetik duygularını geliştirmeleri, bilinçli bir müzik dileycisi olmaları, müzik dağarcığı oluşturmaları, ülkemiz müzik türleri ile birlikte evrensel bir müzik kültürüne sahip olmaları amaçlanmaktadır.

Anahtar Kavramlar

-Tür (uluslararası sanat müziği, geleneksel Türkmüziği, popüler müzik vb.), ses rengi (insan ve çalgı ses renkleri), tarihsel ve kültürel öğeler olarak belirlenmiştir.

Beceriler

-Eleştirel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, iletişim ve empati becerisi, araştırma becerisi, problem çözme becerisi, karar verme.

Özel Beceriler

Çalgı kullanma becerisi, dinleme becerisi, deşifre yapma becerisi, yaratıcılık becerisi

Öğrenme Alanları

Söyleme-Çalma

Dinleme

Müziksel Algı ve Bilgilenme

Müzik Kültürü

Müziksel Yaratıcılık

Etkinlikler

-Dünyanın farklı bölgelerindeki (Uzak Doğu, Afrika, Amerika, Akdeniz ülkeleri vb.) müziklere ait eserlerden değişik örnekleri içeren bir çalışma yaprağı hazırlanıp dağıtılır. Öğrenciler içlerinden seçtikleri örnek eseri/ eserleri seslendirir.

-Öğrencilerden, dünyanın farklı bölgelerindeki(Uzak Doğu, Afrika, Amerika, Akdeniz vb.)müzikleri araştırarak elde ettikleri bulgularla (ses ve görüntü kayıtları, poster, resim, çalgılar vb.) açıklamalı dinleti etkinlikleri düzenlemeleri istenir. -

Öğrencilerden, Türklerin tarih öncesi çağlardan 18.yy.'akadargelenmüzikeyaşantılarıylailgileriaraştırma yaparak elde ettikleri bilgilerle sunum yapmaları istenir

-Öğrencilerden, dünyanın farklı bölgelerinin (Uzak Doğu, Afrika, Amerika, Akdeniz vb.) müziklerini araştırarak arşiv oluşturmaları istenir. Hazırlanan arşiv dinleti yapılarak sunulur.

-Öğrencilerden gruplara ayrılarak dünyanın değişik bölgelerinde kullanılan etnik çalgıları araştırıp sunum yapmaları ve Türk müziği çalgılarıyla benzerliklerini (tulum-gayda, lavta-ud vb.) ilişkilendirmeleri istenir.

1-8 Sınıflar müzik dersi ve 9-12. Sınıflar müzik dersi incelendiğinde müzik müzelerinin, koleksiyonlarının ve arşivlerinin önemi görülmektedir. Müzik müzeleri, koleksiyonları ve arşivleri müzik eğitimi süresinde etkili ve verimli olarak kullanılabilir. Öğrencilerin; estetik yönlerinin gelişmesi, yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası müzik kültürlerini tanımaları, müziksel algı ve bilgilerini geliştirmeleri, insan ve çalgı ses renklerini bilmeleri, müzik türleri ve çalgılarına ilişkin bilgilerinin artması, yaratıcı ve eleştirel beceriler edinmesi, araştırma, yeniden üretme becerileri edinmesi, bilgi teknolojileri yoluyla kültürel değişim ve gelişimi yaşaması müzik arşivleri ve müzeler sayesinde gerçekleşebilecektir.

Güzel Sanatlar Dersi Batı Müziği Çalgı Toplulukları

Çalışmayla ilgili Dersin Genel Amaçlar

-Türk Müziği ile Batı Müziğini klâsik ve folklorik yönleriyle karşılaştırmalarını, Türk müziğinin dünya müziği içindeki yerini analiz etmelerini, müzik yoluyla anlama, anlatma, dinleme ve yaratıcılık gücünü geliştirmelerini, müzik eğitimi yoluyla Türk toplumunun sosyo-kültürel gelişimine katkıda bulunmalarını amaçlamaktadır.

Çalışmayla İlgili Programla ulaşılması beklenen ortak beceriler şunlardır

-Eleştirel Düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma-sorgulama.

Çalışmayla İlgili Programla ulaşılması beklenen alana özgü beceriler ise şunlardır

-Toplu çalma becerisi, yorumlama becerisi, sahne ve performans becerisi.

Çalışmayla İlgili Etkinlik Örnekleri

- Orkestra ile ilgili bir cd izlenir. Okul/sınıf orkestrasının yerleri tespit edilir. Birkaç farklı orkestra cd'si izletilerek orkestra türleri arasındaki farklılıklar incelenir.

Güzel Sanatlar Türk Müziği Çalgı Toplulukları Dersi

Çalışmayla İlgili Genel Amaçlar

-Çalgısıyla topluluk içerisinde düzeyine uygun eserleri seslendirmelerini, Türk müziği ile Batı müziğini klasik ve folklorik yönleriyle karşılaştırmalarını, müzik eğitimi yoluyla Türk toplumunun sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunmalarını, çalışmalarında zamanı verimli kullanma alışkanlığı kazanmalarını, müziğin dünyada ortak bir dil olduğu bilincini kazanmalarını amaç edinilmiştir.

İlgili Temel Beceriler

-Toplu çalma, Türk müziği usullerini uygulama, Türk müziği makamlarında eser çalma, deşifre çalma, transpoze(aktarım) çalma, yorumlama, sahne ve performans

Çalışmayla İlgili Programla ulaşılması beklenen ortak beceriler şunlardır:

-Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma-sorgulama, problem çözme.

Programla ulaşılması beklenen alana özgü beceriler ise şunlardır:

-Toplu çalma, transpoze (aktarım) çalma, yorumlama, sahne ve performans

Etkinlikler

-Türk müziği çalgı topluluklarının konserlerine gidilir, Türk müziği çalgı topluluklarının konserlerine gidilir

Güzel Sanatlar Lisesi Müze Eğitimi Dersi

Çalışmayla İlgili Genel Amaçlar

-Eser inceleme, kronoloji, değişim ve sürekliliği algılama becerisi kazanmalarını, müzelerden sanat eğitimi amaçlı yararlanma bilinci geliştirmelerini, farklı kültürlere ait sanat eserleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları değerlendirmelerini, müzelerdeki sanat eserleri aracılığıyla diğer toplumlara karşı saygı duyma bilinci kazanmalarını, müze çalışmalarına dayalı projeler hazırlamalarını, sanat eserlerini inceleyerek ve yaparak uygulamalı sanatsal deneyimler kazanmalarını, müzelerde yer alan sanat eserlerine değer verme, ilgi ve koruma bilinci geliştirmelerini, görsel algılama becerisi geliştirmelerini, müzelerde sanat eğitimi yoluyla yaratıcılık becerisi geliştirmelerini amaçlamaktadır.

İlgili Temel Beceriler

-Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma-sorgulama, problem çözme

İlgili Programla ulaşılmaması beklenen alana özgü beceriler ise şunlardır.

-Eser inceleme becerisi, kronoloji becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi

Etkinlik Örnekleri

-Bir müzeye gezi düzenlenerek ne tür müze olduğu ve diğer müzelerden farkı tartışılır. Bir müzeye gezi düzenlenerek ne tür müze olduğu ve diğer müzelerden farkı tartışılır

- Müze eğitiminin yaygınlaşması için yapılan çalışmalar, katkılar ve Türk müzeciliğinin dünya müzeciliğindeki yeri araştırılır. Araştırma sonuçları sınıf ortamında değerlendirilir

- Farklı toplumlara ait kültür, medeniyet ve sanat olayları ile ilgili öykü, hikâye, destan ve şiir vb. araştırılır

Müze ziyareti yapılır. Müze eğitimcısından müze eğitiminin amaçları, müze eğitiminin temel ilkeleri, eğitim politikaları, kapsamı, eğitim yöntemleri ile ilgili bilgi toplanır. Araştırma sonuçları sınıf ortamında tartışılır

-Müze ziyareti yapılır. Müze eğitimcısından müze eğitiminin amaçları, müze eğitiminin temel ilkeleri, eğitim politikaları, kapsamı, eğitim yöntemleri ile ilgili bilgi toplanır. Araştırma sonuçları sınıf ortamında tartışılır

Müziğe Giriş Dersi

Çalışmayla İlgili Genel Amaçla

-Müziğin topluma etkilerini sorgulamalarını, müzik yoluyla anlama, anlatma, dinleme ve yaratıcılık gücünü geliştirmelerini ,Türk müziğinin dünya müziği içindeki yerini analiz etmelerini, müziğin dünyada ortak bir dil olduğu bilincini kazanmalarını, müzik eğitimi yoluyla Türk toplumunun sosyo-kültürel gelişimine katkıda bulunmalarını, Türk müziği ve evrensel müzik yayınlarından bir kitaplık oluşturmalarını amaçlamaktadır.

İlgili Temel Beceriler

-Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma-sorgulama, problem çözme becerisi, girişimcilik.

Programla ulaşılabilecek beklenen alana özgü beceriler ise şunlardır:

-Müziksel düşünme becerisi, müziksel işleme becerisi, müziksel sınıflandırma becerisi, müzik kuramları edinme becerisi, müziğin toplumsal etkilerini belirleme becerisi.

Etkinlikler

-Müziksiz bir dünyanın nasıl olacağı üzerine düşüncelerini istenir

-Ne tür bir çalgıya sahip olduklarını, çaldıkları çalgının kaynağını, hangi malzemelerden yapıldığını ve ne tür bir ses çıkardığını araştırmaları istenir.

-Senfoni ve opera orkestraları, TSM ve THM orkestraları, pop-rock- jazz orkestraları vb. gibi toplulukların konserlerine giderek çalgıları ve müzik türlerini tanıma açısından gözlem yapmaları sağlanır

- Çalacakları veya seslendirecekleri farklı ülkelerin yöresel veya bölgesel eserleri analiz edilerek pentatonik, modal ve tonal ses sistemlerinden hangisine uyduğu belirlenir.

Güzel Sanatlar Liseleri, Batı Müziği Çalgı Toplulukları, Türk Müziği Çalgı Toplulukları, Müze Eğitimi, Müziğe Giriş dersleri; çalışmayla ilgili genel amaçları, ilgili temel beceriler, alana özgü beceriler ve etkinlikler konuları ele alındığında müzik müzeciliğinin, koleksiyonlarının ve arşivciliğinin müzik eğitiminde etkin bir rol oynayabileceği söylenebilir. Her bir amaç özellikle ziyaretlerde gerçekleştirilecek özelliktedir.

Ülkemizde ve Dünyada Müzecilik ve Önemi

Müzeler, koleksiyonlar ve arşivler kültürü korumanın yanında dünya mirasını da koruma misyonu üstlenirler. 3-18 Kasım 2015 tarihlerinde Paris'te UNESCO 38.Genel Konferansı kapsamında gerçekleştirilen Kültür Komisyonu'nda Müze ve Koleksiyonların Çeşitlilikleri ve Toplumdaki Görevlerinin Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin Tavsiye Kararı kabul edilmiştir.

Yüksek Öğretim Kurumu bu tavsiye kararını benimsemiş ve tüm üniversitelere bir yazı ile müze ve koleksiyonların kurulması, geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılmasını istemiştir. Üniversitelere gönderilen yazıda şu ifadeler dikkat çekicidir. “Kültürel aktarım, kültürlerarası iletişim, öğrenim, tartışma ve eğitim alanları olarak müzeler, eğitim (resmi, gayri resmi ve yaşam boyu eğitim) sosyal dayanışma ve sürdürülebilir kalkınma konularında önemli bir göreve sahiptirler. Müzeler, kültürel ve doğal mirasın önemini toplumsal farkındalığının artırılması ve vatandaşların söz konusu mirasın aktarımına olan katkıları konusunda önemli bir potansiyele sahiptirler. Aynı zamanda müzeler, özellikle kültürel ve yaratıcı

endüstri ve turizm aracılığıyla ekonomik kalkınmayı desteklerler.(<http://www.yok.gov.tr>) Aynı yazıda; müzelerin muhafaza etme, araştırma, iletişim, eğitim görevlerinin olduğu belirtilmiştir.

Elbaşı; ülkemiz topraklarında binlerce yıllık bir kültürel birikimin olduğunu ve kültürlerarası geçiş yolu olması bakımından müzik müzesinin kurulması gerektiğini belirtir, bu müzenin amaçlarını ve önemini şöyle dile getirir. “Müzik müzesi ile dünya müzik kültürü içinde anlamlı bir yerde duran, Türkiye toprakları üzerinde yaşamış ve yaşamakta olan müzik kültürlerine ait değerler ile onlara ait çalgıların, otantik yapısı gözetilerek çağdaş bir müze anlayışı içinde bir araya getirilmesi ve yine asıllarına uygun halleriyle ses örneklerinin bilgisayar teknolojisi içinde işlemlerden geçirilerek sesli belgeye dönüştürülmesi amaçlanmaktadır. Bu proje için gerekli olan kaynakların, kötü kullanım, sağlıklı ve yeterli koşullarda saklanamaması gibi etkenler yüzünden giderek azalması ve hatta yok olması da projenin ivedi olarak hayata geçmesinin en önemli fiziki koşulunu oluşturmaktadır. Gelecek kuşaklara yok olmuş bir kültür yerine, kendi kültürel değerleri ile yaşadıkları toprakların uygarlıklarına ait ürünleri, bu proje ile geleceğe taşıyabilmek her şeyden önce bir insanlık görevidir. (2011:21-22).

Bu amaç gerçekleştirilememiştir.

Ülkemizde devlet sanat kurumları, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüne bağlı olarak, çoksesli müzik, klasik Türk müziği, Türk halk müziği ve halk dansları alanında faaliyet gösteren Senfoni Orkestraları, Korolar ve Topluluklardır. Bu grupta yer alan sanat kurumları doğrudan merkeze bağlı taşra örgütü niteliğinde olup, kendilerine ait bütçeleri bulunmamakta, ihtiyaçları Genel müdürlüğün taşra bütçesine ayrılan ödenekten karşılanmaktadır. Ülkemizde 7 senfoni orkestrası, 3 Türk Halk Müziği Korusu, 7 Klasik Türk müziği korusu, 7 Müzik ve Dans topluluğu vardır (Çelik, 2011: 129-130).

Bununla birlikte devlet bünyesinde kurulmuş bir müzik müzesinin olmayışı dikkat çekicidir.

Devlet kültür yatırımlarına ve sponsorluklara destek olmaktadır. 16.07.2004 tarihinde 5228 sayılı Kanunla Kültür ve Turizm Bakanlığının faaliyet alanına dair yapılan bağış, yardım ve harcamalara ilişkin vergi muafiyetinin ilgili kanunlara atfen gider olarak kabul edileceği hükme bağlanmıştır (Çelik, 2011: 259).Bu fırsattan yararlanan destekçiler vardır. Bununla birlikte müze kurma yolundaki mevzuat oldukça meşakkatlidir ve teşvikten çok caydırıcıdır.

Dünya’da ise devlet desteğiyle kurulan birçok örneğe rastlanılmaktadır.

Musee De La Musique-Paris

MuseeDes Instruments De Musique-Brüksel

Horminan Müzesi Müzik Galerisi-Güney Londra

Viyana Sanat Tarihi Müzesi Eski Müzik Aletleri Koleksiyonu-
Viyana

Azerbaycan Müzik Kültürü Devlet Müzesi-Bakü bunlardan bazılarıdır.

Comite International desMusees ET Colectionsd’Instruments de Musique (CIRCIM)- Uluslararası Müzeler ve Müzik Aletleri Komitesi ise müzik kültürüne hizmet eden önemli kuruluşlar arasındadır.

Devletimize ait bir müzenin olmaması üzücüdür. Birçok ülkede bu tür kurumlar desteklenmektedir. Müzeler önemsenmiş, eğitim ve kültür aktarımı aracı olarak görülmüştür.

Birley, müze düzenlenmesinde birkaç ayrıntıya dikkat çeker. Çalışmamızla ilgili olarak “eğitsel” amaca dikkat çekmesi önemlidir. “Bir müzik galerisinde çalgıların düzenlenmesinin ilkelerini ve temasını oluşturan etkenler müzenin görevine, onun eğitsel amaçlarına, sergilenecek koleksiyonların niteliklerine, sergi müdürünün uzmanlık alanına ve yer ve parasal olanakların varlığına göre değişir” (2011: 71).

Moore ise ziyaretin önemi hakkında şunları söyler “Bir sergiye yapılan ziyaret hem alan hem de zamanda ilerleyen ve belli başlı bir amaca odaklanan bir anlayış, ziyaretçilerin bilgi ve deneyimlerine etki yapmasını sağlayacak şekilde tasarlanan bir görsel uyarım sistemi sürecidir. Bu durum, ziyaretçiye bilimsel/sanatsal modele karşılık gelen, ona kişisel bilgi ve deneyimini zenginleştirmesini sağlayacak, müze tarafından eğitim amaçlı oluşturulan gerçekliği, kendi nesnel fikriyle karşılaştırma olanağı verir.” (2011:87).

Moore’un çalgılara yönelik düşünceleri önemlidir. “Her çalgının bir hikâyesi vardır. İster değerli ya ada sıradan maddelerden yapılmış, ister parçalara ayrılmış ya da tam olsun, hepsinin hakkımızda anlatacağı şeyler vardır” (2011: 88).

Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Koleksiyonu ve Arşivi

Uzmanlarca, Türkiye'nin en büyük, Avrupa'nın ilk beşinde ve Dünya'nın ilk on enstrüman ve müzik koleksiyonu olarak gösterilen Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Koleksiyonu tarihçesi kısaca şöyledir.

8 Nisan 2013	Müze Protokolü İmzalandı
01 Ekim 2013	Müze Açılışı Yapıldı
26 Mart 2014	Mesleki Müzik Eğitimi Veren Tüm Kurumlara Müzeyle İlgili Tanıtım Mektubu Gönderildi
24 Nisan 2014	"Müzecilik Ve Enstrüman Müzesi" Konulu Panel Yapıldı
25 Nisan 2014	Müze Bağış Töreni Yapıldı
7-8 Mart 2015	"Çalgı Bilimi" Çalıştayı Yapıldı
04 Nisan 2105	Yürütme Kurulu Kuruldu (Uğur, 2015: 87-88)

Müzenin kuruluşunda iki önemli isim dikkat çekmekte. Birincisi işadamı İbrahim Alimoğlu. 3 Şubat 1956 yılında Afyonkarahisar'da dünyaya gelen İbrahim ALİMOĞLU, dedesi, amcası, babası ve kardeşleriyle büyük bir ailenin içinde büyüdü. İlk, orta ve lise öğrenimini Afyonkarahisar'da tamamlayarak 1979 yılında Afyonkarahisar Eğitim Enstitüsü'nden mezun oldu. Ailesinin işleri nedeniyle mermer satışı ile ilgili olarak dünyanın birçok ülkesine seyahat etme fırsatı bulan ALİMOĞLU, 2009 yılında gittiği Endonezya'da su altı zenginlikleriyle tanışmış ve birtakım incelemeler sonunda kurduğu deniz akvaryumuyla başlayan hobisi, deniz fosilleriyle birlikte evlerde kullanılan her türlü eşyayı toplama gayretine dönüşmüştür. Yıllar önce başlayan bu hobi, çoğunlukla evlerimizde kullandığımız etnografik değere sahip eşyalardan oluşan çok zengin bir koleksiyona dönüşmüştür.2011 yılında Alimoğlu Kültür Sanat Araştırma Derneği'ni Kuran Alimoğlu, dernek faaliyetleri için tahsis edilen Çeşmeli Konak'ta koleksiyonunun bir kısmını sergilemektedir (Uğur, 2015: 98-99).

Bir diğer önemli kişi ise Dr. W. Ott'tur. 10.08.1943 tarihinde Güney Almanya Ulm'da doğan Dr Wolfgang OTT, ilk ve orta eğitimini

Köln-Leverkusen’de yaptıktan sonra lisans ve yüksek lisans eğitimini Achen Teknik Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Fizik Bölümü’nde tamamladı. Achen Teknik Uygulamalı Bilimler Üniversitesi’nde bir dönem bilimsel çalışmalar yaptıktan sonra doktorasını tamamlayan OTT, 1977-2008 yılları arasında Köln Ren Akademisi’nde Fizik ve Bilgisayar Teknikleri alanında öğretim görevlisi olarak çalıştı. Müziğe merakı okul yıllarında klasik gitar dersleriyle başlayan OTT, o zamandan beri yaylı çalgıları tercih etti. Eşiyle birlikte Avrupa, Asya, Latin Amerika ve Afrika’ya yaptığı sayısız seyahatlerde satın aldığı müzik enstrümanları, koleksiyonunun temelini oluşturdu. Koleksiyonundaki enstrümanları açık artırmalardan satın aldığı müzik aletleriyle de genişletti. 1978 yılından bu yana Adelheid OTT ile evli olan OTT, Leverkusen’de yaşamakta olup yılın belli bir bölümünde Dalyan’da ikamet etmektedir (Uğur, 2015: 100).

Sayın Ott, yıllarca biriktirdiği enstrüman ve müzik koleksiyonunu Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarına bağışlamıştır.

Üniversite yönetimi kendisine fahri doktora vermiş ve onurlandırmıştır.

Ott’un bağışları ile ülke müzik kültürüne çok önemli bir arşiv kazandırılmıştır.

Bu arşiv ve tüm koleksiyon konservatuvarı koridorlarında sergilenmektedir.

Gerek genel müzik eğitiminin, gerekse profesyonel müzik eğitiminin amaçlarına hizmet etmektedir.

Öğrenci ve eğitimciler kültürlenmektedir.

Ülkemizde yürütülmekte olan müzik eğitiminin uzak, genel, özel, ders hedeflerinin gerçekleşmesinde önemli roller üstlenmektedir.

Emekli çalgı yapımcısı Hasan Sami YAYGINGÖL’ün müze üzerindeki düşünceleri şöyledir (Uğur, 2015: 77).

Türkiye’de kuşkusuz organolojik çalgılar müzesi büyük bir eksiklikti. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı bünyesinde büyük emek harcanarak kurulan ‘İbrahim ALİMOĞLU Müzik Müzesi’ organolojik alandaki bu boşluğu doldurarak evrensel boyuta taşımıştır. Müzenin kültürel formasyonla eğitilen yaratıcı çağdaş öğrencilere, uluslararası araştırmacılara ve tüm sanat camiasına ışık tutacağına inanmaktayım.

Müzikolog Ayten KAPLAN ise müzenin önemine ve kültürel akışkanlığa dikkat çeker (Uğur, 2015: 41).

Başta işadamı İbrahim Alimoğlu ve Dr. Wolfgang Ott olmak üzere çok sayıda koleksiyoncunun bağışladığı eserlerle Türkiye'nin en büyük müzik müzesi unvanını kazanan "Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi" müzik kültürüne hatırı sayılır hizmetler getirmektedir. Birçok toplumun tarihsel süreç içinde kullandığı çalgı örneklerinden oluşan "müze", toplumların kültürel farklılıkları, kültürel benzerlikleri, akrabalıkları hakkında önemli veriler sunmaktadır. Bir folklorik ürün olarak, çalgı yapımında kullanılan malzemenin, toplumların yaşadığı coğrafi koşulların izlerini yakalamak mümkün olabilmektedir. Çalgı yapım teknikleri açısından da çok zengin bir malzeme ile buluşturmaktadır. Koleksiyon, küçük, basit demeden, bulunabilen bütün çalgılara yer vererek, insanoğlunun, kendini seslerle anlatma arayışının değişik biçimlerini, tarihsel süreç içinde izleme fırsatını sunmaktadır.

ÇALIŞMADA YÖNTEM

Çalışmada, konuya ilişkin bilgi ve belgeler taranmış, genel müzik eğitimi ve güzel sanatlar liselerinde verilmekte olan bilinçli örnekleme yoluyla seçilmiş dersler program analizleri yapılmış ve konuya ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiş, Farklı ülkelerden enstrümanların ve müzik objelerinin yer aldığı ülkemizin en büyük müzik enstrümanları koleksiyonu Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Koleksiyonu ve Arşivi hakkında bilgilendirici açıklamalar yapılmıştır.

Araştırmaya destek olması amacıyla, öğretmen adayı konservatuvar öğrencilerinin ve konservatuvar eğitimcilerin "mesleki müzik eğitiminde müzik arşivciliğinin yeri ve önemi" ne yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. 2015-16 eğitim öğretim yılında öğretmenliği meslek olarak seçen ve formasyon eğitimi alan konservatuvar öğrencileri ve eğitimcileri çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Veriler, odak grup görüşmesi ile toplanmış, nitel araştırma tekniklerine göre çözümlenmiştir.

Araştırma Problemi

Öğretmen adayı konservatuvar öğrencilerinin ve konservatuvar eğitimcilerin “mesleki müzik eğitiminde müzik arşivciliğinin yeri ve önemi” ne yönelik görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

-Öğretmenliği meslek olarak seçen konservatuvar öğrencileri ve eğitimcilerinin müzik kültürü öğrenme alanına yönelik düşünceleri nelerdir?

-Öğretmenliği meslek olarak seçen konservatuvar öğrencileri ve eğitimcilerinin “müzik öğretmeni müzik kültürü alan yeterliliği” ne yönelik düşünceleri nelerdir?

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmaya destek olmak amacıyla konservatuvar öğrencilerinin ve eğitimcilerinin müzik müzesine yönelik düşünceleri belli bir sistematik içinde öğrenilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler nitel araştırma tekniklerine göre çözümlenmiştir ve yorumlanmıştır. Birbirleriyle örtüşen fikirlere tekrar yer verilmemiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Öğretmenliği meslek olarak seçen konservatuvar öğrencileri ve eğitimcilerinin müzik kültürü öğrenme alanına yönelik düşünceleri nelerdir?

Konservatuvar öğrencileri ve eğitimcilerine göre;

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin ilk ve orta öğretim öğrencileri tarafından gezilmesi, öğrenciye içinde yaşadığı ve farklı toplumlara ait müzikal ürünleri **tanıma** imkânı verir.*

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin ilk ve orta öğretim öğrencileri tarafından gezilmesi, öğrenciye içinde yaşadığı ve farklı toplumlara ait müzikal ürünleri **çalma** imkânı verir.*

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin ilk ve orta öğretim öğrencileri tarafından gezilmesi, öğrenciye içinde yaşadığı ve farklı toplumlara ait müzikal ürünleri **seslendirme** imkânı verir.*

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin ilk ve orta öğretim öğrencileri tarafından gezilmesi, öğrenciye içinde yaşadığı ve farklı toplumlara ait müzikal ürünleri **dinletebilme** imkânı verir.*

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin ilk ve orta öğretim öğrencileri tarafından gezilmesi, öğrenciye **sanatsal çalışmalar içerisinde yer alma** isteği uyandırır*

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin ilk ve orta öğretim öğrencileri tarafından gezilmesi, öğrencilerin **müzikle ilgili ürünlere ilgi duymalarını ve zaman ayırmalarını** sağlar*

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin ilk ve orta öğretim öğrencileri tarafından gezilmesi, öğrencilerin **müziği yaşamlarının bir parçası haline getirmelerinde** etkili olur.*

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin ilk ve orta öğretim öğrencileri tarafından gezilmesi, öğrencilerin **estetik yönlerini geliştirir.***

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin ilk ve orta öğretim öğrencileri tarafından gezilmesi, öğrencilerin **müziğe daha çok değer vermelerini** sağlar.*

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin ilk ve orta öğretim öğrencileri tarafından gezilmesi, öğrencilere **kültürel farklılıkları ayırt edebilme** becerisi ve bilgisi verir.*

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin ilk ve orta öğretim öğrencileri tarafından gezilmesi, öğrencilere **karşılaştırma ve eleştirebilme** kültürünü öğretir.*

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin ilk ve orta öğretim öğrencileri tarafından gezilmesi, öğrencilerde **çalgı bilgisini** geliştirir.*

Öğretmenliği meslek olarak seçen konservatuvar öğrencileri ve eğitimcilerinin müzik kültürü öğrenme alanına yönelik düşüncelerinin olumlu olduğu, eğitimde önemli bir yer edindiği, müzik eğitiminin genel amaçlarının gerçekleştirilmede, kazandırılması gereken temel bilgi ve becerileri edindirmede, etkinliklerin verimli olmasında etkili roller üstleneceğini düşünmektedirler.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Öğretmenliği meslek olarak seçen konservatuvar öğrencileri ve eğitimcilerinin “müzik öğretmeni müzik kültürü alan yeterliliği” ne yönelik düşünceleri nelerdir?

Konservatuvar öğrencileri ve eğitimcilerine göre;

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin müzik eğitimcileri tarafından öğrencilerine gezdirilmesi, yerel, bölgesel ve dünya müziklerini öğrencilerine **tanıtabilme** imkânı verir.*

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin müzik eğitimcileri tarafından öğrencilerine gezdirilmesi, yerel, bölgesel ve dünya müziklerini öğrencilerine **çaldırabilme** imkânı verir.*

*Müzik arşivlerinin ve müzelerinin müzik eğitimcileri tarafından öğrencilerine gezdirilmesi, yerel, bölgesel ve dünya müziklerini öğrencilerine **dinletebilme** imkânı verir.*

Öğretmenliği meslek olarak seçen konservatuvar öğrencileri ve eğitimcileri müzik öğretmeni müzik kültürü alan yeterliliğinde müzik müzeleri ve arşivciliğinin öğrencilerin gelişimlerinde etkili olacağını düşünmektedirler.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Müzeler ve müzik arşivleri; somut olan e olmayan kültürün korunması ve gelecek kuşaklara aktarımında önemlidir.

Müzeler ve müzik arşivleri bireylerde de koleksiyonculuğa ilgi ve merakı artıracaktır.

Müzeler ve müzik arşivleri bireysel müzik beğeni ve kültürünü artıracaktır.

Müzeler ve müzik arşivler sayesinde müzik kültür, duyulabilir ve somut hale gelebilir.

Müzeler ve müzik arşivleri; gerek müzeye ve arşive gerekse kuruma maddi destekler sağlanmasında yardımcı olabilir.

Müzeler ve müzik arşivleri; eğitim amacıyla kullanılabilir.

Müzeler ve müzik arşivleri; müzik, tarih, mitoloji, sosyoloji, inançlar, kültürler vb birçok farklı alana çalışma ortamı sağlayacaktır.

Müzeler ve müzik arşivleri; kültürler arası etkileşimi, geçişleri farkına vardırabilmesi açısından da önemlidir.

Müzeler ve müzik arşivleri; kültürün ekonomiye katkılarının bilinmesi, ölçülmesi, yaygınlaşması çalışmalarına da destek olacaktır.

Yayın ve Kayıtlar yapılmalıdır.

Ülke, bölge ve tüm dünya müzik müzelerinin gezilmesi ve envanterin güncellenmesi müzik eğitiminde etkin kullanımı artıracaktır.

Sesli Rehberin yapılması önemlidir. Bu sayede teknoloji ile birliktelik öğrencide yeni ve farklı ufuklar açacaktır.

İnternet başta olmak üzere tüm teknolojik gelişmelerden yararlanma birçok fırsatları da beraberinde getirecektir.

KAYNAKÇA

Birley, M. (2011). “Müzik Müzesi ev Öyküsel Sunum Yapısı”, Türkiye’de Müzik Kültürü, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.

Çelik, A. (2011). Kültür Endüstrisi-Üç Yanlış Bir Doğru, Literatür Yayınları, İstanbul.

Elbaş, O. (2011). “Tarihsel Süreç İçinde Türkiye’de Müzik Kültürü ve Müzik Müzesi”, Türkiye’de Müzik Kültürü, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.

Günay, E. (2011). Müzik Sosyolojisi, Bağlam Yayınları, İstanbul.

Küçükahmet, L. (2006). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Moore, K. (2011). “Organoloji ve Müze Kurulumu”, Türkiye’de Müzik Kültürü, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.

Türkmen, E. F. (2016). Müzik Eğitiminde Öğretim Yöntemleri, PegemA, Yayınları, Ankara.

Uğur, Y. E. (2015). Çalgı Bilimi Konuşmaları, AKSAM Yayınları, Afyonkarahisar.

YÖK (2006). Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Mevzuatı, Yalın Yayıncılık, İstanbul.

<http://ttkb.meb.gov.tr/programlar> 24.03.2016/Saat: 10:00

<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/> (26.03.2016-Saat 11:00)

<http://mevzuat.meb.gov.tr/> (26.03.2016-Saat 14:00)

<http://www.yok.gov.tr> (26.03.2016-Saat 16:00)

Koleksiyondan

Müze Ziyaretlerinde Hoş Karşılaşmalar. Cihat Aşkın ve Öğrenciler

Müze Ziyaretinde Öğrencilere Enstrüman Dinletileri

**MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALLARINDAKİ FLÜTLÜ
ODA MÜZİĞİ GRUPLARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR**
**The Problems in Chamber Music Groups Including Flute in
Departments of Music Education**

DOI NO: 10.5578/amrj.29172

Seçil SOYTOK¹

Özet

Bu araştırmada, Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Bölümlerinde, içerisinde flütün bulunduğu oda müziği gruplarıyla oda müziği dersini yürüten öğretim elemanlarının görüşlerine başvurularak, derste farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesinden kaynaklanan repertuvar sorunları ortaya konmuştur. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak, içinde flütün bulunduğu gruplarla oda müziği dersini yürüten beş öğretim elemanı ile görüşmeler yapılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar üzerine, repertuvar problemlerine neden olduğu düşünülen konular hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Oda Müziği, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı.

Abstract

In this research, repertoire problems arising from aggregation of the different groups of instruments are revealed based on opinions of chamber music instructors who study with the flutes in chamber music classes in Music Education Departments. Semi-structured interview form is used as a data collection tool. Interviews are done with five instructors who are lecturing chamber music in the groups including flute. Descriptive analysis is used for the analysis of data. Upon the obtained results of research, suggestions are given about the subjects which are considered to be causing repertoire problems.

Key Words: Chamber Music Education, Departments of Music Education.

GİRİŞ

Oda Müziği Tarihçesi

Oda müziği, küçük müzik gruplarında solistik çalgı müziğini ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Almancada “Kammermusik”, Fransızca “la musique de la chambre”, İtalyancada “musica da camera” şeklinde adlandırılır.

Oda müziği, geleneksel olarak bir saray odasına yerleştirilebilecek ufak bir grup enstrüman

---

¹ Öğr. Grv., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı.

için yazılmış bir klasik müzik biçimidir. Çok genel olarak, her icracı bir parçayı çalmak üzere, az sayıda icracının çaldığı her türlü sanatsal müziği içerir. Samimi yapısından dolayı, oda müziği “dostların müziği” olarak tanımlanmaktadır. Bir taneden beş veya daha fazla enstrüman için yazılmış kompozisyonlar, oda müziğinin esaslarıdır (Tan, 2012 : 1).

Oda müziği ilk olarak 16.yüzyılın ortalarında kilisedeki vokal müzik topluluklarından farklı olarak soylu kişilerin saraylarında ses toplulukları tarafından icra edilmiştir. 17. yüzyılda oda müziği, soyluluğun bir göstergesi olarak evlerde yemek ve söyleşilerden önce çalgılı ya da çalgısız (vokal) olarak icra edilmeye başlanmıştır.

18. yüzyılın sonlarında oda müziği ağırlıklı olarak hem solistik hem de orkestra için bestelenen müzik türü olarak ön plana çıkmış ve 19. yüzyılın sonlarında solistik ve çalgı için bestelenen müzik topluluğu olarak anılmaya başlanmıştır. Bu süreç içerisinde notasyona bağlı olarak gelişen belli oda müziği toplulukları gelişmiştir: yaylı kuartet, trio, kentet, piyanolu trio, piyanolu kuartet, piyano-keman için sonat, flüt kuartet, klarnet beşlisi vb...19. yüzyılın başlarından itibaren bu toplulukların dinleyiciler için popüler hale gelmesiyle bu yüzyılın sonuna doğru oda müziği halka açık olarak konser salonlarında ve özel davetlerde icra edilmiştir.

“18. yüzyılın ortalarına kadar orkestralar, genelde soloculardan oluşmuş 20-30 üyeli topluluklar özelliğindedir. Oysa 18. yüzyılın sonlarına doğru orkestraların etkinlik merkezinin halkın doldurduğu konser salonlarına doğru kaymaya başlaması yeni bir gelişime yol açmış, modern anlamdaki senfonik orkestra kuruluşuna çok yaklaşmıştır” (Say, 2005 : 383)

“18. Yüzyılın ortalarında orkestralar, her parti için bir çalgının yer aldığı oluşumuyla oda müziği topluluğundan çok büyük bir farklılık göstermiyordu. Ancak yüzyılın sonlarına doğru orkestraların üye sayısının giderek artması, müzik stiline farklılaşması ve orkestraların büyük konser salonlarına transferi ayırımı belirginleştirdi. Küçük solo topluluklar varlıklarını sürdürürken, yazılan eserler çalınması kolay; stil, doku ve ifade açısından anlaşılır, basit anlatımlı idi. Bu eğilime bir tepki olarak, Haydn, özellikle yaylılar kuartetinde çalgılar arasında eşitlik, kişisellik gibi özelliklere dayanan bir stil geliştirdi. Bu yaklaşım, bu türün ifade olanaklarını genişlettiği

gibi ilgiyi de artırdı ve bu geleneği Mozart ve Beethoven da benimsedi” (Çelebioğlu, 2002 : 8).

19. yüzyılda orkestraların hacim olarak genişlemesi ve sonoritenin artmasıyla oda müziği daha saf ve derin bir çalgısal tarz olarak varlığını sürdürmüştür. Bu dönemde, nüans anlayışının ve müzikal ifade terimlerinin zenginleşmesiyle oda müziği icracılarından beklentiler artmıştır.

"19.yüzyıl, toplumda ve müzik teknolojisinde, oda müziğinin bestelenme ve çalınma şekli üzerinde büyük etkileri olan dramatik değişimlere tanık olmuştur. 18.yüzyıl boyunca, besteciler normalde bir aristokratın çalışanı olmuşlardır ve besteledikleri oda müziği amatör grupları aristokratların zevki içindir. Aristokrasinin iflas etmesi ve Avrupa’da yeni sosyal düzenlerin ortaya çıkmasıyla birlikte, besteciler giderek daha fazla bir şekilde kendi bestelerini satarak ve icra ederek hayatlarını sürdürmek zorunda kalmışlardır. Sıklıkla bir salon kiralayıp, icraları için ücret alma yoluyla dinleyenlere konser vermişlerdir. Bu şekilde giderek artan oda müziği, sadece zengin amatörlerce çalınmak için değil, profesyonel müzisyenlerce icra edilmek üzere yazılmaya başlanmıştır" (Tan, 2012 ; 13-14).

20.yüzyılın başlarında oda müziği, belli başlı Avrupalı müzisyenler için ciddi anlamda yaylı kuartet anlamına gelmiştir. Piyanolu trio, piyanolu kuartet ve üflemelilerden oluşan topluluklar, çok fazla oda müziği anlayışı içinde düşünülmemiştir. Profesyonel müzisyenler tarafından büyük konser salonlarında yaylı kuartet tarafından seslendirilen müzik oda müziği olarak adlandırılırken, amatör bir üflemeliler grubu tarafından ev ve davetlerde icra edilen müzik, oda müziği olarak adlandırılmamıştır. Yaylı kuartet grubu dışında ev ve davetlerde çalınan müzik oda müziğinden daha aşağıda düşünülmesi; “hausmusik” olarak adlandırılmıştır. Buradan da anlaşılacağı gibi seslendirilen müziğin işlevi ve nerede icra edildiği, o müziğin “oda müziği” olarak kabul görmesinde iki önemli faktör olmuştur.

“20. yüzyılda oda müziği, karakterindeki saflığı, içtenliği sürdürmüştür. Farklı stillerde olmasına karşın, Schönberg, Bloch, Milhaud, Villa-Lobos, Şostakoviç gibi bestecilerin yazdığı çok sayıda “yaylılar kuarteti” dikkat çekicidir. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra gelenek dışı çalgı birleşimleri denenmiş, öncü ve atılcı kavrayışlarla “tını” olgusunun önemi, elektronik sesler ve yeni biçimler gibi temel öğelerle oda müziği türünün sınırları genişletilmiştir. Öte

yandan bu dönemin tutkuyla gerçekleştirilen başka bir yaklaşımı “eski müzik” olarak nitelenen ortaçağ, Rönesans, barok ve Klasik dönemlerin müziklerini kendi tarihsel tanımı içindeki çok yönlü özelliklerine uyarak ve çağının özgün çalgılarını kullanmayı öngörerek geliştirilen örnekleme hareketinin yaygınlaşmasıdır. 1950’li yıllardan başlayarak kurulan bu tür oda müziği toplulukları, sanat müziğinin tarih içerisindeki yerini bütünleştiren bir evrensel yaklaşımı sergilemektedir” (Say, 2005 : 588).

Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Oda Müziği

“Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarımızda işitme eğitimi, çalgı eğitimi ve ses eğitiminin yanı sıra en az bunlar kadar önemli sayılabilecek bir diğer unsur da “toplu çalma” ya da “toplu söyleme” biçiminde adlandırdığımız “birlikte müzik yapma” etkinlikleridir. Bu etkinlikler müzik eğitiminde grup gerçeğinin yansımaları olarak karşımıza çıkmaktadır” (Kıvrak, Y (2003). Akt. Varış, 2011: 3).

“Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda orkestra-oda müziği eğitimi, çalgı eğitiminin belli aşamalarından sonra birbirini destekleyici ve birbirini tamamlayan bir şekilde öğretim programlarında yer almıştır. Çalgı eğitiminde kazanılan becerilerin, orkestra-oda müziği eğitimi gibi daha geniş bir alanda geliştirilmesi-pekiştirilmesi ile öğrenci, ulusal ve evrensel müzik örneklerini tanımaktadır” (Öz, 2001 : 98).

Oda müziği dersi bir bakıma öğrencilerin, bireysel çalgı derslerinde edindikleri birikimleri pratikte uygulayabilecekleri ve uyum içinde çalma becerilerini geliştirecekleri önemli bir derstir. Öğrenciler bu ders sayesinde bireysel yeteneklerini ve birikimlerini sergileyebilecekleri ortamı bulmuş ve toplu müzik yapma sırasında ders iç disiplini kavramış olurlar. Beraberce müzik yapmak oda müziği dersinin en önemli işlevidir denebilir. Öğrenciler oda müziği dersinde birlikte çalışıyor olmanın verdiği sorumluluk duygusu, çalışma disiplini, toplu hareket edebilme, sosyal iletişim gibi becerileri de beraberinde kazanmış olurlar.

Günümüzde oda müziği, müzik eğitimi anabilim dallarında 3.sınıftan itibaren dört yarıyıl süreyle “Orkestra/Oda Müziği” adı altında okutulan bir derstir.

Oda müziği eserleri genel olarak yaylı kuartet, piyanolu trio ya da piyanolu kuartet, üflemeli çalgılar beşlisi ya da bakır üflemeliler için bestelenmiştir. Müzik Eğitimi Anabilim Dallarındaki oda müziği derslerinde, gerekse farklı çalgı gruplarının bir araya gelme zorunluluğu

gerekse öğrenci dağılımının orantısız olması gibi nedenlerden dolayı bu toplulukları oluşturmak mümkün olmamaktadır. Bu durum ise derslerde repertuvar ile ilgili sorunlara neden olmaktadır. Oda müziği dersini yürüten öğretim elemanlarının, öğrencilerin düzeyine ve derste bir araya getirilen çalgı topluluklarına uygun nitelikte yeteri kadar oda müziği dağarcığına sahip olmadığı düşünülmektedir.

Öz, 2001 : 96'ya göre:

Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Orkestra-Oda Müziği Eğitiminde Uygulamaya Yönelik Sorunlar:

1. Öğrenci sayısının çokluğu ve değişik çalgılar (yaylılar, piyano, nefesliler, şan, gitar) nedeniyle homojen gruplar oluşturulamaması.)
2. Uygun mekan (derslik) ve yeterli araç-gereç olmaması.
3. Öğrenci düzeyine uygun ve çeşitlilikte dağar (repertuvar) olmaması.

Her ne kadar fiziki şartların günden güne elverişli hale getirildiği düşünülse de bu araştırmadan elde edilen veriler yukarıdaki diğer ifadeleri desteklemektedir. MEABD'lerin yapısı gereği çalgı çeşitliliğinin homojen gruplar oluşturmaya uygun olmamasından kaynaklanan repertuvar sorunu gözlemlenmektedir.

Flütün Oda Müziğindeki Yeri

Flüt, teknik olanakları bakımından nefesli sazlar ailesinin en kıvrak ve çevik üyesidir. Süslemeli hızlı geçişleri, sıçramalı seslerdeki çabukluğuyla anında farkındalık yaratabilir. Teknik olanaklarının yanında, üç farklı ses aralığında oluşturduğu karakterler sayesinde müzikal bir anlatım olanağı da yaratır. Kalın ve orta ses bölgesi oldukça karakteristik, farklı renklere bürünebilen özelliktedir. İnce ses bölgesi ise dokunaklı, uçarı ve sevinç dolu ifadesiyle anlatım olanağını çeşitlendirir. “Flüt farklı renkte ve tınıda ses üretme kapasitesine sahiptir. Belli düzeye gelmiş bir flütçü, çeşitli renklerde; mat, yankılı ve sıcak seslerden, havalı ve soğuk seslere kadar tınılar üretebilir (Chandler, 2003 : 2)”. Tüm bu özellikleriyle flüt, solo bir çalgı olmasının yanı sıra orkestraların da vazgeçilmez rengidir. Oda müziği gruplarında ise tüm bu teknik ve anlatım olanakları sayesinde flüt, genellikle ezgisel yükü üstlenir.

“Flüt, oda müziği gruplarında önemli bağımsız bir rol oynar. En önemlisi flüt müzikal açıdan ve oturum açısından genel olarak lider durumundadır.

Ses alanının geniş olması bakımından çoğunlukla ana melodiyi seslendirir. Flütün içinde bulunduğu oda müziği gruplarında esere giriş ve çıkışlardaki sorumluluk genel olarak flüt çalan kişiye aittir. Flüt, bulunduğu yer itibarıyla de gruptaki diğer çalgıların görüş alanı içerisinde eserin girişinde, eser içindeki bölüm ve tempo geçişlerinde, zorlayıcı pasajların yönetiminde belirleyici rol üstlenir. Gruba liderlik etmek çalmanın yanında ayrı bir sorumluluktur. Liderlik eden kişinin rahat bir şekilde esere hakim olması, müzikal ve ritmik açıdan grubu bir arada tutması gerekir” (Chandler, 2003 : 1)

Flüt, oda müziği grubunda eşlik pozisyonunda da kullanılabilir. Bu durumda flüt çalan kişi, ana ezgiyi dinlemenin yanı sıra, eşlik eden diğer enstrümanları da dinleyerek karakter olarak şekilde eşliğini sürdürür ve denge oluşturur.

Nefeslilerden oluşan oda müziği gruplarında flüt genellikle diğer tahta nefesli sazlarla bir araya gelir. Flütün tahta nefesliler grubuna dahil edilmesinin bir sebebi de ses renginin, diğer ahşap nefeslilerle çok iyi kaynaşmasıdır Üflemeliler beşlisinde flütün yanı sıra obua, klarnet, korno ve fagot bulunur.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, araştırmacının belirlediği temel ölçüt, oda müziği dersini yürüten öğretim elemanlarının, derslerinde flütlerin yanı sıra başka çalgı gruplarıyla da çalışıyor olması ve görüşme yapılan kişilerin bu araştırma için gönüllü olmasıdır.

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de bulunan Eğitim Fakültelerine bağlı Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü MEABD’de Oda Müziği dersini yürütmekte olan öğretim elemanları oluşturmaktadır. Görüşmeler, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi ABD’lerde görev yapan oda müziği dersi öğretim elemanlarıyla yapılmıştır.

Demografik Özellikler	<i>Katılımcıların Demografik Özellikleri</i>				
	G1	G2	G3	G4	G5
Cinsiyet	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Kadın
Unvan	Yrd.Doç.Dr.	Öğr.Gör.	Yrd.Doç.Dr.	Yrd.Doç.Dr.	Yrd.Doç.Dr.
Kıdem Yılı	7 yıl	19 yıl	28 yıl	7 yıl	17 yıl
Oda Müziği Dersin Yürüttüğü Görev Süresi	2 yıl	8 yıl	24 yıl	4 yıl	11 yıl
Bireysel Çalgısı	Viyola	Gitar	Viyolonsel	Viyola	Flüt

Veri Toplama Yöntemleri

Araştırmada belirlenen alt problemler doğrultusunda oda müziği derslerinde karşılaşılan sorunların saptanmasına yönelik araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla MEABD’de görev yapmakta olan oda müziği dersi öğretim elemanlarıyla görüşme yapılmıştır. Görüşme formunda, oda müziği dersinde karşılaşılan repertuar sorunları, farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesinin sebep olduğu diğer sorunlar ve derste kullanılan repertuvara ne şekilde ulaşıldığı konularıyla ilgili sorular bulunmaktadır. Soruların hazırlanmasında soruların açık ve anlaşılır olması, görüşmeciyi yönlendirici nitelikte olmaması, soruların çok boyutlu olmaması ilkeleri göz önünde bulundurulmuştur. Oluşturulan görüşme formu, amaca ne derece hizmet ettiği ve uygulanabilirliğinin kontrol edilmesi için uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlar tarafından görüşme formunun içeriği, dili, soruların anlaşılır olup olmadığı incelenmiş ve öneriler doğrultusunda görüşme formu son halini almıştır.

Verilerin Analizi

Görüşmeler, görüşmecilerin randevu verdikleri tarihlerde, kendilerini rahat ifade edebilecekleri uygun ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Görüşmecilerin izni üzerine, görüşme süreci ses kayıt cihazı tarafından kaydedilmiş aynı anda not alma tekniği de kullanılmıştır. Kaydedilen görüşmelerin tamamı yazıya dökülmüştür. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yönteminden faydalanılmıştır. Öncelikle görüşmede yer alan boyutlardan yola çıkılarak bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu çerçeve doğrultusunda elde edilen verilerin hangi temalar altında sunulacağı belirlenmiştir. Oluşturulan çerçeveye göre yanıtların önemli kısımları seçilmiş, gereksiz veriler dışarıda bırakılmış, önemli kısımlar gün yüzüne çıkarılmıştır. Son aşamada veriler, doğrudan alıntılarla, yapılandırılmış özet şeklinde ifade edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular, Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında oda müziği dersini yürüten öğretim elemanlarının “oda müziği derslerinde yaşanan repertuar sorunlarına ilişkin görüşleri”, “farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesinin neden olduğu sorunlar” ve “derste kullanılan repertuvara ne şekilde ulaşıldığı” başlıkları altında sunulmuştur. Gizlilik esasına dayanılarak, katılımcıların görüşleri isim verilmeden aktarılmıştır. Bu sebeple her bir öğretim elemanı için *ÖĞR.ELM.* ifadesi kullanılmış, yanlarına ise görüşmelerin yapıldığı sıraya göre 1,2,3,4,5 şeklinde numaralar eklenmiştir.

Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Alt Problemlere Ait Temalar Derste Karşılaşılan Repertuar Sorunlarına İlişkin Görüşler

- Farklı çalgı gruplarına göre düzenlenmiş eserlerin yetersiz olması
- Ulusal müzik düzenlemelerinin az olması
- Beklentiler

Farklı Çalgı Gruplarının Bir araya Gelmesinin Neden Olduğu Sorunlara İlişkin Görüşler

- Entonasyon
- Akort
- Çalgılar arası denge
- Öğrenciler arasındaki seviye farklılıkları

Oda Müziği Dersinde Kullanılan Repertuvara Ulaşma Kaynaklarına İlişkin Görüşler

- İnternet

- Kendi arşivim
- Kendi Yaptığım Düzenlemeler
- Düzenlemelerin Bulunduğu Kitaplar
- Diğer Oda Müziği Öğretmenleriyle İletişim Kurarak

Derste Karşılaşılan Repertuvar Sorunlarına İlişkin Görüşlerle İlgili Bulgular

Bu alt problem doğrultusunda görüşme formunda yer alan soru, “oda müziği dersinde karşılaştığımız repertuvar problemine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” şeklindedir. Bu alt problem neticesinde görüşmecilerden alınan yanıtlar, “farklı çalgı gruplarına göre düzenlenmiş eserlerin yetersiz olması” (n=4), “ulusal müzik düzenlemelerinin az olması” (n=3) ve “beklentiler” (n=3) başlığı altında, temada toplanmıştır. Bu üç temanın, repertuvar sorununa neden olduğu belirtilmiştir.

İlk tema olan “Farklı çalgı gruplarına göre düzenlenmiş eserlerin yetersiz olması” ile ilgili görüş bildiren öğretim elemanlarına ait ifadeler şu şekildedir:

“Çalgı çeşitliliği fazla olunca, bu kadar çalgıyı barındıran bir grup için düzenlenmiş eser bulmak biraz daha sıkıntılı oluyor” (ÖĞR. ELM. 2

“Bölümde bütün enstrümanları çalan öğrenciler olmadığı için parçaların orijinal düzenlemelerini çalamıyoruz. En büyük sıkıntımız repertuvar oluyor aslında” (ÖĞR. ELM. 1).

“Her çalgı grubunun ayrı partisi olmadığı için bir grubun partiyonunu katlamak durumunda kalıyoruz. Bu tamamen ihtiyaçtan; ideal olan bir durum değil. Kurtarmak adına yaptığımız bir şey” (ÖĞR. ELM. 4) .

“Mesela obua partisi varsa flüte veriyorum. İlla flüt yok diyip geçmiyoruz. Birazcık hocanın ön hazırlığı şart bu işte. Düzenlemeleri oktavını değiştirerek, flütün rejisterine göre ayarlayarak çaldırdığım oluyor, düolarda özellikle” (ÖĞR.ELM.5).

İkinci temaya ilişkin olarak “Ulusal Müzik Düzenlemelerinin Yetersiz Olması” yönünde görüş bildiren öğretim elemanlarının ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Öğrencilerimizin düzeyine uygun, kaynağını ulusal müziklerimizden alan, folklorik nitelikler taşıyan müziklerden oluşan repertuvara ihtiyacımız var” (ÖĞR. ELM. 4).”

“Repertuvarla ilgili ne yazık ki Türk eseri konusunda sıkıntı var. ... diğer türkü düzenlemelerinden faydalanıyorum. Öğrencilerime bu şekilde veriyorum. Mesela Erdal Tuğcular’ın bağlama için yaptığı

düzenlemeleri ben flütçüler için uyarlıyorum çaldırıyorum. Çünkü seviye sıkıntısı çıkıyor. Bu sefer ulusal repertuvarları taradığımızda bulabileceğiniz örneklerin hepsini öğrencilerin hepsi çalamayabiliyor. ... Ne yazık ki Türk eserlerinin seviye olarak basit olanlarını bulamadığımız için ilk başta özellikle böyle bir sıkıntı çıkıyor... Dolayısıyla okulun çalgı ağı içerisinde Türk eseri kullanma şansı doğal olarak oluşmuyor. O nedenle biz artık yapılmış bazı şeyleri derme usulü burada kullanıyoruz bir şekilde” (ÖĞR.ELM. 5).

“İnternette istediğim eserlere ulaşabiliyorum; ancak yeni kaynaklara ihtiyaç duyulduğunu da söylemeliyim ulusal repertuvarla ilgili” (ÖĞR. ELM. 3).

Üçüncü tema olarak karşımıza çıkan “beklentiler” başlığı ile ilgili görüşler şöyledir:

“Eğitsel amaçlarla bir repertuvar yapmanın dışında, içinde bulunduğumuz kurumun, şehrin bazı kesimlerinin bizden müzikal bir beklentisi de var. Sorumluluğun bizi yönlendirmesi gerekiyor. Sadece üniversiteye, bölümlere, çocuklara müzikal bir davranış kazandırmak değil, aynı zamanda bir kültürel işlevi de yerine getirmek durumundayız. Öncelikli amaç insanların gözünde bir imaj oluşturmak ve insanları müzik bölümü olarak bir etkinliğe davet ettiğinizde size inanmalarını sağlamak. Böyle bir motivasyon da var repertuvar seçiminde. ...Bizden aynı zamanda halka ya da akademik personele ulaşabilecek bir dinleti formatı bekliyorlar. Yani bir yılsonu konseri yaptığınızda sadece öğrencilerin velileri oraya gelmiyor. Dolayısıyla bu da bizim repertuvar konusunda akademik özen göstererek biraz daha herkese ulaşabileceğimiz bir repertuvar tercih etmemize neden oluyor” (ÖĞR.ELM.4)

“Öğrencilerimiz her yıl en az iki ya da üç kez sahne alabiliyor. Bu ortak törenler belirli gün ve haftalarda da olabiliyor (ÖĞR.ELM.3).

“Her sene mutlaka konser yapıyoruz. Başka durumlarda da yardım istiyorlar; mesela bir gazetenin şiir gecesi ödül töreni gibi...” (ÖĞR.ELM.1).

Farklı Çalgı Gruplarının Bir araya Gelmesinin Neden Olduğu Sorunlara İlişkin Görüşlerle İlgili Bulgular

Bu alt problemle ilgili görüşme formunda yer alan soru “Sizce oda müziği dersinde farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesi ne tür sorunlara neden oluyor?” şeklinde katılımcılara yöneltilmiştir. Bu soruya yanıt olarak ortaya çıkan temalar, “entonasyon” (n=4), akort”

(n=4), çalgılar arası denge” (n=4) ve “öğrenciler arasındaki seviye farkı” (n=3) şeklinde dört tema olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu alt problemde ilk tema olan “entonasyon sorunu” ile ilgili görüş bildiren öğretim elemanlarının ifadeler şöyledir:

“Yaşadığım en büyük sorunlardan biri entonasyon” (ÖĞR. ELM. 1).

“Farklı çalgı gruplarının bir arada tınlaması entonasyon sorunu doğurabiliyor” (ÖĞR. ELM. 2)

“Çalgı grupları arasında entonasyon problemleri var. Hele ki tiz pasajlarda bu tür bir problemle çarpışıyoruz” (ÖĞR. ELM. 4).

“Sürekli entonasyon problemi yaşıyoruz. Bu sadece benim öğrencilerimin değil diğerlerinin de sorunu. Çocuklar dinlemeyi bilmiyor” (ÖĞR.ELM.5).

İkinci tema olarak karşımıza çıkan “akort sorunu” ile ilgili görüşler şu şekildedir:

“Fazla çalgı çeşitliliği en başta akortla ilgili probleme neden oluyor”(ÖĞR.ELM.1).

“Derslerde çoğunlukla akort problemiyle karşılaşılıyor” (ÖĞR:ELM.3).

“Flütçülerin işlevini çok etkileyen bir unsur hocam, akorttan da kaynaklanıyor. Çünkü bireysel olarak derse giriyor. Beraber başka bir çalgıyla eşlik konusunda da bir şeyleri yoksa, çalmadığından fark etmiyor. Belki kendi dudağını da yanlış oturtuyor. Bunlarla da oda müziğinde çarpışıyoruz. ...Akort birliği çok önemli” (ÖĞR. ELM.4).

“Akort meselesi kabus bir nokta. ... Mutlaka dinlemeye alıştırmak gerekiyor. Akorttan mesela puan veriyorum”(ÖĞR.ELM.5).

Üçüncü temaya ilişkin olarak “çalgılar arası denge” ile ilgili görüş bildiren öğretim elemanlarının ifadeleri şu şekildedir:

“Çalgıların sonoriteyle ilgili balans problemleri ortaya çıkabiliyor” (ÖĞR.ELM.2).

“Flütlerin sonoritesi güçlü kalıyor, yaylıdaki arkadaşlar ton üretme konusunda sıkıntı yaşıyor.” (ÖĞR.ELM.4).

“Sayı anlamında çok sıkıntımız var öğrenci dağılımıyla ilgili” (ÖĞR.ELM.1).

“ Sayı olarak çok fazla viyolonsel olmadığı için trio veya kuartet yapılarında daha çok değerlendirildikleri için ben henüz viyolonsel öğrencisiyle çalışmadım...Zaten piyanistler 2-3 tane olduğu için bir tanesini mutlaka şan hocası değerlendiriyor. Diğeri de piyanolu trioda çalmak üzere orada bulunuyor” (ÖĞR.ELM.5).

Dördüncü tema başlığı olan “öğrenciler arasındaki seviye farkı” ile söylenen cümleler şöyledir:

“Öğrencilerin seviye problemi var. Bazı öğrenciler GSL’de 4 sene eğitim alıp burada üzerine bir şeyler koyuyorlar, bazıları burada başlıyor. Dolayısıyla çaldığımız eserlerin teknik seviyesini çok düşük tutmak zorunda kalıyoruz. Bu sefer ileri düzeyde çalabilecek öğrenciler sıkılıyor, derse motivasyonları azalıyor” (ÖĞR.ELM.1).

“Akademisyenler repertuvar konusunda sıkıntı çekiyorlarsa bunun nedeni neler olabilir? Öğrenci düzeyi burada çok ciddi ve kısıtlayıcı bir faktör. ...Müzikal davranış eksiklikleri tabii ki de öğrencinin düzeyini etkiliyor. Bu da öğretmeni repertuvar konusunda kısıtlıyor” (ÖĞR.ELM.4)

“Eser seviyelerini tutturmak sıkıntılı. Bu seviye dengesizliği bazen problem yaşatabiliyor bize” (ÖĞR.ELM.5).

Oda Müziği Dersinde Kullanılan Repertuvara Ulaşma Kaynaklarına İlişkin Görüşlerle İlgili Bulgular

Üçüncü alt problemle ilgili görüşme formunda yer alan soru “Oda müziği dersinde kullandığımız repertuvara ne şekilde ulaşıyorsunuz?” şeklindedir. Bu soruya yanıt olarak gelen temalar, İnternet aracılığıyla (n=5), kendi yaptığım düzenlemeler (n=4), kendi arşivim (n=3), düzenlemelerin bulunduğu kitaplar aracılığıyla (n=2), diğer oda müziği öğretmenleriyle iletişim kurarak (n=2) şeklinde oluşmuştur.

Öğretim elemanlarının oda müziği repertuvarına nasıl ulaştıklarıyla ilgili ifadeleri şu şekildedir:

“İnternet inanılmaz bir olanak. Hele son senelerde popüler olan imslp.org isiminde bir proje var. çok ciddi bir şey orası, bizim için kaynaktır” (ÖĞR.ELM.4).

“İnternette araştırarak bulduğum parçaları, oda müziği grubundaki çalgılar için uyarlıyorum. Freescore.com adresi arşiv bakımından çok zengin. Orada yüzlerce nota var. Ayrıca kendi arşivim var yıllar içinde olan. ... Gitar, flüt, çello, keman, kontrbas ve bağlamayı kapsayan düzenleme olmadığı için ben farklı düzenlemeler araştırarak onu bu çalgı grubuna uyarlamaya çalışıyorum” (ÖĞR.ELM.2).

“Orijinal eserleri internette ediniyorum ya da başka okullarda orkestra dersi veren öğretmen arkadaşlarla irtibata geçiyorum” (ÖĞR.ELM.1).

“Daha önce edindiğim arşivimden yararlanıyorum oldukça. Zamanında yapmışım, Ankara’da Bilkent kütüphanesinden. Onun

dışında da internetten faydalaniyorum. Dediğim gibi bazen de kendi ayarlamam ve düzenlemelerle hallediyoruz.” (ÖĞR.GÖR.5).

Sonuç

Bu araştırmada, Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında üçüncü ve dördüncü sınıfta olmak üzere toplam dört dönem okutulan oda müziği dersinde, flütlü oda müziği gruplarıyla çalışan öğretim elemanlarının karşılaştıkları repertuvar sorunlarına, farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesinin neden olduğu sorunlara ilişkin görüşleri ve repertuvara ne şekilde ulaştıklarına dair görüşler ortaya konmuştur. Elde edilen veriler sonucunda flütlü oda müziği grubuyla çalışan öğretim elemanlarının, bu derste karşılaşılan repertuvar sorunlarına ve farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesinden kaynaklanan diğer sorunlara ilişkin görüşlerinin benzer temalarda bulunduğu ortaya çıkmıştır.

- İlk alt problemde yer alan öğretim elemanlarının ifadelerinden de anlaşılacağı gibi, farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesi ve orijinal düzenlemelerin Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi bölümleri için uygun olmaması, derslerde repertuvar sorunun yaşanmasına neden olmaktadır. Bu durumda aynı partiyonun diğer çalgılarca katlanması ya da elde olan notanın, derste çalgı grubuna uygun bir şekilde düzenlenmesi yoluna gidilmektedir. Bulgularda yer alan ifadelerden de anlaşılacağı gibi bu yolla, oda müziği dersinde karşılaşılan repertuvar sorununa çare aranmaktadır.

- İkinci alt problemdeki ifadelerden yola çıkılarak, oda müziği grupları için bestelenmiş olan ulusal eserlerin, müzik eğitimi bölümlerindeki öğrencilerin seviyelerine uygun olmadığı, bu sebeple özellikle eğitim müziği için çok kullanışlı olan halk ezgileri temalı düzenlemelere ihtiyaç olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

- Üçüncü alt problemdeki bulgulara göre ise, öğretim elemanlarının oda müziği dersinin eğitsel amaçlar dışında o şehrin kültürel beklentilerini karşılama gibi bir sorumluluğu ve işlevi olduğu ve bu durumun oda müziği dersi için seçilecek repertuvara etki ettiği sonuca ulaşılmıştır. Öğretim elemanlarının ifadelerine göre bu, kısıtlayıcı bir faktördür.

Farklı türde çalgıların bir araya gelmesinin neden olduğu sorunlara ilişkin görüşler ise, entonasyon, akort, öğrenciler arasındaki seviye farkı ve çalgılar arası denge olarak dört alt tema altında toplanmıştır.

- İkinci alt probleme ilişkin ortaya çıkan ilk temada, oda müziği dersinde farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesinin derste entonasyon problemine neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- İkinci alt probleme ilişkin ortaya çıkan ikinci temada, oda müziği dersinde farklı türde çalgıların bir araya gelmesinin derste akort problemine neden olduğu sonucuna varılmıştır.
- İkinci alt probleme ilişkin ortaya çıkan üçüncü temadaki ifadelerle göre, bazı öğretim elemanlarının oda müziği dersini alan tüm öğrencileri tek bir gruba dahil etmesi durumunda, sayı bakımından, aynı zamanda da sonorite bakımından çalgılar arasında bir dengesizlik olduğu sonucuna varılmıştır.
- İkinci alt probleme ilişkin son temada ise, öğretim elemanlarının ifadelerine göre oda müziği dersini alan öğrenciler arasındaki bireysel çalgı düzeyi farklılığı bir sorun olarak karşılına çıkmaktadır. Öğretim elemanlarına göre bu sorun, repertuvar seçiminde de kısıtlayıcı bir faktör oluşturmaktadır.

Görüşmeler sonunda ortaya çıkan ifadelerle göre, oda müziği dersinde öğretim elemanları repertuvara ulaşmada en çok internetten faydalanmaktadır. Farklı çalgı grupları için düzenlenmiş eserlerin yetersiz kalması durumunda öğretim elemanları, derste bir araya gelen çalgıların oluşturduğu oda müziği grubuna uygun düzenlemeler yapmaktadır. Oda müziği öğretmenleri bunun dışında repertuvara ulaşmada diğer oda müziği dersini yürüten kişilerle irtibata geçip paylaşımında bulunmakta, nota alış verişinde bulunmaktadır. Yıllar içinde oluşturdukları arşivlerinden ve orkestra/oda müziği toplulukları için düzenlemelerin bulunduğu kitaplardan da faydalanmaktadırlar.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar neticesinde eğitim fakültelerinin müzik eğitimi bölümlerindeki farklı çalgı gruplarının bir araya geldiği oda müziği dersinde karşılaşılan sorunların en aza indirilmesi için şunlar önerilmektedir:

1. Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi bölümleri programında yer alan Orkestra/oda müziği dersinin repertuvarına katkı oluşturabilecek düzenlemelere bakıldığında, çoğunlukla orkestra düzenlemelerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Fakat sonuçlar gösteriyor ki; müzik eğitimi bölümlerinde kullanılabilecek oda müziği dağarına da ihtiyaç vardır. Uzman kişiler tarafından bu ihtiyaç göz önünde bulundurulmalı, müzik öğretmenleri adaylarının seviyesine uygun ve bu bölümlerde öğretilmekte olan çalgılara yönelik, oda müziği grupları için farklı dönemlere ait ve özellikle halk ezgileri temalı ulusal müzik düzenlemeleri yapılmalıdır.

2. Oda müziği dersinde, müziğin toplu şekilde ifadesi ön planda olduğu için en önemli konulardan bir tanesi entonasyondur. Entonasyon fazlasıyla çalgı hakimiyeti ister. Bu hakimiyetin sağlanması için bireysel çalgı derslerinde, performans sırasında entonasyon konusunun üzerinde önemle durulmalıdır. Bireysel entonasyon sağlandığında hiç şüphesiz oda müziği dersinde karşılaşılan bu sorunun önüne geçilecektir.
3. Oda müziği dersinde, beraberce icra edilen eserin kulakta hoş bir etki bırakabilmesi için doğru bir şekilde çalınmasının yanı sıra çalgıların akordunun çok iyi yapılmış olması gerekir. Bunun için oda müziği dersinde, derse başlamadan önce akort için uzun zaman ayrılması ve sık aralıklarla kontrol edilmesi gerekmektedir.
4. Oda müziği dersini alan öğrencilerin tamamının bir gruba dahil edilmesi yerine, öğrenci sayısı ve çalgı çeşitliliğine göre küçük gruplara ayrılması, çalgılar arasındaki sayı ve sonorite dengesini sağlamak için iyi bir çözüm olacaktır.
5. Oda müziği dersinde repertuar seçiminin daha kolay hale gelebilmesi için, küçük grupların oluşumunda çalgı düzeyi olarak aynı seviyedeki öğrencilerin seçilmesi gerekir.
6. Besteciler ya da düzenleme konusunda uzman kişiler sipariş ya da bu alanda yapılacak olan yarışmalar vesilesiyle her düzeyde oda müziği grupları için düzenleme yapmaya motive edilmeli, yapılan bu düzenlemelerin ilgili kurumlara ve kişilere ulaşması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Chandler, B. (2003). A Guide to Woodwind Quintet Playing for the Developing Flutist. 57th “An International Band and Orchestra Conference”. 17 Aralık 2003. Chicago, Illinois.
- Çelebioğlu, B. (2002). *Johannes Brahms’ın Pianolu Oda Müziği Eserlerinin Yapısal İncelemesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Öz, N. (2001). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Orkestra/Oda Müziği Eğitiminde Yaylı Çalgıların Yeri ve Önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt: XIV, Sayı: 1 ss 96-98.
- Say, A. (2005). Müzik Sözlüğü. (Birinci Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Tan, Z. (2012). *Eugene Bozza’nın Oda Müziği Eserlerinde Obuanın Yeri*. (Sanatta Yeterlik Tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Kıvrak, Y. (2003). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarımızda Toplu Çalma/Söyleme Derslerindeki Repertuar Sorunu.

Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu.
Malatya: İnönü Üniversitesi, akt. Varış. (2011). Orkestra ve
Yönetimi Dersinde Orkestra Yönetme Becerilerine İlişkin
Etkinliklerin Değerlendirilmesi. On dokuz Mayıs
Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.

“EDİTÖRE MEKTUP”

Arş. Grv. Gonca GÖRSEV

DOI NO: 10.5578/amrj.45447

CİHAT AŞKIN ve KÜÇÜK ARKADAŞLARI 2016 ve 2017 YILI ÇALIŞTAYLARI ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

I. CAKA Çalıştayı 17-18 Ekim 2015

“CAKA Eğitim Sistemi Süreci”

Ülkemizde çalgı eğitimi konusu genellikle sempozyum ve kongrelerde bir alt başlık olarak ele alınmaktadır. Konuya ilgi duyan eğitimciler gerçekleştirdikleri araştırma sonuçlarını, bilgi ve tecrübelerini, düşüncelerini bu etkinliklerde sunmaktadır. Bununla birlikte sınırlı sayıda ilgiliyle buluşan bu çalışmalar yeterince değerlendirilememektedir.

Keman sanatçısı ve eğitimcisi Cihat Aşkın tarafından ülke çalgı ve keman eğitimine kazandırılan CAKA projesi sürecinde yine Cihat Aşkın tarafından keman eğitimini konu edinen bilimsel bir etkinliğin yapılması önerilmiştir.

Bu öneri doğrultusunda CAKA Afyon eğitimcileri bu önemli görevi üstlenmiş, genelde keman eğitimi özelde ise CAKA eğitim sürecinin ele alınacağı “CAKA Eğitim Sistemi Süreci” konulu bir çalıştayı gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

Geleneksel bir hale gelmesi planlanan çalıştayların ilki olan I. CAKA Çalıştayı “CAKA Eğitim Sistemi Süreci” 17-18 Ekim 2015 tarihlerinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarında gerçekleşmiştir. Çalıştaya Onur Kurulu Cihat Aşkın ve Oktay Dalaysel, Bilim Kurulu Başkanı Uğur Türkmen, CAKA şube başkanları Ebru Yünkuş, Senem Acay Sözbir, Semra Fayez, Mesut Çaşka, Pınar Tezişçi, İlknur Özal Göncü, Fikret Eren, Filiz Yıldız, Gonca Görsev, Zafer Baykal, Zafer Kurtaslan ve Gürkan Güleç katılmıştır. Çalıştaya ayrıca proje dışından keman eğitimcileri Gülşah Sever ve Sevilay Kalay’da katılım gerçekleştirmiştir. Çalıştayda 2 konser ve 14 bildiri sunumu yapılmıştır.

Çalıştayı ilk günü Afyon CAKA Orkestrası dinletisiyle başlamıştır. Cihat Aşkın ve Uğur Türkmen’in açılış konuşmalarını

takiben yönetmenliğini Hakan Yılmaz' ın yaptığı “Cihat Aşkın ve Küçük Arkadaşları Türkiye'ye Kemanı Sevdiren Adam” konulu belgeselin ilk gösterimi yapılmıştır.

Çalıştayın 1. oturumu Cihat Aşkın'ın “Müziğin Günlük Yaşamın Bir Parçası Haline Gelmesi ve Kültürel Etkileşim” konulu bildiri sunumuyla başlamıştır. Aşkın, müziğin insanlığın en eski kavramlarından biri olduğu, insanoğlunun gelişiminden bu yana müziğinde bir dil olarak sürekli gelişme gösterdiği, insanoğlunun çevresinde algıladığı sesleri taklit ederken kendine özgü bir biçim geliştirdiği, değişik kültürlere mensup insanların birbirinden algılama ve ifade anlamında etkilendiği konularına değinmiştir. Ayrıca çalışmasında, müziğin insan yaşamının vazgeçilmez öğelerinden birisi olduğu, müziğin doğuşu ve dil algılamasıyla, müzik algılamasının aynı ifade anlayışından doğduğu, insanın günlük yaşamında bir ifade aracı olarak müziği kullandığı ve müzik alışverişiyle kültürlerin birbirlerinden etkilendiklerini ortaya koymuş, kendi tarihimizden ve dünya tarihinden çeşitli örnekler vermiştir.

Çalıştayın 2. bildiri sunumu ise Zafer Kurtaslan tarafından yapılan “Keman Eğitiminde Temel Davranışların Öğretilmesinde Analojik Yaklaşımlar” konulu bildiridir. Kurtaslan, çalışmanın danışmanlığını yaptığı yüksek lisans tezinin konusu olduğunu fakat henüz raporlaştırılmadığını belirtmiştir. Analojiye eğitimde çok sık rastlandığından bahsetmiş, yabancılık çekilen bir olgunun yabancılık çekilmeyen tanıdık gelen bir olguya benzetilerek açıklanması şeklinde tanımlamıştır. Ayrıca, analojinin neden kullanıldığına, genel özelliklerine ve faydalarına da değinmiştir. Araştırmacı, öğrenmenin soyut oluşu ve kalıcı olmayışından dolayı analojiye sıklıkla başvurulduğunu bu sayede öğretimin basitleştirdiğini ve öğrenci için daha anlamlı öğrenmeler sağlandığını belirtmiştir. Çalışmanın amacının, keman eğitiminde başlangıç düzeyinde kullanılabilecek örnek analojileri belirlemek olduğunu, bu genel amaç çerçevesinde keman eğitimcileriyle yapılan görüşmelerde kullandıkları analojilerin incelenmesi ve keman öğretimine yönelik kullanılabilecek iyi örneklerin belirlenmesi açısından önemli olduğunu açıklamıştır.

3. bildiri sunumu “Keman Çalmada Doğaçlama Çalışmalarının Öğrencilerin Müzikal Yaratıcılık ve Keman Çalma Performansları Üzerindeki Etkileri” Gürkan Güleç tarafından yapılmıştır. Güleç, konunun doktora tez çalışması olduğunu belirtmiştir. Kendisinin kemana başladığı ilk aylardan itibaren öğretmeninin de teşviğiyle doğaçlamalar yaptığı ve bu doğaçlamaların gelişimine büyük katkı sağladığını dile getirmiştir. Doğaçlamanın geliştirilebilir, öğrenilebilir

ve keman eğitimine çok faydalı olduğunu savunmaktadır. Tez çalışmasının 8 deney grubunda, 8 kontrol grubunda olmak üzere toplam 16 öğrenci üzerinde uygulanan deneysel bir çalışma olduğunu belirtmiştir. Deney grubunda keman derslerinin yanında 12 haftalık doğaçlama çalışmalarına yer verilmiş, kontrol grubunda ise müfredatta olan keman derslerinin yapılmıştır. Son testlerde öğrencilerin müzikal yaratıcılık seviyeleri ve performansları üzerinde bir değişiklik olup olmadığı incelenmiştir. Sonuç olarak, doğaçlama çalışmalarına katılan deney grubu ile kontrol grubunun hem performans hem de müzikal yaratıcılık alanları puanları değerlendirildiğinde, kontrol grubunun puanlarının deney grubuna göre yüksek olduğu ve anlamlı bir farklılık tespit edildiği belirtilmiştir.

Çalıştayın ilk oturumun son bildirisi “CAKA Eğitimi ile Konservatuvar Eğitimi Arasındaki Fark ve Benzerlikler” konulu sunum Ebru Yünkuş tarafından yapılmıştır. Yünkuş, konservatuvar eğitiminin sanatçı adaylarının öğrenim gördüğü çok zor bir süreç olduğunu belirtmiştir. Bu süreçte birçok kayıplar verildiğini, konservatuvar eğitiminde farklı bir disiplin anlayışı ve bakış açısı gerektiğini vurgulamıştır. Bu noktada CAKA eğitimiyle ilgili farklılıkların ortaya çıktığını, projenin amaçlarının daha farklı olduğunu belirtmiştir. CAKA eğitimcilerinin misyonunun öğrencilerin hayatında yeni bir pencere açmak olduğunu ve bu pencerede sabır, hoşgörü, estetik görüş, kendine güven, potansiyelin farkına varma gibi unsurların olması gerektiğine değinmiştir.

Çalıştayın II. oturumu Gülşah Sever’ in “Hareket Etmeyi Öğren, Öğrenmek İçin Hareket Et! Etkili Çalgı Dersleri için Beyin Jimnastiği Çalışmaları” konulu uygulamalı sunumuyla başlamıştır. Sever, çalıştay katılımcılarına uygulamalı egzersizler göstermiş, çalgı derslerinde rahatlamak, öğrenmeyi kolaylaştırmak ve dersi daha zevkli bir hale getirmek amacıyla bu egzersizlerin öğrencilere uygulanmasını önermiştir. Eğitimciler olarak, çalgı derslerinde karşımıza gelen öğrencinin esnek ve rahat olmasını istediğimizi ve bunu da başarabilmek için çalgımızı nasıl akortluyorsak, vücudumuzu da akortlamamız gerektiğini belirtmiştir. Esneme, odaklanma ve koordinasyon alanlarında çeşitli egzersiz setlerini katılımcılara gösterip, uygulamalar yaptırmıştır. Öğrenme-öğretme süreçleri içerisinde bu egzersizlerin yapılmaya başlandıktan bir süre sonra öğrencinin çok daha hızlı öğrenmeye başladığını belirtmiştir.

II. oturumun 2. bildiri sunumu ise Pınar Tezişçi tarafından “Keman Eğitiminde Yehudi Menuhin’ in Beden Egzersizi Yaklaşımı” konusunda yapılmıştır. Tezişçi, çalışmasında 20. Yüzyılın en önemli

keman virtüözlerinden ve pedagoglarından biri olarak kabul edilen Yehudi Menuhin' in beden egzersizi yöntemini tanıtmıştır. Araştırma Menuhin'in 6 keman dersini anlatan 6 bölümlük kitap "Six lessons with Yehudi Menuhin" in 1. bölümünü içermektedir. Çalışmaya konu olan 1.derste şu alt başlıklar; nefes, duruş ve esneme hareketleri, ileri baş hareketleri, denge egzersizleri, keman çalmanın temeli olan sallanma egzersizlerinden kısa örnekler verip, uygulamalar yapmıştır. Çalışma sonunda, keman çalışılmaya başlamadan önce her seferde 15-20 dakika boyunca genel hazırlık egzersizlerinin yapılmasını önermiştir.

II. oturumun 3. bildiri sunumu Semra Fayez tarafından "CAKA Eğitim Sürecinde Grup Çalışmalarının Öğrencilerin Kişisel Gelişimlerine ve Başarılarına Katkıları" başlığıyla yapılmıştır. Fayez, çalışmasında Ankara CAKA özelinde grup çalışmamalarının öğrenciler üzerinde sağladığı faydaları betimlemiş ve bu çalışmaların önemini vurgulamıştır. Ankara CAKA' da bireysel derslerin yanında grup derslerinin de yapıldığını, bu derslerde solfej, gam, arpej, etüt, eser çalışmalarının, ailelerin de katılımıyla gerçekleştiğini belirtmiştir. Grup dersleri ile haftada iki defa yapılan görüşmelerle, öğrencilerin daha sık dinlenerek, kontrol edildiğini ve bu sayede öğretmenle daha sık bir araya gelen öğrencinin motivasyonunun da arttığını dile getirmiştir. Son olarak, keman eğitiminde grup çalışmaları ile zamandan da tasarruf edilebileceğini, bu sayede daha çok öğrencinin kemanla tanışmasıyla, keman eğitiminin yaygınlaşmasına katkı sağlanabileceğinin düşünüldüğünü belirtmiştir.

II. oturumun 3. Bildiri sunumu Fikret Eren tarafından "Özengen Keman Eğitimi Alan Kursiyerlerin Toplu Çalma Performanslarının Değerlendirilmesi" konusunda yapılmıştır. Eren, konunun kendi yüksek lisans tez çalışması olarak belirlendiğini, amatör keman eğitimi alan öğrencilerin toplu çalma süreçlerinde elde ettikleri kazanımların belirlenmesinin amaçlandığını ifade etmiştir. Keman dersi alan ve daha önce hiç bir arada çalmamış olan, seviyeleri birbirine en yakın öğrencilerin seçilip, belirli bir plan dahilinde orkestra çalışmalarına başlatıldığını belirtmiştir. Araştırmada amatör müzik eğitimi alan öğrencilerin, orkestra uygulamalarıyla, müzikal ve sosyal gelişimlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Belirlenen çalışma takvimine göre öğrenciler haftada 1 saatlik bireysel çalgı dersinin yanında, 2 saatlik orkestra derslerine katılmışlardır. Orkestra çalışmaları sonucunda, veliler ve öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Öğrencilere bu süreçte neler yaşadıklarını ve ne gibi kazanımlar elde ettiklerini ortaya çıkarmaya yönelik, velilere ise bu süreçle ilgili ne düşündüklerini öğrenmeye

yönelik sorular sorulmuştur. Veliler orkestra çalışmalarından memnun olduklarını, kendilerinin de bu sayede çoksesliliğin ne olduğunu anlamış olduklarını ve diğer velilerle buluşma ortamının sağlanmasıyla da sosyal çevrelerinin genişlediğini dile getirmiştir. Öğrenciler açısından ortaya çıkan neticelerde ise, bu paylaşım deneyimlerinin onlara; kaygı, işbirlikçi çalışma, aidiyet duygusu, çokseslilik ve disiplin gibi kavramlarla ilgili birtakım kazanımlar elde etmelerini sağladığı tespit edilmiştir.

II. oturumun son bildiri sunumu “CAKA Eğitim Sistemi Sürecinde Çocuk Korolarının Yeri ve Önemi” başlığıyla İlknur Özal Göncü tarafından yapılmıştır. Göncü, araştırmanın CAKA eğitim sistemi içerisinde yer alan veya alacak çocuk korolarının yeri ve önemini vurgulamak amacıyla yapıldığını belirtmiştir. Çocukların koroda kendini dinleme, kabul ettirme, başkalarını dinleme, kabul etme, iş bölümü ve iş birliği yapma, toplulukta görev alma sorumluluğu ve disiplin gibi toplumsal davranışlar kazandığı belirtmiştir. Şarkılar ve müzikli oyunlar yoluyla keman eğitiminde çokça kullandığımız sağ, sol, ileri, geri, düz, eğri gibi kavramların kolayca öğretilebileceğine değinmiştir. Keman ve diğer çalgı eğitimlerinde işitme, ritm duygusu, koordinasyon, algılama, bellek gibi beceriler önemlidir. Bireysel ya da koroda şarkı söyleyen çocukların müziksel işitmelerini, koordinasyonlarını, algılarını, belleklerini geliştirmek amacıyla çalışmalar yapıldığını, bu çalışmalarında çalgı eğitimini desteklediği konusunu ayrıca dile getirmiştir. Koroda şarkı söylemenin keman çalmaya ve diğer çalgıların eğitimine çok önemli destekler sağlayacağı düşüncesi ile Ankara CAKA Çocuk Korosunun 2015 Şubat ayında kurulduğunu belirtmiştir. CAKA Çocuk korusu 3.5 aylık çalışma sonucu 20. Türkiye Korolar Şenliğine katılmış ve “Çocuk Şarkıları Yorumlamada Başarı Ödülü” ne layık görülmüştür. Çalışmanın sonucunda çocukların kültürel dünyasını zenginleştiren her türlü eğitim hareketine sahip çıkan CAKA felsefesinin, çocuk korolarını da bünyesine katarak hem CAKA eğitim sistemini daha da anlamlı ve yaygın hale getireceği hem de ülkemiz ve dünya müzik eğitimine önemli katkılarda bulunacağını düşünülüyor belirtmiştir

Çalıştay ilk gün oturumları Cihat Aşkın, Uğur Türkmen ve Tahsin Kılıç’ın söz alıp sunulan çalışmalarla ilgili değerlendirmeler yaptığı toplantıyla son bulmuştur. Katılımcılar oturumların sonrasında İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi Gezisine katılmış, 1. CAKA Çalıştayının ilk günü Cihat Aşkın-Gülden Teztel Resitaliyle son bulmuştur.

Çalıştayın 2. günü 19 Ekim’ de III. oturumla, Uğur Türkmen ve Filiz Yıldız’ın ortak çalışması olan “CAKA Öğretmen Alan Yeterlikleri” bildiri sunumuyla başlamıştır. Türkmen, sunumunda CAKA Eğitim Sistemiyle ilgili konular ve bazı sorunları özet olarak sunacağını belirtmiştir. CAKA’ nın müzik eğitimi türlerinden genel, amatör ve profesyonel türlerinin hepsiyle yakından ilgilendiğini belirtmiştir. Türkmen’e göre, CAKA eğitim felsefesi toplum odaklıdır ve değişim, gelişim amaçlıdır. CAKA eğitimcileri ve sanatçıları da bu birlikteliğin mayasıdır. Eğitimciler olarak CAKA kültürünü benimseyerek, bu kültürü diğer bireylere, toplumlara ve kültürlere aktarmak için çalışıldığını dile getirmiştir. Atatürk’ün “Cumhuriyetin temeli kültürdür.” sözünün önemine değinmiş, eğitimcilerin de bütünsel, çok yönlü ve çok boyutlu olan Atatürk’ün idealleri doğrultusunda düşünen ve Atatürk kültürünü benimseyen CAKA eğitimcileri olmaları gerektiğini ifade etmiştir. CAKA eğitim sürecinin öğrenciye edindirdiği bir çok kazanım olduğunu belirtmiş, en önemlilerin de kültürlenme, kültürleme ve kültürleşme süreci olduğuna vurgu yapmıştır. Projede önemsenen felsefenin “Anadolu kokması”dır ve bu felsefe üzerine yoğunlaşmak gerektiğini belirtmiştir. Bu toprakların çocuğu Cihat Aşkın’ın bu projeyi ortaya çıkardığını ve eğitimcilerinde bu toprakların çocukları olarak Anadolu’ nun felsefesini iyi bilerek, bu felsefe üzerinde yoğunlaşmaları gerektiğini belirtmiştir. Türkmen “Nasıl bir CAKA eğitmeni? ” konusunun önemine vurgu yapmış, eğitimciler içinde hem konservatuvar mezunu hem de eğitim fakültesi mezunu olanlar bulunduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla eğitim süreçlerine sanatsal, akademik boyutla ya da eğitim boyutuyla olmak üzere farklı bakış açıları olabileceğini belirtmiştir. Hizmet içi seminerleri ve birtakım çalışmalarla bu iki grubu bir araya getirip CAKA felsefesinde yer edinecek yaklaşımın oluşturulması gerektiğini belirtmiştir. Eğitimcilerin ayrıca sosyal psikoloji alanıyla da ilgilenmeleri gerektiğini, bu konu ile ilgili yılda bir ya da iki kez konferans, çalıştay vb. etkinlikler yapılabileceğini önermiştir. Eğitimcinin öğrenci başarısında etkili olduğu bilinen etmenler üzerinde de önemli durması gerektiğini, başarı ya da başarısızlığın sadece öğrenci üzerinde aranmaması gerektiğini belirtmiştir.

Çalıştayın 2. gününün II. sunumu ise Sanem Acay Sözbir tarafından “CAKA Bolu Keman Eğitim Programı Hakkında Öğrenci Görüşleri” konusunda yapılmıştır. Acay çalışmasında neden öğrencilerle görüşme yaptığını dair bilgiler vermiştir. CAKA Bolu yapılanmasının ve sürdürülen eğitimin niteliğini belirlemeyi, şu ana kadar yapılmış olanları gözler önüne sermeyi ve bunun yanı sıra öğrencilerden dönütler alarak eksik ya da düzeltilmesi gereken konuları

ortaya çıkarmayı hedeflediğini belirtmiştir. Bu şekilde, şube bazında öz değerlendirme yapmanın mümkün olacağını dile getirmiştir. Bolu şubesinin Ocak 2015' te faaliyete geçen ve henüz 4 öğrencisiyle yeni bir şube olduğunu belirtmiştir. Öğrencilere Ocak ayında başlayan bu süreçten ne kadar yararlandıklarına, eleştirmek istedikleri konulara dair sorular sorulmuştur. Öğrencilerin genellikle süreçten memnun olduklarını ifade etmişler, farklı bir disiplin boyutunu görüp farkındalık kazandıklarını, başka eğitimcilerle çalışmanın heyecan verici olduğu dile getirmişlerdir. Bolu CAKA'nın konser ve çalışma mekanlarının yetersizliği, öğrenci sayısının az olması ve yaş gruplarının çeşitli olmaması, bireysel ve toplu çalışmalara daha fazla yer verilebileceği ise öğrencilerden gelen eleştiriler arasındadır.

3. bildiri sunumu Mesut Çaşka tarafından “CAKA Masterclass Faaliyetleri: Yaz ve Kış Okulları” konusunda yapılmıştır. Çaşka, 2001' de Bursa' da başlayan CAKA oluşumunun kısa bir tarihçesinden bahsettikten sonra CAKA Uluslararası Yaz ve Kış Okullarının gerçekleştirildiği yerler ve tarihler, bu okullara katılan ulusal ve uluslararası sanatçı hocalar ve öğrenciler, gerçekleştirilen konserler ve diğer faaliyetler hakkında bilgi vereceğini belirtmiştir. Çalışmada öncelikle CAKA Yaz ve Kış Okullarına katılan profilin, CAKA örgün eğitimdeki öğrenci profilinden farklı, üst düzey “CAKA Yıldızları” olarak adlandırılan öğrenci-sanatçı bireylerden oluştuğu belirtilmiştir. CAKA eğitim sistemi haricinde konservatuvar eğitimi alan bu öğrencilerin senenin belli dönemlerinde Cihat Aşkın ve CAKA oluşumuna katılan diğer sanatçıların deneyimlerinden faydalanan bireyler olduğunu dile getirmiştir. Dolayısıyla CAKA' yı hem örgün olarak, hem de başka kurumlarda eğitim alan öğrencileri destekleyip, onları belirli bir çizgi ve disipline sokan bir yapı olarak düşünmek gerektiğini belirtmiştir. CAKA Yaz ve Kış Okullarının bugüne kadar 2007' de Ayvacık ve İstanbul' da, 2008' de Sapanca ve Ordu' da, 2009' da İstanbul' da, 2010' da Beypazarı' nda, 2011 ve 2012' de Bursa' da, 2013 yılında Eskişehir' de, yine 2013 yılında ilk kez yurt dışı okulu olarak Saraybosna' da ve son olarak 2014 yılında ise İtalya'nın Cenova kentinde gerçekleştiğini belirtmiştir. Bu okullara dünyaca tanınan, hem sanatçı hem de hocalık özellikleriyle Cihat Aşkın'ın yanı sıra, Suna Kan, Angel Stankov, Peter Fischer, Itzak Rashkovsky, Ani Schnarch, Hagai Shaham gibi yabancı isimlerin, Sevil Ulucan, Orhan Ahıskal , Şenol Aydın, Gülen Ege Serter gibi Türk isimlerin eğitimci olarak katıldığını belirtmiştir. Yaz ve kış okullarında bireysel dersler, sınıf dersleri, oda müziği, orkestra çalışmalarının yanı sıra kişisel gelişim seminerlerinin, çalgı bakım atölyelerinin de yapıldığını ifade etmiştir.

Çalıştayın 4. bildiri sunumu Gonca Görsev tarafından “CAKA E- Öğrenme Modeli” konusunda yapılmıştır. Görsev, günümüzde bilişim teknolojilerinin büyük hızla geliştiğine ve gelişmekte olduğuna değinmiş, teknolojinin birçok alanda olduğu gibi eğitim uygulamalarında da kullanılmaya başlandığını belirtmiştir. Eğitimde e-öğrenme uygulamaları, e-öğrenmenin kategorileri anlatmış, müzik eğitiminde e-öğrenme uygulamalarının yurt dışında nasıl kullanıldığına dair çeşitli örnekler vermiştir. E-öğrenme uygulamalarının geleneksel eğitimin yerini alıp alamayacağı, avantajları ve dezavantajları konusunda çeşitli değerlendirmeler yapmıştır. E-öğrenme ve uzaktan eğitim, internete dayalı eğitim tüm dünyada olduğu gibi müzik eğitimi alanında pek fazla yaygınlaşmasa da Türkiye’de de kullanılmaya başlandığına değinmiş. CAKA eğitim sistemine katkı sağlamak, projenin gelişmesini ve yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla yapılan çalışmada, CAKA eğitimcilerin eğitimde e-öğrenme uygulamalarına yönelik tutumlarını incelemek için anket yöntemine başvurulduğunu ifade etmiştir. Ankette sunulan önermelerin çoğuna olumlu görüşler bildiren eğitimcilerin genellikle CAKA e-öğrenme modeline destekleyici bir tutum sergilediklerini söylemenin mümkün olduğunu belirtmiştir. Teknolojinin her alanda olduğu gibi müzik eğitimi alanlarında da sayısız avantajlarından faydalanmak gerektiğinin kaçınılmaz bir gerçek olduğunu vurgulamıştır. CAKA e-öğrenme modelinin Türkiye’de keman eğitiminin yaygınlaşmasına, CAKA eğitim sisteminin gelişimine, yayılmasına ve tanıtılmasına katkı sağlayacağı, ayrıca şubeler arası iletişimi güçlendireceği ve çocukların ilgisini çekeceğinin düşünülmekte olduğunu belirtmiştir.

Çalıştayın son sunumu Zafer Baykal tarafından “Kurumsallaşma, CAKA Şubeler Arası İletişim ve Çalışma Programı” konusunda yapılmıştır. Baykal, bir yıldır CAKA Manisa şubesinde devam eden süreci anlatmanın yanında kurumsallaşma ve şubeler arası iletişim üzerine birtakım öneriler sunacağını belirtmiştir. Baykal öncelikle CAKA’ nın büyük bir aile olduğunun üzerinde durmuş ama ne kadar kurumsallaştık sorusunun sorulması gerektiğini belirtmiştir. Ülkemizde CAKA olarak tanıtım ve eğitim süreçlerinin devam etmesinin yanında, kitlelere ne düzeyde ulaşıldığının sorgulanması gerektiğini belirtmiştir. Tanıtım ve hedef kitleye ulaşma noktasında bazı kriterlerin oluşmasının gerektiğini belirtmiş, bu noktada profesyonel yardım ihtiyacına gereksinim duyulacağına vurgu yapmıştır. Baykal, kendi kurumunda profesyonel ajansla çalışmalar yürüttüğünü ve bu sayede Manisa CAKA’da tanıtım ve reklam konusunda standart ve bir ortak duruşun yakalandığını belirtmiştir. CAKA şubelerinde de ortak birtakım yaptırımların olması gerektiğini, ilk sunuş, karşıda uyanacak

izlenim, algı yönetimi gibi kavramların pazarlamadaki öneminden bahsetmiştir. CAKA’da uygulanacak pazarlama taktiklerinin, kurumsallaşmaya ve şubelerin ortak bir duruş sergilemelerine katkı sağlayacağına vurgu yapmıştır.

Çalıştayın son oturumu olan 3. oturumun tamamlanmasıyla Cihat Aşkın, Uğur Türkmen ve Filiz Yıldız’ın söz aldığı değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Türkmen, çalıştayda CAKA eğitim süreci ile ilgili katılımcıların kendi çalışmalarını sunduğunu belirtmiş ve bir sonraki çalıştay temasının seçiminde daha spesifik konu alanlarına gidilmesini ve çalıştayın özeti olarak bir sonuç bildirgesinin yayınlanmasını önermiştir. Aynı zamanda altı ayda bir CAKA eğitimcilerinin katılacağı hizmet içi seminerlerin yapılması konusunda fikir birliğine varılmıştır. Aşkın çalıştayda son derece verimli bir iki gün geçirildiğini belirtmiş, CAKA’nın 14 yıllık tarihinde ilk defa böyle ciddiyle ele alınan bir çalıştay organizasyonunun düzenlendiğini ifade ederek Türkmen ve Yıldız’a teşekkürlerini sunmuştur. 2016 yılında Ekim ya da Kasım ayında düzenlenmesi planlanan 2. CAKA Çalıştayının Kayseri’de yapılması ve Fikret Eren tarafından düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. 17-18 Ekim I. CAKA Çalıştayını “CAKA Eğitim Sistemi Süreci” sertifika töreni ve şube başkanlarının katıldığı kapalı oturumla son bulmuştur.

II. CAKA Çalıştayını 25-27 Kasım 2016 “CAKA Eğitim Sistemi Süreci Fikir Paylaşımları”

CAKA gelişim ve değişimine yön vermesi, CAKA özelinde ülke keman ve çalgı eğitimine yönelik fikir paylaşımlarında bulunulması amacıyla düzenlenen 2016 yılı çalıştayının konusu “CAKA Eğitim Sistemi Süreci Fikir Paylaşımları” olarak belirlenmiştir. Çalışmaya Kayseri CAKA şubesi ev sahipliği yapmış, organizasyonu ise Afyon CAKA üstlenmiştir. Çalıştayın alt başlıkları; Eğitimci ve Öğrenci İlişkileri, Ders Geliştirme, Eğitim Uygulama Etkinlikleri, Eğitimin İçeriği, Eğitim Sürecine Öğrenci ve Velinin Katkısı, Eğitimin Öğrenciye Olan Katkısı, Yurtdışındaki Sistemlerin Tartışılması, Müziğin Öğrencinin Zihinsel ve Ruhsal Gelişimine Olan Katkısı, Müziğin Günlük Yaşamın Bir Parçası Haline Gelmesi, Kültürel Etkileşim, Geleneksel Müziklerimiz ve CAKA Repertuarı, Ninniler-İlahiler-Çocuk Şarkılarımız ve CAKA Repertuarı olarak belirlenmiştir.

II. CAKA Çalıştayını “ CAKA Eğitim Sistemi Süreci” 25-27 Kasım 2016 tarihlerinde Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde gerçekleştirmiştir. Çalışmaya Onur Kurulu Cihat Aşkın, Uğur

Türkmen ve Oya Levendođlu Öner, CAKA Şube Başkanları ve Eğitimcileri Filiz Yıldız, Gonca Görsev, Semra FayeZ, Gürkan Güleç, Fikret Eren ve Bahar Büyükgöneç katılmışlardır. Çalıştaya ayrıca proje dışından keman eğitimcisi Nurbanu AYTEKİN de katılım gerçekleştirmiştir. Çalıştayda 2 konser ve 7 bildiri sunumu yapılmıştır.

II. CAKA Çalıştayı 25 Kasım 2016'da Kayseri Sabancı Kültür Sitesi Cihat Aşkın ve Claudio Ferrarini Keman-Flüt Konseriyle başlamıştır. 26 Kasım'da Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde yapılan Kayseri CAKA Orkestrası Konserini takiben Onursal Başkan Cihat Aşkın'ın ve Genel Başkan Uğur Türkmen'in konuşmalarını yapması ve Berat Töreni'nin gerçekleşmesiyle oturumlara geçilmiştir.

I. oturumun ilk bildiri sunumu Semra FayeZ tarafından “CAKA Eğitim Sürecinde Uygulanan Keman Eğitiminin Ulusal Boyuta Taşınması” konusunda yapılmıştır. FayeZ, çalgı eğitimine küçük yaşlarda başlamanın öneminden ve avantajlarından bahsetmiş, ülkemizde henüz çok fazla gelişmemiş olan Erken Keman Eğitimi'nin gelişmesi için önce müzik eğitimi kurumlarının bu konuda daha çok farkındalığa sahip olması gerekmekte olduğunu belirtmiştir. Erken Keman Eğitimi'nde, eğitimin 3 yaştan itibaren başlayabileceği, notaların renklerle öğretilebileceği, mutlaka veli destekli eğitim ve grup çalışmalarıyla başarıya daha kolay ulaşılabileceği önerilmiştir. Müzik eğitimcilerinin erken müzik eğitimi konusunda daha çok çalışma yapmaları gerektiğini özellikle vurgulamıştır. FayeZ, CAKA'nın Türkiye'de Erken Müzik Eğitimi'nin önemini farkındalığını hissettirmek, erken yaşlarda keman eğitimine başlamayı özendirme ve yaygınlaşmasını sağlamak konusunda önemli bir misyon üstlendiğini belirtmiştir.

Çalıştayın 2. bildiri sunumu ise Bahar Büyükgöneç tarafından “CAKA Okul Öncesi Eğitim Teknikleri” konusunda yapılmıştır. Büyükgöneç, okul öncesi eğitimde müziğin önemini belirtmiş, CAKA eğitim sisteminde okul öncesi keman eğitiminde kullanılabilecek müzik eğitimi yöntem ve teknikleri konusunda örnekler vermiştir. Bununla beraber okul öncesi keman eğitimine destek verecek Suzuki, Dalcroze, Kodaly, Orff, Montessori yaklaşımları hakkında da çeşitli uygulama örneklerine değinmiştir.

Çalıştayın ilk oturumunun son bildirisi Gürkan Güleç tarafından “Keman Eğitiminde Temel Duruş ve Tutuş Hatalarından Kaynaklı Oluşabilecek Ortopedik Problemler” konusunda yapılmıştır. Güleç, profesyonel anlamda çalgı çalan bireylerin azımsanamayacak bir

kısının meslek hayatları boyunca çeşitli kas-iskelet sistemi sorunları yaşadığını belirtmiştir. Araştırmasında ortopedi uzmanı eşliğinde çalıştığını, kemanda temel duruş, sağ el ve sol el tutuş hatalarından kaynaklanabilecek ortopedik rahatsızlıkların belirlenmesinin amaçlandığını dile getirmiştir. Güleç, özellikle kemana başlangıç düzeyinde öğrencinin rahat ve esnek olmasının son derece önemli olduğuna vurgu yapmıştır. Yanlış duruş ve hatalı sağ ve sol el tutuş ve tekniklerinin öğrencinin tüm hayatını etkileyecek ortopedik rahatsızlıklara sebebiyet verebileceğini belirtmiştir Tendon zorlanması ve sinir sıkışmasına bağlı problemler olarak; tendovit, bursit, tenosinovit ve karpal tünel sendromunu rahatsızlıklarının ortaya çıkabileceğini belirtmiş, bu rahatsızlıkların belirtilerine değinmiştir. Keman eğitiminde duruş bozukluğuna bağlı hataların ise iskelet sistemi problemi kifoz' a sebebiyet verebileceğini belirtmiş bu rahatsızlığın belirtilerinden bahsetmiştir. Ayrıca, başlangıç keman eğitiminde yanlış boyda keman seçiminin, rahatsız pozisyonda çalarak tendonları zorlamanın ve aralıksız çalışma yapmanın tendinit ve bursit rahatsızlıklarına, sol el baş parmağının rahatsız ve hatalı duruşunun tenosinovit rahatsızlığına sebebiyet verebileceğini belirtmiş, bu rahatsızlıklara dair çeşitli örnekler sunmuştur.

Çalıştayın II. oturumunun ilk sunumu “CAKA 2023” başlığıyla Fikret Eren tarafından yapılmıştır. Eren, çalışmasında amacının CAKA projesinin var olan yürütme şeklinin daha da sistematik bir hale gelmesi ve kişilere bağlı olmaksızın uygulanabilmesini sağlamak amacı ile bir yürütme sistemi önerisi sunabilmek olduğunu belirtmiştir. Var olan CAKA yürütme sistemi içerisinde sistemin sürdürülebilirliğinin kişilere bağlı olduğunu (CAKA Şube Başkanlarına) ve bu durumun CAKA sisteminin sürdürülebilirliğini yürüten kişinin inisiyatifine bırakmakta ya da mücbir sebeplerden dolayı şube başkanlarının proje sürekliliğini sağlayamamakta olduğunu önemle belirtmiştir. Kişilerden bağımsız, kolay, anlaşılabilir ve uygulanabilir bir sistemin geliştirilmesini önermiştir. Ülkemiz fakültelerinden mezun olmuş iyi seviyede her eğitimcinin de uygulayabileceği şekilde bir planlama yapılmasını, temel prensiplerin sürdürülebilir ve uygulanabilir olması ve yürüten kişiler değilse bile sistem yürütmesi gerektiğini vurgulamıştır.

II. oturumun 2. bildiri sunumu Filiz Yıldız tarafından “2016 CAKA Genel Görünüm” başlığıyla yapılmıştır. Yıldız araştırmasında 2016 yılında CAKA eğitim sistemi içerisinde şubelerin genel durumlarını ortaya koymuştur. 2016 yılında; Afyon, Ankara, Beşiktaş, İzmir, Kayseri, Küçükçekmece, Manisa, Erenköy ve Balıkesir şubelerinin öğrencileriyle eğitim sürecine aktif olarak devam ettiği,

Bolu, Bursa, Konya ve Mersin şubelerinin öğrencisinin olmadığı ya da hocalarının sağlık sorunları, yurt dışında bulunmaları gibi sebeplerden ötürü pasif durumda olduğunu belirtmiştir. 2016 yılında CAKA şubelerinde 125 keman, 33 piyano, 3 gitar olmak üzere 151 öğrencinin öğrenim gördüğünü belirtmiştir. Yıldız ayrıca CAKA eğitimcileri ile yaptığı görüşmeler sonucunda eğitimcilerin birbirlerinden farklı metotlar, kitaplar kullandıkları sonucuna varmış, bu durumun da eğitim-öğretim birliğini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Ayrıca dönem sonu konserlerinin isimlendirmeleri ve takvimlerinin düzenlenmesinde şubeler arasında birlik oluşması gerektiğini vurgulamıştır. Belli temaların seçilerek (çocuk şarkıları konseri, konçerto konseri v.b.) tüm şubelerin konser programlarını bu temalara sadık kalarak planlamasını önermiştir. Cihat Aşkın tarafından her çalıştay ve yaz/kış okullarında kapalı oturum olarak CAKA eğitimcilerinin öğretim uygulamalarına yönelik (keman teknikleri, dağarcık, eser sırası vb.) bilgilendirilmesini önermiştir. Ayrıca Cihat Aşkın'ın yapacağı şube ziyaretlerin öneminden bahsetmiş, Aşkın'ın yaptığı ziyaretlerin öğrenciler ve ailelere büyük motivasyon, Aşkın'a çalacak öğrencilerde büyük heyecan uyandırdığını belirtmiştir.

Çalıştayın II. oturumunun 3. bildiri sunumu “CAKA Sosyal Medya ve Bültenleri” konusunda Gonca Görsev tarafından yapılmıştır. Görsev çalışmasında 2016 yılı CAKA sosyal medya hesapları (facebook, instagram, twitter) ve CAKA bültenlere yönelik genel bir görünüm ortaya koyacağını belirtmiştir. Çalışmada öncelikle, sosyal medyanın gücünü aktif olarak kullanmanın CAKA'nın tanıtımına büyük katkı sağlayacağını belirtmiştir. 2016 yılı içerisinde sosyal medya hesaplarında, CAKA projesini tanıtıcı, eğitim felsefesi ve eğitim yaklaşımına dair bilgilerin, şubeler hakkında detaylı bilgilerin, şube etkinliklerinin (konserler, masterclasslar) afişlerin, programların ve çeşitli duyuruların paylaşımının yapıldığını belirtmiştir. Şubelerin sosyal medyadaki rolünün çok önemli olduğuna değinmiş, kimi şubelerin sosyal medyada oldukça aktif rol alırken kimi şubelerin hiç yer almadığına dikkat çekmiştir. CAKA ile ilgili paylaşımların sosyal medyada onlarca farklı hesap tarafından paylaşarak, büyük kitlelere ulaşıldığını belirtmiştir. Görsev ayrıca 2016 bültenleri olarak 1. CAKA Bülteni'nin (Ocak-Şubat-Mart), 2. CAKA Bülteni'nin (Nisan- Mayıs-Haziran-Temmuz) aylarında hazırlanıp yayımlandığını bildirmiş, 3. CAKA Bülteninin Ocak ayında “Kış Bülteni” olarak yayınlanmasının planlandığını belirtmiştir.

Çalıştayın son sunumu Genel Başkan Uğur Türkmen tarafından “CAKA İdari Yapılanması ve Eğitim Öğretim Sürecinin

Programlanması” başlığıyla yapılmıştır. Türkmen sunumunda CAKA’da eğitim sürecinin programlanmasının oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. 3 ayda bir CAKA eğitimcilerinin farklı şubeleri ziyaret ederek öğrencilerle masterclass yapmasından çok olumlu kazanımlar elde edildiğini belirtmiş, bu rotasyon masterclassların devam etmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Rotasyon masterclassların her dönem başında tarihlerinin belirlenmesini, afiş hazırlandıktan sonra duyurusunun yapılmasını önermiştir. Basında çıkan CAKA haberlerinin arşivlenmesi ve bellek oluşturmasının da oldukça önemli olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca şubeler arasında konser programlarında, afişlerde ve el broşürlerinde de bir standardın oluşması gerektiğini belirtmiştir. CAKA eğitimcilerinin eğitiminin çok önemli olduğuna vurgu yapan Türkmen, eğitimcilerin eğitilmesinin eğitim-öğretim birliği açısından oldukça önemli bir konu olduğunu belirtmiştir. Cihat Aşkın tarafından her çalıştay ve yaz/kış okullarında kapalı oturum olarak CAKA eğitimcilerinin eğitim öğretim uygulamaları hakkında bilgilendirilmesi (yay teknikleri- repertuar sırası vb.) önerisini sunmuştur. CAKA Yayın Komisyonu’nun kurulması ve bu komisyonun ilk yayın hedefinin, kazanımların belli olduğu bir eğitim sistemi üzerine kitap yayınlamak olması da Türkmen’in önerileri arasındadır. Türkmen ayrıca aktif olmayan şubelerin durumunun ve yeni şube açma isteklerinin görüşülmesi gerektiğini belirtmiştir.

Çalıştay aynı gün CAKA Onursal Başkanı Cihat Aşkın, Genel Başkan Uğur Türkmen ve eğitimcilerin katıldığı değerlendirme toplantısıyla sona ermiştir. Genel değerlendirmelerin yapıldığı toplantı, Gala konserinin ve 3. CAKA Çalıştayının yer ve tarihlerinin belirlenmesiyle son bulmuştur.